

SOKSZÍNŰSÉG

Érzékenyítő gyakorlatok gyűjteménye

SOKSZÍNŰSÉG

Érzékenyítő gyakorlatok gyűjteménye

Sokszínűség

Érzékenyítő gyakorlatok gyűjteménye

Szerkesztő: Deli Kitti

Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Neveléstudományi Intézet
Romológia és Nevelésszociológia Tanszék
Wlilocki Henrik Szakkollégium
Pécs, 2018

IMPRESSZUM

Eredeti kötet: Diversity Activities – Resource Guide, University of Houston,
Division of Student Affairs and Enrollment Services (DSAES)

A fordítást és a magyarországi adaptációt University of Houston hozzájárulásával készítették:
Baranyi Dániel Márk, Deli Kitti, Dobó Tibor, Csonka Norbert, Gaál Gabriella, Kismarci Henrietta,
Kristály Christopher, Mogyorósi Renátó Manuel, Palásti Mihály, Rayman Julianna, Oláh Szeverin, Végh Zoltán

Szerkesztő: Deli Kitti

Lektor: Serdült Sára, Siegler Anna, Varga Aranka

Olvasószerkesztő: Gönye László, Szerencsés Hajnalka

Nyomdai előkészítés: Kiss Tibor Noé

Fotók: Deli Kitti

Kiadó: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Neveléstudományi Intézet
Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Wlilocki Henrik Szakkollégium, Pécs, 2018

Felelős kiadó: Orsós Anna

Szerkesztőség címe: PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, 7624, Pécs, Ifjúság útja 6.

Nyomda: Bolko-Print (7631, Pécs, Fűzes dűlő 23. ügyvezető: Szabó Péter)

ISBN: 978-963-429-302-6

A kötet fordítási, témaadaptációs és kiadási munkálatait támogatta: „TESZ-WHSZ”
*Tevékeny közösség, Egyéni gondoskodás, Személyes tudomány a Pécsi Tudományegyetem
Wlilocki Henrik Szakkollégiumában. EFOP-3.4.1-15-2015-00009*

A kötet szerkesztése, pedagógiai kiegészítése és lektorálása: EFOP-3.4.3-16-2016-00005
*„Korszerű egyetem a modern városban: Értékközpontúság, nyitottság és befogadó szemlélet
egy 21. századi felsőoktatási modellben” Befogadó Egyetem projektje keretében készült.*

Pécs, 2018

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés.....	7
ELSŐ RÉSZ – JÉGTÖRŐ TEVÉKENYSÉGEK.....	8
Mennyire érzed magad komfortosan?	9
Kit hagyunk hátra	12
MÁSODIK RÉSZ – ÖNTUDATOSSÁGGAL KAPCSOLATOS GYAKORLATOK	14
Multikulturális énem körvonalai	15
Társadalomismereti kvíz.....	19
Kapcsolatok	24
Kezdetek – Tisztelet tevékenység	26
Mennyire sokféle az Univerzumod?.....	30
Dianás cukor és franciadrazsé: Mennyire sokszínű a mindennapi életed?	33
Tükörijáték.....	36
HARMADIK RÉSZ – SZTEREOTIPIZÁLÁS ÉS AZ 'IZMUS TEVÉKENYSÉGEK FELTÁRÁSA.....	38
Gyorsan terjedő gyűlölet: Egy randi a diszkriminációval.....	39
Albatrosz	56
Közösségépítés az előítéletek hálójában	58
Crash/Ütközések c. film.....	66
Átlépni a határt	69
„Minden ízű draszté”	74
Első gondolatok.....	75
Négy sarok gyakorlat.....	77
Az élet játéka.....	80
Utazás a kiváltságok gyakorlásához – „Az amerikai álmom”	117
Képesség-zavarok szimulálása.....	121
Tökéletes egyetem.....	125
Kiváltság séta.....	131
Társadalmi-gazdasági játék.....	134
Célpont/Nem célpont.....	137
Privilegiumok megértése.....	143
A szexuális irányultság komplexitása.....	146
A személy, aki legkevésbé szeretnék lenni	148
Értékek gyakorlása – A választás	154
NEGYEDIK RÉSZ – KÖZÖSSÉGÉPÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK	158
Egy sokszínű közösség jövőképe.....	159
PSZICHOLÓGIAI KITEKINTŐ.....	162
Diverzitás.....	162
Előítélet	162
Felelősség tulajdonítása	163

Hatalom.....	163
Identitás, Csoportidentitás.....	163
Inklúzió.....	164
Kisebbség.....	164
Konfliktus, Konszenzus.....	165
Pygmalion effektus.....	165
Szociális reprezentáció.....	166

BEVEZETÉS

A *Diversity Activities Resource Guide* című kötet magyarországi adaptációja a sokszínű tanulói környezet befogadóvá/inkluzívá tételének gondolatához és kialakításához nyújt segítséget a köznevelésben és a felsőoktatásban dolgozó tanárok, tanárjelöltek és trénerek számára. Olyan gyakorlatok alkotják ezt a kiadványt, melyek a sokszínűség (diversity) témakörével értékékként foglalkoznak, és erre a diákok figyelmét érzékenyítő/szemléletváltó tevékenységeken keresztül hivatottak felhívni.

A gyakorlatokat a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Neveléstudományi Intézet, Romológia és Nevelésszociológia Tanszékén 2002 óta működő Wlislöcki Henrik Szakkollégium hallgatói fordították – egy nyári alkotóműhely keretein belül –, és egyben adaptálták a magyarországi kontextusnak megfelelően. A diákok igyekeztek minél inkább a Magyarországon tapasztalt előítéletek és sztereotípiák felhasználásával egy hiteles és a mindennapi társadalmi problémákat feldolgozó kiadványt összeállítani. Tették ezt személyes élettapasztalataikra támaszkodva és az egyetemen, a roma szakkollégiumban elsajátítottak alapján. Mivel az eredeti kiadvány inkább feladatgyűjteménynek tekinthető, így a gyakorlatok végrehajtását, majd a lezárását/reflektálását segítő gondolatok is a hallgatók és a szerkesztők keze nyomán kerültek kiegészítésre.

Az adaptált gyakorlatok több fő témakörrel foglalkoznak, mint például a nemzeti/nemzetiségi hovatartozás, roma/cigány közösségek, hátrányos helyzetű csoportok, fogyatékosággal élők, identitás; nemi identitás stb. A kiadvány a gyakorlatok során az alábbi fogalmak megértéséhez és helyes használatához biztosít megfelelő tevékenységeket: előítélet, diszkrimináció, rasszizmus, homofóbia, sokszínűség, privilégium, érték, hatalom stb.

Szerkesztő

ELSŐ RÉSZ

JÉGTÖRŐ TEVÉKENYSÉGEK

Mennyire érzed magad komfortosan?

A GYAKORLAT CÉLJA

A tevékenység célja, hogy a résztvevők a résztvevői lap segítségével rangsoroljanak különböző helyzeteket, és döntsék el, hogy számukra az adott helyzetek mennyire komfortosak. Összesen 40 eltérő állítást kell megválaszolniuk a résztvevőknek. Ezek az állítások különböző sztereotípiák és előítéletek felhasználásával jöttek létre, és több területet érintenek. A cél, hogy a résztvevők őszintén, hosszabb gondolkodás nélkül töltsék ki a résztvevői lapot, majd ezután a tréner segítségével közösen megvizsgálják, hogy ők, személy szerint mely helyzetekben nem érezték magukat komfortosan és ennek mi lehet az oka. Érdeemes arról is beszélni, hogy milyen témájú állítások voltak tipikusan zavaróak a résztvevők között és mi állhat ennek a hátterében (pl. nemzeti/nemzetiségi hovatartozás, fogyatékossgal élők, cigány/roma, nemi identitás, szexuális hovatartozás, vallás stb.). A résztvevők véleménye, akár negatív, akár pozitív történeteik megosztása segíti a feladat feldolgozását és lezárását.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

A tréner röviden ismerteti a feladat menetét és leírását. A résztvevőknek 5 perc áll rendelkezésükre, hogy kitöltsék a résztvevői lapot. Ezután a tréner irányításával közös beszélgetés során reflektálnak válaszaikra.

☞ *Melléklet: „Mennyire érzed magad komfortosan” résztvevői lap*

Kérlek, értékeld néhány percben (karikázd be) a következő állításokat 1-4-es skálán. (1 az egyáltalán nem és a 4-es a teljesen komfortosan).

Mennyire érzed magad komfortosan?	Egyáltalán nem	Kényelmetlenül	Meglehetősen kényelmesen	Teljesen komfortosan
1. Meglátogatod a nagyszüleidet az idősek otthonában.	1	2	3	4
2. A barátod meghív egy meleg bárba.	1	2	3	4
3. Elmész egy meleg bárba és egy veled azonos nemű felkér táncolni.	1	2	3	4
4. Egy hajléktalan oda megy hozzád és aprót kér.	1	2	3	4
5. Az új lakótársaid palesztinok és muszlimok.	1	2	3	4
6. Szaktársad mozgássérült.	1	2	3	4
7. Fiatalokból álló cigány/roma csoport tart feléd az utcán.	1	2	3	4
8. A történelemtanárod tájszólással beszél.	1	2	3	4
9. A laborpartnered egy hitközösség tagja.	1	2	3	4
10. Az új szobatársad zsidó.	1	2	3	4
11. Nővéred meghívja az új barátját vacsorázni, aki transzszexuális (nőből lett férfi).	1	2	3	4
12. A templomba érkeve azt veszed észre, hogy az új lelkész egy nő.	1	2	3	4
13. A fogorvosod HIV fertőzött.	1	2	3	4
14. A tanárnőd, aki muszlim, csadort és burkát visel.	1	2	3	4
15. A repülőgépen melletted ülő férfi arab.	1	2	3	4
16. Az új lakótársad kínai.	1	2	3	4
17. A tanulótársad diszgráfias.	1	2	3	4
18. Az új lakótársad homoszexuális.	1	2	3	4
19. A repülőgépen melletted ülő nő 150 kiló.	1	2	3	4
20. Az új igazgatód roma/cigány.	1	2	3	4

Mennyire érzed magad komfortosan?	Egyáltalán nem	Kényelmetlenül	Meglehetősen kényelmesen	Teljesen komfortosan
21. A matek korrepetitorod egy 62 éves nő.	1	2	3	4
22. A szomszédod homoszexuális.	1	2	3	4
23. Édesanyád felvállalja, hogy homoszexuális.	1	2	3	4
24. A muszlim lakótársad gyakorolja a vallását (napi 5 ima).	1	2	3	4
26. A családod vesz egy lakást roma / cigány szomszédsággal.	1	2	3	4
27. Az osztálytársad HIV pozitív.	1	2	3	4
28. Észreveszed, hogy a kiszemelted valójában azonos nemű veled.	1	2	3	4
29. A testvéred buddhista lett.	1	2	3	4
30. Észrevetted, hogy a fiútestvéred megcsókolt egy férfit.	1	2	3	4
31. A roma/cigány lakótársad teljes tandíját ösztöndíjból fedezi.	1	2	3	4
32. Az osztálytársad skinhead.	1	2	3	4
33. Az új lakótársad börtönben ült.	1	2	3	4
34. Az iskolád igazgatója pornófilmben szerepelt.	1	2	3	4
35. A külföldi diáktársad meghív egy családi vacsorára.	1	2	3	4
36. A prezentáló csoportodból az egyik társad beszédhibás.	1	2	3	4
37. Az osztálytársad egy roma lagziba hív.	1	2	3	4
38. A tanárod látássérült.	1	2	3	4
39. A háztömböd lépcsőházában hajléktalan szálló üzemel.	1	2	3	4
40. A haverod elhív a Pride-ra.	1	2	3	4

Kit hagyunk hátra

A GYAKORLAT CÉLJA

Cél, hogy a résztvevők előbb egyénileg felállítsanak magukban egy sorrendet, ami az ő személyes véleményüket, értékrendjüket tükrözi, majd társaikkal egyeztetve kialakítsanak egy olyan sorrendet, amivel mindenki egyet tud érteni. A listában különböző korú, nemű, nemzetiségű, foglalkozású stb. személyeket találnak, és mindenkinek saját értékrendje és elképzelése alapján ki kell választania a legalkalmasabbakat. Azonban a közös sorrend kialakításához a résztvevők problémamegoldó képességére, érvelő és vitakészségére szükség lesz, miközben rangsorolni próbálják valamilyen elvek szerint a személyeket.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

Adott egy tizenkét főből álló lista, amely az utasok személyiségét tartalmazza, akik űrhajóval egy másik bolygóra repülnek, mivel a Föld holnap el fog pusztulni. A helyek száma korlátozott, csak nyolc fő utazhat a másik bolygóra. A résztvevők feladata, hogy kiválasszák közösen a nyolc legalkalmasabb személyt! A résztvevőknek azonban figyelembe kell venniük, hogy a végső döntés csak akkor fogadható el, ha mindenki egyet tud érteni a kiválasztott nyolc fővel. Ha nem tudnak a résztvevők megegyezni, akkor demokratikus módon a többség által választott személy/személyek kerülnek elfogadásra.

A GYAKORLAT LÉPÉSEI

- A tréner közli a résztvevőkkel, hogy a gyakorlat célja, hogy ők egy döntőbizottság tagjai. Felelősségteljes feladatuk lesz, mert ki kell választaniuk azt a 8 személyt, akik űrhajóval egy másik bolygóra repülnek, mivel a Föld holnap el fog pusztulni.
- Első lépésként mindenkinek egyénileg körülbelül 5 perc áll rendelkezésére, hogy összeállítson magának egy rangsort, az alapján, hogy kit érez a legérdemesebbnek és a legkevésbé alkalmasnak az út megtételére.
- Következő lépésként a tréner irányításával a résztvevők egy nagy csoportot alkotnak és közösen választják ki a nyolc űrutazót. Fontos a megszólalások során az egyenlő részvétel és hozzáférés strukturált biztosítása! Ez körülbelül 10-15 percet vesz igénybe, ahhoz, hogy mindenki megoszthassa véleményét és az érveit.

✂ *Melléklet: „Kit hagyunk hátra” résztvevői lap*

Eredeti utaslista	Rangsor
__ könyvelő, akinek drogproblémái vannak	
__ egy roma aktivista, orvostanhallgató	
__ egy 33 éves őslakos sváb igazgatónő, aki nem beszél magyarul	
__ könyvelő terhes felesége	
__ egy híres író, aki mozgáskorlátozott	
__ egy 21 éves, muszlim nő, nemzetközi hallgató	
__ egy pap, aki elítéli a homoszexualitást	
__ női filmsztár, aki nemrég szexuális bántalmazás áldozata lett	
__ rasszista fegyveres rendőrtiszt, akit mértéktelen erőszak használatával vádolnak	
__ homoszexuális férfi, aki profi atléta	
__ egy 12 éves árva afro-amerikai kislány	
__ 60 éves zsidó egyetemi adminisztrátor	

Jegyzetek az indokláshoz:

.....

.....

.....

.....

.....

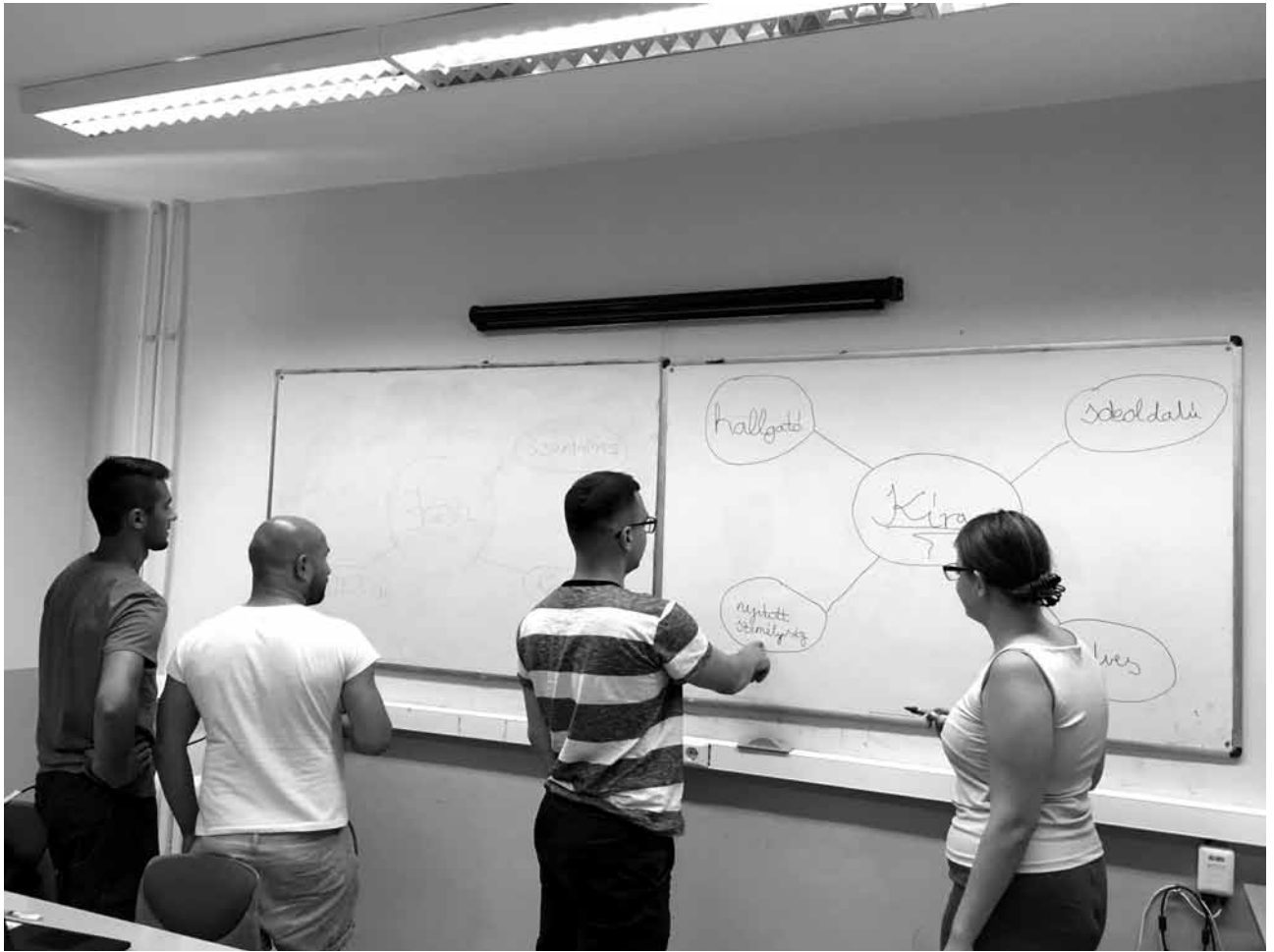
.....

.....

MÁSODIK RÉSZ

ÖNTUDATOSSÁGGAL KAPCSOLATOS GYAKORLATOK

Multikulturális énem körvonalai

A GYAKORLAT CÉLJA

Az alábbi önképet tudatosító tevékenység során a résztvevők olyan folyamatban vesznek részt, amely során meg kell határozniuk, hogy mit tartanak a legfontosabb mintának a saját identitásukat illetően. A sztereotípiákat úgy vizsgálják a tevékenység során, hogy a résztvevők megosztanak történeteket azzal kapcsolatban, hogy mire büszkéek, amikor egy speciális csoportnak a tagjai, és mi az, ami különösen fájdalmas/rosszul érinti őket, amikor ezzel a csoporttal azonosítják őket.

IDŐTARTAM

A tevékenység 20-30 percet igényel.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

A tréner megkéri a résztvevőket, hogy álljanak párba egy olyan résztvevő társukkal, akit kevésbé ismernek. Majd megkéri őket, hogy mutassák be magukat az alábbi lépések alapján:

1. Először felírják a nevüket az ábra központi körébe (a pókhálóábra közepébe). Ezután, kitöltik a körülvevő köröket a saját identitáscímekkel, címkéikkel, melyeket ők a legfontosabbnak tartanak a saját önmeghatározásuk során. A tréner felsorol néhány példát, amivel ki tudják tölteni ezeket a külső köröket pl.: nő, sportoló, zsidó, testvér, ázsiai, roma, középosztálybeli.
2. A párok tagjai megosztanak két történetet egymással. Elsőként egy olyan történetet, amikor ők különösen büszkék voltak arra, hogy egy olyan jellemzővel azonosították őket, amit ők választottak maguknak. Utána egy olyan történetet mesélnek el, amikor sértő volt számukra az az identitásminta, amivel azonosították őket (ha van ilyen).
3. A harmadik lépés, hogy a résztvevők megosztanak egymással egy olyan sztereotípiát, amit az egyik identitásmintával kapcsolatban hallottak, és ami hibásan írja le, határozza meg az ő személyüket. Ezután a tréner utasítása alapján a résztvevők kiegészítik a tréner által táblára felírt mondatot: „Én vagyok, de nem vagyok”. A tréneri példa lehet a feladat elindításához: „Keresztény vagyok, de nem vagyok radikális jobboldali”. Fontos, hogy a tréneri instrukciók az első, a második és a harmadik lépéseknél csak egyszer legyenek megadva. A résztvevőknek 8-10 perc áll rendelkezésükre, hogy teljesítsék a három lépést, de a tréner emlékeztesse őket két perccel a vége előtt, hogy még ki kell egészíteniük a sztereotípiákról szóló mondatokat.
4. A tréner megfigyeli a csoport reakcióit, hogy miként reagálnak egymás történeteire, majd megkérdezi, hogy van-e valaki, aki hallott olyan történetet, amit szeretne megosztani a csoporttal. (A tréner bizonyosodjon meg arról, hogy ez a személy engedélyt kapott arra a többiekől, hogy megossza a történetet a csoport előtt).
5. A tréner ezután felhívja a résztvevők figyelmét, hogy a következő lépésben be kell vonódniuk a folyamatba, egyéneként kell felállniuk és felolvasniuk a saját sztereotíp állításukat. A résztvevők egy adott sorrend szerint vagy véletlenszerűen is felszólításra kerülhetnek. A tréner biztosítsa, hogy a résztvevők aktívan, tisztelettel hallgatják meg egymás állításait. A folyamat során az egyének, saját magukra nézve sértőnek találhatnak bizonyos kijelentéseket, ezért előre érdemes tisztázni azt, hogy ne vegyék magukra az állításokat. Először a tréner olvassa fel az állítását. Ez a rész rendkívül erőteljes lehet, ha az állítást hitelesen mutatja be. Fontos, hogy a tevékenység során a résztvevők csendben figyeljenek társaikra.

SEGÍTŐ FELJEGYZÉSEK A TRÉNERNEK

- Ennek a tevékenységnek az a kulcsa, hogy a résztvevők megvizsgálják az egyén identitását, és a sztereotípiákkal asszociált identitást, majd az egyén sztereotípiáit összevetik mások történeteivel, és a kihívást jelentő sztereotípiáikkal. A tréner bátorítja a résztvevőket, hogy elgondolkodjanak azokon a sztereotípiákon, melyeket ők is azonosítanak másokkal. Keressenek megoldást arra, hogy hogyan lehetne ezeket a sztereotípiákat megszüntetni vagy feloldani.

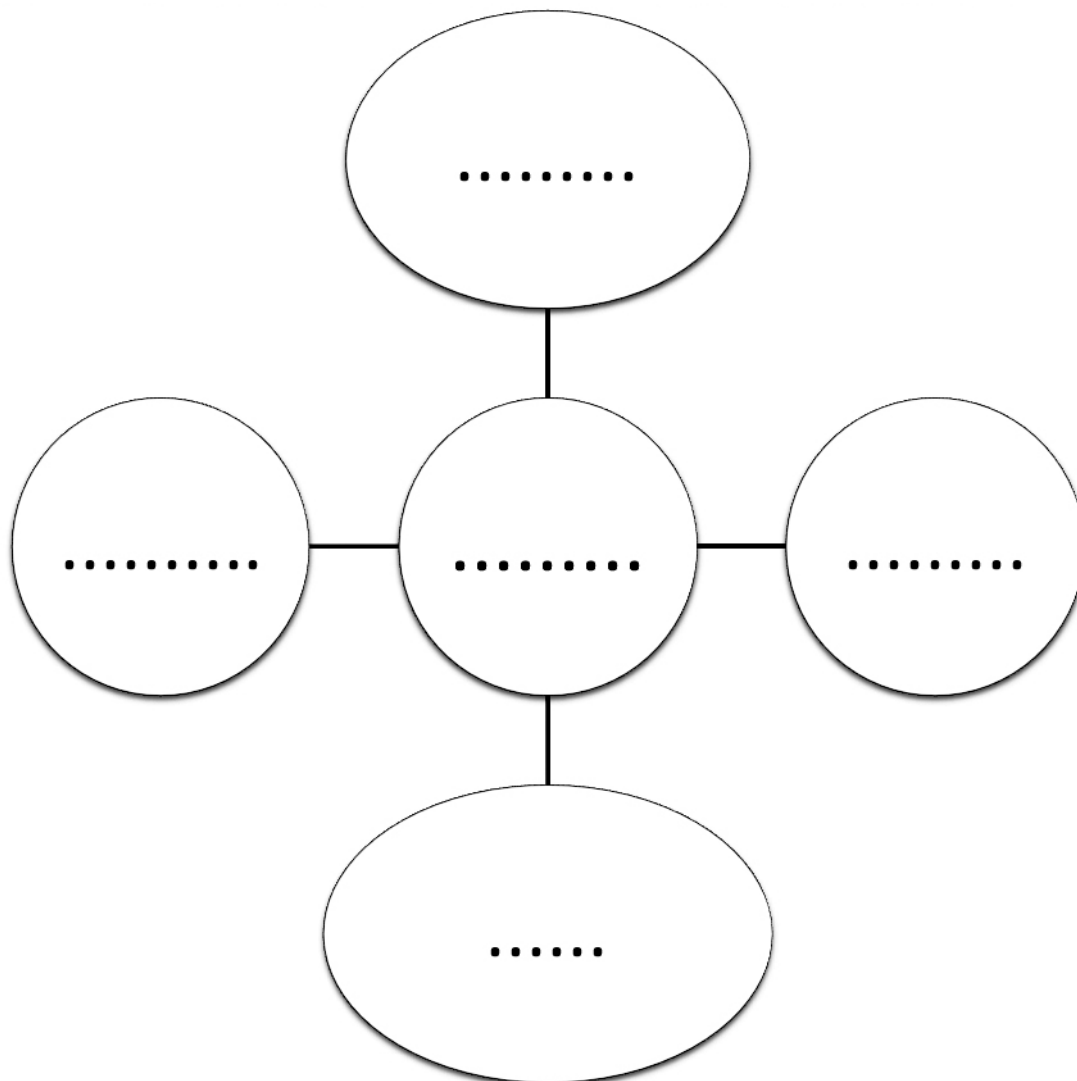
- A legtöbb feladatnál hasznos lehet az, ha a tréner is bevonódik, hiszen sokkal nyitottabban fognak hozzáállni a résztvevők, ha saját tapasztalatairól is beszámol nekik.
- Nagyon fontos a figyelem biztosítása az utolsó résznél. Kezdetben a résztvevők hezitálni fognak, hogy megosszák-e saját sztereotípiáikat, de amint egyszer elkezdődik, onnantól könnyebben fog menni. A tréner adjon elegendő időt a tevékenység végén arra, hogy a résztvevők megbeszéljék a sztereotípiákat.
- Miután mindenki megosztotta a sztereotípiáit, teremtsen a tréner lehetőséget arra is, hogy még többet megosszanak egymással a résztvevők. Ezt bátorítva a tréner is meséljen el még egyet a sajátjaiból.

REFLEXIÓ

- Hogyan különböznek a választott jellemzőid attól, ahogy más emberek megítélnék?
- Az elhangzott állítások közül voltak-e olyanok, amelyek már ismertek voltak valaki számára? Ha igen, melyek?
- Hogy élted meg, amikor fel kellett állnod, és meg kellett osztanod a sztereotípiát? (Előfordulhat, hogy egyesek kinevetik az egyik elhangzó, általános sztereotípiát. Pl. Arab vagyok, de nem vagyok terrorista. Tanár vagyok, de van szociális életem.) Ha volt nevetés, a tréner kérdezzen rá, hogy mit tartottak nevetségesnek.
- Identitásod mely elemeire vagy büszke és melyek azok, ami miatt már ért hátrány?
- Honnan származnak a sztereotípiák? Melyek azok, amelyekkel nem értetek egyet?
- Hogyan oldhatjuk fel a sztereotípiákat?

A tréner további segítséget talál a gyakorlat feldolgozásához a kiadvány végén található Pszichológiai Kitekintő identitás, előítélet és diverzitás című szócikkeiben.

✂ *Melléklet: „Multikulturális énem” résztvevői lap*

Társadalomismereti kvíz

Mennyire vagy félrevezetve?

A GYAKORLAT CÉLJA

A kvíz célja, hogy felmérje a résztvevők tájékozottságát – a világot, de különösen Magyarországot érintő – fontosabb társadalomismereti számadatokkal, tényekkel kapcsolatban. A kérdések a lakóhely, munkahely, költségvetés, kereset, gazdaság stb. témakörökkel kapcsolatosak és többségük hazánk aktuális helyzetét tárgyalja.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

A tréner ismerteti a gyakorlatot és bevezeti azt, majd a *Mellékletben szereplő kvíz* kitöltésére fókuszálnak a résztvevők. Lehetőség szerint mindegyik kérdésre válaszolnak, akkor is, ha időnként a valós tudás vagy ismeret hiányában megérzéseikre hagyatkoznak. A kvíz kitöltése után a tréner irányításával a résztvevők megbeszélik a válaszokat, különös tekintettel azokra, amelyekről a résztvevők nagy százaléka másképp vélekedett.

IDŐTARTAM

A kvíz kitöltésére 15 perc áll a résztvevők rendelkezésére. Ezután a kérdések közös feldolgozására, értelmezésére és reflektálására további 15 perc javasolt.

☞ *Melléklet: „Társadalomismereti kvíz” résztvevői lap*

TÁRSADALOMISMERETI KVÍZ	
1. Mennyi Magyarországon a havi átlagkereset? (Bruttó)	
a.	328 ezer Ft
b.	294 ezer Ft
c.	187 ezer Ft
d.	214 ezer Ft
2. Az emberek többsége Magyarországon... él.	
a.	városokban
b.	vidéken
c.	külvárosi övezetben
3. A KSH (Központi Statisztikai Hivatal) 2015-ös felmérése alapján, Magyarországon a foglalkoztatottak hány százaléka nyilatkozott úgy, hogy munkahelyén működik szakszervezet?	
a.	89%
b.	73%
c.	91%
d.	25%
4. Az alábbi mutatók közül mely alapján lehet megjósolni, hogy valakinek mennyire lesz eredményes az érettségi vizsgája?	
a.	származás
b.	lakóhely
c.	család anyagi háttere
d.	szülők végzettsége
5. Körülbelül hány gyermek hal meg évente világszerte éhezési problémák miatt?	
a.	160 ezer
b.	16 ezer
c.	1600
d.	160

6. Magyarország védelmi katonai kiadása hány százalékát adta ki a 2018-as költségvetésnek, GDP-ben mérve?
a. 1,2%
b. 0,8%
c. 2,7%
d. 1,5%
7. Az embereknek hány százaléka él meg világszerte egy év alatt kevesebb, mint bruttó 300 ezer forintból?
a. 10%
b. 33%
c. 50%
d. 75%
8. Az UNICEF szerint a világ három leggazdagabb emberének vagyona nagyjából egyenlő... GDP értékével:
a. az 5 legszegényebb ország
b. a 18 legszegényebb ország
c. a 48 legszegényebb ország
d. a 308 legszegényebb ország
9. 2016-ban a magyar lakosság hány százaléka élt relatív szegénységben, a magyar átlagjövedelem 60 százaléka alatt?
a. 28,2%
b. 14,5%
c. 38,8%
d. 16,4%
10. A KSH felmérése alapján 2017-ben hány magyar dolgozott?
a. 6,2 millió fő
b. 3,5 millió fő
c. 4,4 millió fő
d. 2,8 millió fő

11. A Catalyst felmérése alapján a vezérigazgatók hány százaléka nőnemű?
a. 50%
b. 22,4%
c. 8,3%
d. 1,2%
12. Hány multimilliomos volt Magyarországon 2016-ban a World Wealth Report alapján?
a. 976 fő
b. 324 fő
c. 543 fő
d. 780 fő
13. A következő állítások közül melyik konzekvens a magyar oktatási és szegénységi helyzettel?
a. A hátrányos helyzetűek nem becsülik meg annyira az oktatást, mint a nem hátrányos helyzetűek.
b. Azon jómódú diákok, akik hátrányos helyzetű iskolákban tanulnak, rosszabb eredményekkel fejezik be az iskolát, mint a jobb helyzetű iskolákban lévő szegényebb tanulók.
c. A tiltott drogok gyakoribbak a hátrányos helyzetű iskolákban, mint a módosabb iskolákban.
14. Magyarország átlagosan a költségvetésének hány százalékát költi az oktatásra?
a. 10,5%
b. 3,6%
c. 16,3%
d. 7,8%
15. Magyarország átlagosan a költségvetésének hány százalékát költi az egészségügyre?
a. 18,9%
b. 5,3%
c. 10,3%
d. 21%

Társadalomismereti kvíz (HELYES VÁLASZOK)

Mennyire vagy félrevezetve?

TÁRSADALOMISMERETI KVÍZ (VÁLASZOK)
1. Mennyi Magyarországon a havi átlagkereset? (bruttó)
b. 294 ezer Ft
2. Az emberek többsége Magyarországon... él.
b. vidéken
3. A KSH (Központi Statisztikai Hivatal) 2015-ös felmérése alapján, Magyarországon a foglalkoztatottak hány százaléka nyilatkozott úgy, hogy munkahelyén működik szakszervezet?
d. 25%
4. Az alábbi mutatók közül mely alapján lehet megjósolni, hogy valakinek mennyire lesz eredményes az érettségi vizsgája?
c. család anyagi háttere
5. Körülbelül hány gyermek hal meg évente világszerte éhezési problémák miatt?
b. 16 ezer
6. Magyarország védelmi katonai kiadása hány százalékát adta ki a 2018-as költségvetésnek, GDP-ben mérve?
a. 1,2%
7. Az embereknek hány százaléka él meg világszerte egy év alatt kevesebb, mint bruttó 300 ezer forintból?
c. 50%
8. Az UNICEF szerint a világ három leggazdagabb emberének vagyona nagyjából egyenlő... GDP értékével:
c. a 48 legszegényebb ország
9. 2016-ban a magyar lakosság hány százaléka élt relatív szegénységben, a magyar átlagjövedelem 60 százaléka alatt?
b. 14,5%
10. A KSH felmérése alapján 2017-ben hány magyar dolgozott?
c. 4,4 millió fő
11. A Catalyst felmérése alapján a vezérigazgatók hány százaléka nőnemű?
d. 1,2%
12. Hány multimilliomos volt Magyarországon 2016-ban a World Wealth Report alapján?
d. 780 fő
13. A következő állítások közül melyik konzekvens a magyar oktatási és szegénységi helyzettel?
b. Azon jómódú diákok, akik hátrányos helyzetű iskolákban tanulnak, rosszabb eredményekkel fejezik be az iskolát, mint a jobb helyzetű iskolákban lévő szegényebb tanulók.
14. Magyarország átlagosan a költségvetésének hány százalékát költi az oktatásra?
a. 10,5%
15. Magyarország átlagosan a költségvetésének hány százalékát költi az egészségügyre?
c. 10,3%

Kapcsolatok

A GYAKORLAT CÉLJA

Ez a tevékenység a ráhangolódást elősegítő, bevezető feladat, mely segíti a résztvevők közös tulajdonságainak, értékeinek feltérképezését és felismerését.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA, LÉPÉSEI

1. A tréner a résztvevőket két csoportra osztja. A résztvevők párokba állnak a csoporton belül, lehetőleg olyannal, akit kevésbé ismernek és nem állnak vele mindennapi kapcsolatban.
2. A párok interjút készítenek, majd megkeresik a közös tulajdonságokat, ami őket leginkább jellemzi. Erre öt perc áll a párok rendelkezésére.
3. A párok visszaállnak saját csoportjaikba és kiválasztanak a csoportból valakit, aki jegyzetel. Mindkét csoport kap egy flipchart-ot. Ezután ugyanaz a tevékenység folyik majd mindkét csoportban, párhuzamosan.

4. A résztvevők bemutatják egymásnak a csoportban a párjaikkal közös tulajdonságaikat, végül megállapodnak egyben, ami mindenki számára közös. Amikor a másik csoport tagjai hallanak valamit, amit megosztának és közös, azt mondják, hogy „kapcsolat” és a jegyzetet készítő személy összeköti a két pontot a flipcharton.
5. A tréner egyesíti a csoportokat, együtt átnézik a flipchartokat, majd összefoglalják a résztvevők a létrejött kapcsolatokat.

REFLEXIÓ

- Mennyi kapcsolat jött létre?
- Mit tanultatok egymásról?
- Mit tanultatok a tevékenység során?
- Hogyan kapcsolódik ez a diverzitáshoz?

A reflexiós kör levezetéséhez segítséget nyújthat a Pszichológiai Kitekintő diverzitásról szóló szócikke.

Kezdetek – Tisztelet tevékenység

A GYAKORLAT CÉLJA

Ez a feladat egy összetett, több lépésből álló tevékenységsorozat, melynek célja, hogy a résztvevők olyan fogalmakat járjanak körül, mint például tisztelet, diszkrimináció, előítélet, rasszizmus, homofóbia stb. Ezekről, illetve ezek segítségével mélyebb diskurzusok, véleménykifejtések kialakítása a cél, amelyekhez különböző részfeladatok teremtik meg azt a légkört, ami lehetővé teszi az őszinte megnyilvánulást a csoport résztvevői és a tréner között.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

A feladat leírását, lépéseit és az ezekhez tartozó jegyzeteket lépésekre bontottuk, a könnyebb megvalósítás végett. A cél, hogy a felsorolt tevékenységek által a résztvevők egy tiszteleten alapuló közösséget hozzanak létre és bátran gondolkodjanak, illetve fejezzék ki önálló véleményüket a tevékenységek során. A gyakorlatok leírása az egyes részfeladatok alatt pontosan megtalálható.

1. FELADAT

A GYAKORLAT LEÍRÁSA, LÉPÉSEI

A tréner megkéri a résztvevőket, hogy keressenek valakit a teremben, akit nem ismernek. Megkéri őket, hogy mutatkozzanak be egymásnak és beszéljenek 5-10 percet arról, hogy mit is jelent nekik a **tisztelet**. *Mit jelent az neked, hogy tiszteletet adni és kapni?* Miután letelt a rendelkezésre álló idő, a tréner arra kéri őket, hogy helyezkedjenek vissza a helyükre és egy nyitott kerekasztal beszélgetés során beszéljenek arról, amiről korábban a párokban beszéltek. Többet közzétett arról, hogy ki milyen ötletekkel állt elő.

Lehetséges válaszok

Egymás szemébe nézni, őszintének lenni, elfogadni mások ötleteit akkor is, ha nem értünk velük egyet. Fontos megemlíteni azt, hogy a tisztelet fontos eleme a vitának, különösen, ha a téma multikulturális. A lényeg az, hogy megértsük, hogy miben is hasonlítunk és miben különbözünk. Semmiképp sem az a lényeg, hogy mindenképpen egyetértsünk. A másik fontos része a tiszteletnek, hogy tudjuk egymás nevét és azt hogyan kell kiejteni. A tisztelet azt is jelenti, hogy a beszélgetést úgy tartjuk, hogy nem csak pár ember beszél a csoportos beszélgetésben, hanem lehetőleg mindenki szóhoz jut. Ez a fajta közösségépítés és a biztonság, amit a résztvevők éreznek, ahhoz járulhat hozzá, hogy a témában áttörést érzünk el.

2. FELADAT

A GYAKORLAT CÉLJA

A tréner célja, hogy a fontosabb lépésekkel kialakítsa „a tisztelet közösséget”. Ez az első lépés ahhoz, hogy kialakuljon egy építő jellegű diskurzus a rasszizmusról, előítéletekről stb.-ről.

A GYAKORLAT LÉPÉSEI

A feladat legelején a résztvevőknek egy olyan diákkal kell ötleteket cserélniük, akivel korábban még kevésbé vagy egyáltalán nem voltak kapcsolatban.

Másodszor, a közösség úgy épülhet, hogy együtt megértik azt, hogy a csoport miként látja a tiszteletet és azt hogyan vitatják meg.

Harmadszor, a hasonlóságok és különbségek nagymértékben tisztázódhatnak a résztvevők között a tisztelettel kapcsolatban.

3. FELADAT

Írta: Bonnie Knapp, Iowa Egyetem.

A GYAKORLAT CÉLJA

Ez a játék segít megértetni a résztvevőknek az **előítéleteiket**.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

A résztvevők készítsenek kártyákat, melyekre különböző kisebbségi (például fogyatékoson-, vallási hovatartozáson vagy származáson alapuló) csoportba tartozó személyeket tüntessenek fel. Ezután minden résztvevő húzzon egy kártyát, anélkül, hogy megnézné, hogy mi szerepel rajta. Majd olyan módon tegye homlokára, hogy a saját kártyáját ne lássa, annak tartalmát továbbra se ismerje. A résztvevők beszélgessenek, tegyenek fel egymásnak kérdéseket és következtessék ki, hogy mi-ki lehet a kártyájukon, társaik viszonyulásai alapján.

REFLEXIÓ

A feladat elvégzése után lehet arról beszélni, hogy valójában miért beszéltek hozzá úgy ahogy. Kinek milyen érzés volt a felé tanúsított viselkedést észlelni. **További segítséget nyújthat a Pszichológiai Kitekintő előítélet című szócikke.**

4. FELADAT

A GYAKORLAT CÉLJA

Ebben a tevékenységben a résztvevőknek meg kell fogalmazniuk azt, hogy mit is jelent az **előítélet**, **diszkrimináció**, **rasszizmus**, **szexizmus**, **homofóbia**. A fő célja ennek a gyakorlatnak, hogy a résztvevők beszéljenek ezekről a fogalmakról és realizálják, hogy a különböző emberek, különbözőképpen értelmeznek dolgokat még akkor is, ha ugyanazokat a szavakat használják. Fontos, hogy mindenkinek legyen egy saját értelmezése.

1. Az öt kiemelt szó megértése majd a későbbiekben a résztvevők odafigyelése ezek helyes használatára.
2. Megkönnyíteni a kommunikációt a csoporton belül.
3. Megértetni a résztvevőkkel, a nyelv fontosságát a kommunikációban, és azt, hogy a definíciók megvitatása segíti a fogalmak megértését.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

A tréner 6-10 fős csoportokra osztja a teljes csoportot, biztosítva azt, hogy a kiscsoportokon belül mindenki megszólaljon majd. Minden így létrejött kiscsoport azzal kezd, hogy mindenki elmondja, hogy számára mit jelent az **előítélet** fogalma. A kiscsoport ezután megpróbál fogalmanként egy definícióban megállapodni (ritkán fordul elő a teljes egyetértés). Ha a kis csoportok végeztek, akkor a trénernek mindenkit egy végső, közös beszélgetésre invitálnak.

TRÉNERNEK SZÓLÓ JEGYZET

1. Fogalmak:
 - Előítélet:* sztereotípiákon alapuló csoportokkal vagy emberekkel szembeni viselkedés
 - Diszkrimináció:* viselkedés előítélet alapján (lehet pozitív és negatív is)
 - Rasszizmus:* negatív diszkrimináció faji hovatartozás alapján
 - Homofóbia:* félelem a homoszexuálistól vagy homoszexualitástól
2. Az egyik elem, ami fel szokott merülni az az, hogy az előítélet és diszkrimináció kontextustól függően tűnhet pozitívnak és negatívnak is.
3. Fontos, hogy a résztvevőknek alkalma legyen a **hatalom** előítéletek működésében és továbbadásában játszott szerepét is megvizsgálni. **Ehhez segítséget nyújt a kiadvány végén található Pszichológiai Kitekintő szociális reprezentációról és hatalomról szóló szócikke.** A tréner ne felejtse, hogy definíciókról beszélünk és az emberek véleménye a saját maguk által értelmezett definíciókon alapszik, amit több egyéb tényező is befolyásol. Ezeket a további tényezőket is megvitathatják a résztvevők.
4. Az ok, amiért a **homofóbiát** a **heteroszexizmus** fogalma helyett használjuk, az az, hogy a heteroszexizmust egy gyakrabban használt kifejezés és gyakran a rasszizmus vagy szexizmus fogalmával párhuzamba állítjuk. Nyilvánvalóan nem azonos a két kifejezés és ezt tisztázni kell. Fontos megjegyezni, hogy a homofóbia szó ritkán jelenik meg szótárakban (sok szótár

a szexizmust szót sem használja). Ez felvet olyan kérdéseket, hogy kinek van a nyelv fölött hatalma és a nyelv evolúciójának kérdéseit is taglalja.

5. A tréner figyelje meg, hogy a beszélgetés időnként mennyire érzelmessé válik ezért a korábbi tevékenységeknek meg kell teremteniük a tiszteletteljes légkört ehhez végső a beszélgetéshez. A tréner vegye át újra a tisztelet fogalmát a résztvevőkkel, ha szükséges.
6. A tréner említse meg, hogy amikor az emberek nem ismerik egy szó jelentését, akkor felkereshetik azt egy értelmező szótárban és elfogadhatják azt a definíciót. Tedd próbára a résztvevőket azzal, hogy rákeresnek a fekete és a fehér fogalmára és vitassátok meg a kapott definíciókat.
7. Ne felejtse a tréner, hogy ezeknek a fogalmaknak meg van az erejük, így lehet, hogy néhány résztvevőt negatívan érintenek, ugyanis az emberek nem szeretik, ha rasszistának vagy szexistának nevezik őket. Néhány ember védekező pozíciót vesz majd fel a feladat során, de ez annak a jele, hogy elgondolkodnak a témakörben.

Mennyire sokféle az Univerzumod?

A GYAKORLAT CÉLJA

Szemléltetni, hogy milyen nemzetiségű emberekkel találkoznak a résztvevők a mindennapi életük során és felhívni a figyelmet arra, hogy vajon kinek mennyire sokféle a világa. Ez mutatja azt is, hogy az egyén mennyire befogadó, mennyire nyitott és milyen értékeket hordoz és képvisel.

ESZKÖZÖK

Tiszta műanyag pohár (mindenkinek egy), színes gyöngy (nemzetiségenként egy szín). Legyen elegendő gyöngy mindegyik színből, minden résztvevőnek, minden kérdéshez. (Azonban, ha nincs gyöngy, akkor a képen látható módon színes papírral is elvégezhető ez a feladat).

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

A résztvevők a gyöngyöket/papírgalacsinokat színek szerint csoportosítva a kör közepére helyezik, műanyag poharakba. Megállapodnak abban, hogy melyik szín milyen nemzetiséget jelent (pl. arabok, svábok, horvátok). Mindenkinél van egy üres pohár. A résztvevők minden felolvasott kérdés után a poharukba teszik az adott nemzetiséget jelölő színes gyöngyöt.

REFLEXIÓ

A kérdések után a résztvevők a tréner segítségével reflektálnak arra, hogy hogyan néz ki az univerzumuk! **Előzetes tudásszerzésre a Pszichológiai Kitekintő diverzitás és inklúzió című szócikkeit ajánljuk.**

- Ez a kép pozitív?
- Van olyan nemzetiség, amely meghatározóbb? Ha igen, miért?
- Hogyan tudsz változtatni ezen?
- Miért fontos együtt dolgozni és élni a különböző nemzetiségű emberekkel?

☞ Melléklet: „Mennyire sokféle az univerzumod?” tréneri tevékenység lap

1. Válassz egy gyöngyöt, ami a legjobban reprezentálja a saját nemzetiséged!
2. Válassz egy gyöngyöt, ami egy általad szintén fontosnak tartott nemzetiséget jelképez!
3. Válassz egy gyöngyöt, ami a legjobb barátod nemzetiségét jelképezi!
4. Az emberek azon nemzetisége, akikkel együtt imádkozom...
5. Közvetlen szomszédjaim...
6. Az orvosunk...
7. A fogorvosunk...
8. Az ügyvédünk...
9. A főnökünk...
10. A munkatársaink többsége...
11. Az emberi kapcsolataink többsége...
12. Az írója a könyvnek, amit utoljára olvastam...
13. A legutolsó jó filmben, amit láttam, az emberek többsége...
14. Az emberek a kedvenc TV műsoromban többnyire...
15. Egy nap lefolyása alatt, azok az emberek, akikkel kapcsolatba lépek...
16. A személy, akit csodálok, vagy aki a legnagyobb hatással volt az életemre...
17. Az emberek, akik a kedvenc zenekaromban játszanak...

Dianás cukor és franciadrazsé: mennyire sokszínű a mindennapi életed?

A TEVÉKENYSÉG CÉLJA

A tevékenység a célja, hogy elgondolkozzanak a résztvevők a mindennapi kapcsolataikról és azok minőségéről a különböző nemzetiségű és etnikumú emberekkel kapcsolatban. Ráadásul, ez a gyakorlat egy képet ad arról, hogy milyen gyakran kommunikálnak a résztvevők különböző származású emberekkel és megmutatja nekik, hogy mennyire nyitottak a más nemzetiségekkel való kapcsolatokra.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

Először a résztvevők beszélgessenek arról, hogy szoktak-e más származású vagy etnikumú emberekkel beszélgetni. Illetve arról, hogy mitől lehet sikeres egy interkulturális kommunikáció. Majd miután mindenki rendelkezik a megfelelő eszközökkel, a tréner felteszi a Mellékletben található tréneri kérdéseket, amiket a résztvevők megválaszolnak, úgy, hogy valamelyik edénybe helyezik a dianás cukrot vagy a franciadrazsét. A dianás cukor a többségi társadalmi csoport tagjait, míg a francia draszté pedig a valamely Magyarországon élő kisebbséget/külföldi állampolgárt jelképezi.

REFLEXIÓ

- Olyas valakinek tartod magad, aki gyakran lép kapcsolatba másokkal? A tevékenység után még mindig így gondolod?
- Szerinted milyennek látnak téged a többiek a feladat végrehajtása után?
- Ha kevésbé vagy egyáltalán nem lépsz interakcióba más emberekkel, hogyan befolyásolja ez tanári képességeid a sokszínű osztályterekben való tanításban?
- Ha kevésbé vagy egyáltalán nem vagy kitéve annak, hogy másokkal kapcsolatba légy, gondold, hogy több erőfeszítést kellene tenned, hogy jobban bevonódj? Ha igen, hogyan?

✂ *Melléklet: „Mennyire sokszínű a mindennapi életed?” tréneri lap*

1. Ki volt az utolsó vendég, akit meghívtál hozzád vacsorára?
2. Ki volt az utolsó személy, akivel szórakozni mentél?
3. Ki a családod orvosa?
4. Ki a családod fogorvosa?
5. Kik alkotják az osztályod többségét, ahova jársz?
6. Kik alkotják az osztályod többségét, ahol tanítasz? (Ha nem releváns, akkor gondold a jelenlegi/utolsó egyetemi közösség tagjaira.)
7. Ki volt az egyetemi mentorod, vagy akivel a legtöbb időt töltötted?
8. Ki a legzárkózottabb barátod?
9. Ki a jelenlegi/előző szerelmed?
10. Ki a szellemi vezetőd?
11. Ki a/volt a főnököd a jelenlegi/legutóbbi állásodnál?
12. Kik alkotják az emberek többségét a kedvenc klubodban vagy szórakozóhelyeden?
13. Kik alkották az emberek többségét a gyerekkori közösségben?
14. Ki a kedvenc színész/színésznőd?
15. Ki a kedvenc énekesed vagy együttesed?

Tükörjáték

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

A tréner minden résztvevőnek ad egyet a *Mellékletben található „Tükröm, tükröm”* c. munkalap másolatából, és megkéri őket, hogy töltsék ki. Mielőtt a résztvevők nekilátnak, a tréner ismerteti velük az alábbi leírást:

Tartsd észben, hogy a különbözőség tartalmazza többek között a származást, vallást, etnikai hovatartozást, a nemet, szexuális orientációt, szocio-ökonómiai státuszt, az életkort, a fizikai és mentális képességet, nyelvet, iskolázottságot, foglalkozást, eredeti származást stb. Kérlek, válaszold meg a következő kérdéseket, és készülj fel arra, hogy olyanokkal oszd meg a válaszaid vagy azok egy részét, akiket nem ismersz. De csak addig, amíg kényelmesen érzed magad az adott szituációban.

Miután mindenki kitöltötte a résztvevői lapot a tréner 3-4 fős csoportokra osztja őket és minden csoportot egymástól távol leültet. A csoporttagok megosztják egymással a feladatlapon adott válaszait. Végül egy nagy csoportot alkotva a résztvevők a tréner irányításával reflektálnak a történteke.

A trénert a reflexiós kör határozott levezetésében segítheti a kiadvány végén található Pszichológiai Kitekintő identitás és csoportidentitásról szóló szócikke.

✂ *Melléklet: „Tükröm, Tükröm” című résztvevői lap*

1. Amikor reggelente a tükörbe nézek, ezt látom:

.....

2. Milyen csoportoknak vagyok én a tagja?

.....

3. Ha négy szóval kellene jellemeznem magamat:

4. Egy olyan tapasztalat, amely segített megfogalmazni magamról ezt a leírást:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. Egy olyan dolog, ami büszkévé és boldoggá tesz:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

HARMADIK RÉSZ

SZTEREOTIPIZÁLÁS ÉS AZ 'IZMUS TEVÉKENYSÉGEK FELTÁRÁSA

Gyorsan terjedő gyűlölet: egy randi a diszkriminációval

Ezt a programot a Floridai Egyetem Hallgatói Önkormányzatának Multikulturális Ügyeiért felelős Kabinetje készítette.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

Ez a gyakorlat különböző szituációkat tartalmaz. Összesen 15 történet tartozik a feladathoz, melyeket a tréner egytől háromig rangsorol az előkészületek során. Ezek a számok a szituációk súlyosságát jelképezik. Amikor a tréner kiosztja a kártyákat, azok legyenek beszámozva egytől ötig, hogy a diákok le tudják jegyezni egy külön lapon az adott szituációs kártyával kapcsolatos reakcióikat, érzéseiket, gondolataikat. Ez a külön lap a foglalkozás végén is használható lesz, ugyanis az egyének megoszthatják a csoport előtt a gondolataikat és érzéseiket azzal kapcsolatban, amit tapasztaltak.

Ráhangelődés

Az alábbi rész segítségével a tréner informálja a résztvevőket és megerősíti őket afelől, hogy biztonságos környezetben vannak. Szükséges, hogy a résztvevők biztonságban érezzék magukat a program sikeressége érdekében.

*Szeretnék mindenkit üdvözölni a sokféleséggel kapcsolatos programon, itt a _____ . A _____ szervezet / intézmény nevében megtapsollak titeket azért, mert tettetek egy lépést annak érdekében, hogy többet megtudjatok a mai világunkról. Remélem, innen távozva azt fogjátok magatoknak mondani „Ezt nem tudtam eddig” vagy „Örülök, hogy ezt megoszthattam másokkal”. A mai nap programjának a címe: **Gyorsan terjedő gyűlölet: Egy vakrandi a diszkriminációval.** Ebből adódóan egy gyorsrandiszerű játékhoz rendeztük be a termet. Mindegyik helyen két sorban vannak elhelyezve a kártyák, te és a veled szemben ülő diák elolvassátok a kártyát, majd előadjátok a különböző diszkriminációt tartalmazó szerepeket. Ezután újra egy nagy csoportot alkotunk és megosztjuk egymással a tapasztalatainkat azzal kapcsolatban, hogy milyen volt a másik szemén keresztül látni a diszkrimináció különböző típusait. Lefogjuk dönteni a negatív érzelmeket és megnézzük, hogyan tudjuk előkészíteni a pozitív változást az életünkben. A történetek, amiket ma el fogtok játszani igaz történeteken alapulnak. Fontos, hogy tudjátok ez egy biztonságos környezet, ahol megbízhattok egymásban. Nyugodtan kifejezhetitek magatokat energiával, gesztusokkal, mimikával és/vagy tetszés szerint bárhogyan, ami segít kényelmesebben érezni magadat a szerepben. Kérlek... legyetek őszinték és befogadókészek, nyitottak. Arra bátorítalak titeket, hogy kilépjetek a komfort zónátokból és tapasztaljátok meg, hogy mi történik a mai világunkban.*

Ráhangelődés – nyitó szituációk

A GYAKORLAT CÉLJA

Ezek a szituációs helyzetek arra ideálisak, hogy megteremtsék a gyakorlat alaphangulatát. A tréner a segítőivel eljátssza és szemlélteti az alábbi szituációkat, melyek kontextusa adott, azonban a tréner segítője spontán kell, hogy reagáljon ezekre a helyzetekre.

1. helyzet

A múlt héten cigánynak neveztek. Ez most komoly? 19 éves, érettségizett férfi vagyok. Ennek a világnak az egyenlőségéről kellene szólnia.

2. helyzet

Gyerekként gyakran váltam nevetség tárgyává csak azért, mert a családom kevésbé volt tehető. A gyerekek kicsúfoltak, mert nem rendelkeztem a legújabb Nike cipőkollekcióval, mert a családom szegény volt. Hatott ez az élmény rám? Mit gondolsz?

3. helyzet

Csoki? Oreó? Csak azért, mert sajátosan beszélem a magyart és máshogy viselkedem, mint mások az nem jogosít fel senkit sem arra, hogy valamilyen címkét rám ragasszon! Nem tudnak rólam semmit, nem tudják, honnan származom! Kik ők, hogy meghatározzák és jelzőkkel illesszék a rasszomat?

4. helyzet

Tudod mit utálok a legjobban? Azt, mikor az emberek rájönnek, hogy homoszexuális vagyok... és utána csak ezt látják.

☞ *Melléklet: „Situációs helyzetek” című résztvevői lapok*

<p>Név: Virág Berta</p> <p>Nem: Nő</p> <p>Életkor: 25</p> <p>Bőrszín: fehér</p> <p>Helyszín: Könyvelői cég</p>
<p>Berta nemrég diplomázott le az Eötvös Loránd Tudományegyetemen jeles eredménnyel. Ő volt az évfolyamán a legjobb. Szeretne megpályázni egy magas kvalifikációt igénylő, jól fizető állást, ahol főként férfiak dominálnak. A cég vezérigazgatója készít vele interjút.</p>
<p>2. <i>Azért vagyok itt, hogy megpályázzam az új könyvelői állást.</i></p>
<p>4. <i>Biztosíthatom arról, hogy meg van hozzá a megfelelő végzettségem, a legjobb minőségű diplomát kaptam az évfolyamomon, és több cég is érdeklődött már utánam Budapesten.</i></p>
<p>6. <i>Sajnálom, nem akarok bunkó lenni, de úgy érzem, hogy Ön csak azért nem akar felvenni, mert nő vagyok.</i></p>
<p>8. <i>Kicsit se zavartassa magát, hogy ez itt a 21. század, és ezzel a mentalitással semerre sem juthat!</i></p>

<p>Név: Kovács Róbert</p> <p>Nem: férfi</p> <p>Életkor: 55</p> <p>Bőrszín: fehér</p> <p>Helyszín: Könyvelői cég</p>
<p>Róbert egy jól menő könyvelői cég vezérigazgatója. Ma öt pályázót interjúvol meg, akik egy magas pozíciójú, jól fizető állásra pályáznak a cégnél. Igaz, hogy van egy nagyon magas végzettségű nő is a jelentkezők között, ő azonban egy férfit szeretne felvenni az állásra.</p>
<p>1. <i>Üdvözlöm hölgyem! Mi járatban van ma itt?</i></p>
<p>3. <i>Értem... Remélem, tudja, hogy nagy a verseny a pozícióért. Magácskán kívül még négy jelentkező is akad.</i></p>
<p>5. <i>Csakugyan lenyűgöző. De muszáj elmondanom, hogy ez egy erős, strapabíró embert megkívánó munka, ahol csak a legerősebb képes az akadályokat venni. Egy férfira van szükségem... Úgy értem, valakire, aki képes kézben tartani a dolgokat, és elengedhetetlen a felelősségvállalás is, hogy sikerre vigye a cégünket.</i></p>
<p>7. <i>Figyeljen aranyom. Amint mondtam, olyasvalakire van szükségem, aki a csúcsra képes minket vinni. Őszintén szólva nem úgy látom, hogy maga képes lenne erre. Elmondom, mit fogok tenni. Az anyagát beteszem a többi közé, és vetek majd rá néhány pillantást, mikor lesz rá időm.</i></p>

<p>Név: Magyar Henrik</p> <p>Nem: férfi</p> <p>Kor: 48</p> <p>Bőrszín: fehér</p> <p>Helyszín: Pécsi Tudományegyetem, Felvételi Osztály</p>
<p>Henrik egy olyan fiúnak az édesapja, akinek a felvételét elutasították az egyetemről. Miközben várt, egy cigány/roma származású fiú lépett be az ajtón, és egy váratlan beszélgetésbe elegyedtek.</p>
<p><i>1. Ez az a hely, ahol a felvétellel kapcsolatban tudnak tájékoztatást adni?</i></p>
<p><i>3. Milyen ügyben jöttél? Téged sem vettek fel az egyetemre?</i></p>
<p><i>5. Nagyszerű! A te fajtádat szeretik felvenni, hogy kirakatban mutogassanak titeket, de az én fiamat, aki fehér, persze nem! Fogadok, hogy állami ösztöndíjas vagy!</i></p>
<p><i>7. A te fajtád nem érdemli meg, hogy egyetemre járhasson! Miattatok nem jutott be a fiam!</i></p>
<p><i>9. Igen, így gondolom! Biztos vagyok benne, hogy csak egy kvóta miatt kerültél be!</i></p>

<p>Név: Sztojka Roland</p> <p>Nem: férfi</p> <p>Életkor: 19</p> <p>Etnikum: cigány/roma</p> <p>Helyszín: Pécsi Tudományegyetem, Felvételi Osztály</p>
<p>Roland a felvételi osztályra megy, hogy az ösztöndíjával kapcsolatban feltegyen néhány kérdést. Miközben várakozik, vitába kerül/konfrontálódik egy fehér apukával, akinek a fiát nem vették fel az egyetemre.</p>
<p><i>2. Igen, én is az egyik ügyintézőre várok.</i></p>
<p><i>4. Ja, nem, én most leszek másodéves.</i></p>
<p><i>6. Igen, állami ösztöndíjas vagyok... de mit akar mondani ezzel? Mi az, hogy az én fajtám? Jól hallottam, amit mondott? Azt mondja, azért vettek fel, mert cigány vagyok?</i></p>
<p><i>8. Azért kerültem be az egyetemre, mert kitűnő érettségim volt, és magas pontszámokat értem el. Én leszek az első egyetemista a családban, és ezért keményen megdolgoztam! Komolyan azt gondolja, hogy nem kellene itt lennem?</i></p>
<p><i>10. Szóval az én hibám, hogy a fia nem jutott be. Uram, maga örült! Befejeztem a beszélgetést!</i></p>

Név: Kovács Emőke

Nem: nő

Kor: 34

Helyszín: Napsugár étterem

Emőke és a férje végeztek az ebédükkel a Napsugár étteremben. Megkapták a számlát, de visszaadták a pincérnek, amiért a tetején az asztal száma helyett azt olvasták, hogy a „cigány/roma házaspár”. Emőke és férje magyarázatot vár a pincértől.

1. Véletlenül a számlára írta, hogy cigányok vagyunk. Az asztal száma nem lett volna jobb választás?

3. Mégis mi a fenét képzelt magáról? Azért mert barnák vagyunk, rögtön így kell azonosítani minket?

5. Talán jobb borraivalót adtam volna, ha nem ilyen lekezelő velünk! Nem kellene olyan pincéreket alkalmazni, akik ilyen fiatalok. Fogalmuk sincs arról, hogy mégis miért jár a borraivaló!

7. Nem azért, mert fiatal vagy. Semmit sem tudsz még az életről...

Név: Nagy André

Nem: férfi

Életkor: 18

Helyszín: Napsugár étterem

Miután Emőke és férje végeztek ebédükkel, és megkapták a számlát, észrevették, hogy a pincér (André) a „cigány/roma házaspár” címkével illette őket a számlán, amiért Andrének magyarázkodnia kell.

2. Ez csak egy jelző, amivel beazonosítom a rendelőket. Túl sokan vannak, és könnyebb megjegyezni, mint a számokat. Talán probléma?

4. Hölgyem, nem adná inkább oda a csekket? Úgysem ad valami jó borraivalót, szóval haladhatnánk, kérem, hogy olyan vendégek foglalják el a helyüket, akik legalább képesek normális borraivalót adni?

6. Komolyan mondja? Maguk mind zsugoriak. Tök mindegy, hogy mit csinálok. Mindenféle márkás ruhákban flangáltok, van egy rakás pénzetek, de képtelenek vagytok borraivalót adni, csak azért, mert fiatal vagyok?

<p>Név: Hotaru Hayashi</p> <p>Nem: nő</p> <p>Kor: 49</p> <p>Származás: japán</p> <p>Helyszín: Burger King</p>
<p>Hotaru nagy sietségben van, hiszen a 4 éves fiát, a kis Yamamotót egy focimeccsre kell vinnie. De előtte még meg szeretnének állni a Burger Kingben, hogy egyenek. Továbbá meg kell állniuk a bankban is, majd fel kell venniük a fia néhány osztálytársát.</p>
<p>1. Szeretnék két kis menüt kérni, paradicsom és sajt nélkül, kis majonézzel. Megvan?</p>
<p>3. Nem! Azt mondtam, hogy paradicsom nélkül, nem hagyma nélkül!</p>
<p>5. Hogyne! Csak egy perc... mint mindig! Pont, amikor sietnem kell. Először elcseszi a rendelést, most meg valami nem működik... Nem kellene ilyen fiatalokat alkalmazni. Had tippeljek: ez az első napja.</p>
<p>7. Mi a probléma? Van itt bárki, aki képes megoldani a problémát, és egy kicsit talán több tapasztalattal rendelkezik? Sietünk.</p>
<p>9. Nem, nincs készpénz nálam! Biztos benne, hogy nincs más, aki kicsit idősebb, és meg tudná nézni, hogy mi történt? Talán csak félrenyomott egy gombot.</p>
<p>11. A 4 éves fiammal is megesik néha, hogy összekeveri a színeket. Úgy gondoltam a maga korában már illene nem tévedni. Úgy tűnik, rosszul gondoltam.</p>

<p>Név: Ayi Ilwei Armah</p> <p>Nem: férfi</p> <p>Életkor: 19</p> <p>Etnikum: fekete</p> <p>Helyszín: Burger King</p>
<p>Armah egy 19-éves dolgozó, akit nemrég léptettek elő Manager Asszisztens pozícióba a Burger Kingnél. Ő már 2 éves itt dolgozik, és teljes bizalmát élvez a Managernek azzal kapcsolatban, hogy ő már egyedül is el tudná vezetni a helyet, mivel mindent tud, hogy hogyan működik itt.</p>
<p>2. Persze! Két kis menü, hagyma és sajt nélkül, kis majonézzel.</p>
<p>4. Ó, sajnálom, javítom! Szóval, 1390 Ft lesz... Bocsánat, egy perc. Valami nem működik.</p>
<p>6. Valójában már két éve itt vagyok, és csak egy perc az egész!</p>
<p>8. Asszonyom, én vagyok a menedzser asszisztens. Úgy néz ki, hogy bedöglött a kártyás fizetés. Van bármilyen más mód, ahogy tudna fizetni?</p>
<p>10. Asszonyom! Pontosan tudom, hogy mit ütöttem be, nem vagyok hülye! Az életkorom ebben az esetben nem számít semmit. Mondtam, hogy a bankkártyás fizetés nem működik, nincs mit tenni</p>

<p>Név: Rédei Mária</p> <p>Nem: Nő</p> <p>Bőrszín: Fehér</p> <p>Helyszín: Ferihegyi Reptér</p>
<p>Mária egy repülőtéri biztonsági őr. Nagyon hosszú napja volt, amikor egy arab férfi odalép hozzá. Mária elhatározza, hogy egy alapos terrorista-ellenes ellenőrzést hajt végre a férfi adatait illetően.</p>
<p>1. <i>Lépj ki és kövessen engem!</i></p>
<p>3. <i>Igen, Ön! Ki másra néznék Mr. Okostojás.</i></p>
<p>5. <i>Aha, mindegy. Vegye le az óráját, övét és minden fémből készült tárgyát.</i></p>
<p>7. <i>Sajnálom uram, de nem lehetünk manapság elég óvatosak emiatt a terrorista felhajtás miatt.</i></p>
<p>9. <i>Tudja... az önhöz hasonló emberek.</i></p>
<p>11. <i>Mindegy... pusztán a kinézete.</i></p>
<p>13. <i>Nem... mi arra vagyunk kiképezve, hogy mindenkit, aki gyanúsán néz ki félrevonjunk, leellenőrizzünk.</i></p>

<p>Név: Ali Shah</p> <p>Nem: Férfi</p> <p>Kor: 39</p> <p>Származás: arab</p> <p>Helyszín: Ferihegyi Reptér</p>
<p>Ali a reptéri sorban vár és a magas biztonsági rendszer miatt lekapcsolják. A biztonsági őr felé közeledik. Amint Ali keményebben lép fel, a hölgy forgatja a szeméit és ellenségesen viselkedik.</p>
<p>1. <i>ÉN?</i></p>
<p>4. <i>Mr. Okostojás?????!!!!!! Nem ez a nevem! Hogy merészel így beszélni velem?</i></p>
<p>6. <i>Mit akar, mit csináljak, Hölgyem? Le fogom késni a járatomat, amely Berlinbe megy.</i></p>
<p>8. <i>Terrorista felhajtás?</i></p>
<p>10. <i>A hozzám hasonló emberek??? Arab vagyok!!!! És ez már terroristává tesz engem?</i></p>
<p>12. <i>Csak azért vont félre engem, mert fenyegető ahogy kinézek?</i></p>

<p>Név: Boros Sára</p> <p>Nem: Nő</p> <p>Kor: 26</p> <p>Szociális háttér: Alsó középosztálybeli, dél-magyarországi származású</p> <p>Helyszín: Élelmiszerbolt</p>
<p>Sára egy bolti eladó, aki dél Magyarországról származik, ugyan most Budapesten él. Sára elutasító a különböző nemzetiségű és kultúrájú vevőkkel, nem érti, hogy neki, mint boltosnak miért kell mindenkihez alkalmazkodnia.</p>
<p>2. <i>Igen?</i></p>
<p>4. <i>Azt hiszem az édességek, csokoládék polca körül. Szerintem pontosan tudni fogja, hogy hol van.</i></p>
<p>6. <i>Nos, úgy gondoltam könnyebben megtalálja a csokis tortabevonót, ha egy olyan helyen lenne, ami ismerős önnek, ami közel van a kakaó porokhoz is.</i></p>
<p>8. <i>Miből gondolja, hogy marhahúst és disznóhús ezek?</i></p>
<p>10. <i>Mit mondtál? Délvidéki paraszt?! Te most délvidéki parasztnak nevezetél? Azt hiszed különb vagy nálam?</i></p>
<p>12. <i>Oh, nézzenek oda, te meg arrogáns és beképzelt vagy. Mind tudjuk, hogy honnan szerzed a pénzt. Azon gondolkodom, hogy mit is dolgozol te egyáltalán.</i></p>

<p>Név: Kalányos Krisztián</p> <p>Nem: Férfi</p> <p>Kor: 22</p> <p>Szociális háttér: Középosztálybeli, roma/cigány származású</p> <p>Helyszín: Élelmiszerbolt</p>
<p>Krisztián egy élelmiszerboltban szeretne csokoládés tortabevonót venni. De nem találja, így megkérdezi az egyik eladót, Sárát, ám a beszélgetésük során előjönnek az eltérő kulturális normákból fakadó sztereotípiáik.</p>
<p>1. <i>Elnézést Hölgylem!</i></p>
<p>3. <i>Csokoládés tortabevonót keresek, meg tudná mondani, hogy merre találok?</i></p>
<p>5. <i>Mit ért ez alatt?</i></p>
<p>7. <i>Tudja mit? Hagyjuk. Majd legközelebb, ha máskor marhahúst vagy disznóhúst keresek tudni, fogom, hol találok.</i></p>
<p>9. <i>Nos, úgy ránézésre passzolnak önhez, (valamit halkán dörmög: te délvidéki paraszt).</i></p>
<p>11. <i>Úgy értettem vedd figyelembe, hogy hol dolgozol te és hol én.</i></p>

<p>Név: Abubakar Imam</p> <p>Kor: 29</p> <p>Származás: Afro-amerikai</p> <p>Szexuális orientáció: Heteroszexuális</p> <p>Helyszín: Ingatlaniroda</p>
<p>Abubakar egy ingatlanértékesítő a Budapesti Háromfa Ingatlanirodánál. A hónap végén megpróbál még több eladást összehozni. Wang besétál Abubakar irodájába, de láthatóan frusztrált.</p>
<p>1. <i>Oké, minden megfelelően halad. Már csak pár papírt kell aláírni és készen vagyunk.</i></p>
<p>3. <i>Gyorsan, erre a vonalra szeretném, ha leírnád annak a nevét, akivel még együtt laknál az apartmanban.</i></p>
<p>5. <i>Igen, de az illetőnek szerepelnie kell a bérleti szerződésben</i></p>
<p>7. <i>Oh, ha szobatársról van szó, akkor küldd át neki a csekket, de a szerződés a te neved alatt fusson.</i></p>
<p>9. <i>A partnert úgy érti, hogy mint barátok, vagy más módon?</i></p>
<p>11. <i>(Negatív hozzáállás) Ohhhh..... értem.</i></p>
<p>13. <i>Nos, ebben az esetben másolatot kell készítenem, megkérdezem a főnökömet a lehetőségekről. Gyorsan befejezzük a kitöltést. Érthető minden?</i></p>

<p>Név: Liang Wang</p> <p>Nem: Férfi</p> <p>Kor: 27</p> <p>Származás: kínai</p> <p>Szexuális orientáció: Homoszexuális</p> <p>Helyszín: Ingatlaniroda</p>
<p>Wang egy lakást keres magának és a párjának. Ez már az ötödik lakás, amit ma megtekintenek és Wang már frusztrált.</p>
<p>1. <i>Nagyszerű! Nem tudod elképzelni milyen napom volt.</i></p>
<p>3. <i>Rendben, van olyan nyomtatvány, amit alá kell írnom, ha lesz még egy személy, aki szerepelni fog a bérleti szerződésben?</i></p>
<p>5. <i>Várj, megkérem, hogy jöjjön át, az utca túloldalán lakik.</i></p>
<p>7. <i>Oh, nem, ő a partnerem és szeretnék mindkét nevet feltüntetni a szerződésben.</i></p>
<p>9. <i>Más módon.</i></p>
<p>11. <i>Szóval haza vihetem a dokumentumot, hogy a párom is aláírja?</i></p>
<p>13. <i>Igen, értem. Világos, hogy megváltozott a helyzet, mikor mondtam, hogy más módon a barátom. Tudom mire gondolt. Ő a párom és büszkén mondom ki. Kíváncsi vagy még valamire?!</i></p>

<p>Név: Szabó Mariann</p> <p>Nem: Nő</p> <p>Kor: 21</p> <p>Származás: roma</p> <p>Helyszín: Retz Árkád</p>
<p>Mariann és Gréta közösen járnak kémiai laboratóriumi gyakorlatra. Az óra után kimennek ebédelni a Retz Árkádba. Mindkettőjüknek tetszik Furkan, az osztálytársuk és a sushi elfogyasztása közben róla beszélgetnek.</p>
<p>1. <i>Úgy hallottam a családja Törökországból származik.</i></p>
<p>3. <i>Miért? Valami bajod van a törökökkel?</i></p>
<p>5. <i>És akkor mi van? Te honnan származol?</i></p>
<p>7. <i>Ez most komoly? Mi a különbség?</i></p>
<p>9. <i>De te román vagy! Ha valaki lehetne szórszálhasogató, akkor az én lehetnék és nem te. Most komolyan, te magyar vagy, láttad a többi magyart a tévében, hogy milyen előítéletesek és agresszívok? És pont te vagy a szórszálhasogató?</i></p>
<p>11. <i>Úgy gondolod nincs különbség köztem és közte? Igaz...ha egy magyar néz ránk, nem lát különbséget, csak a sötétebb bőrszínünket látja.</i></p>

<p>Név: Kiss Gréta</p> <p>Nem: Nő</p> <p>Kor: 21</p> <p>Származás: magyar</p> <p>Helyszín: Retz Árkád</p>
<p>Mariann és Gréta közösen járnak kémiai laboratóriumi gyakorlatra. Az óra után kimennek ebédelni a Retz Árkádba. Mindkettőjüknek tetszik Furkan, az osztálytársuk és a sushi elfogyasztása közben róla beszélgetnek.</p>
<p>2. <i>Hmm... talán mégsem olyan helyes.</i></p>
<p>4. <i>Nem, nincs semmi bajom velük. Én csak nem vagyok annyira oda a török pasikért.</i></p>
<p>6. <i>Nos mivel én magyar vagyok, nem randizok magyar srácokon kívül másokkal.</i></p>
<p>8. <i>A törökök egyszerűen nem olyanok, mint mi, eltérő normák alapján nőttek fel nagy a kulturális különbség. Te sem ugyanabban a nevelésben részesültél, mint mi – nem vinnék haza egy roma pasit sem.</i></p>
<p>10. <i>Először is nem vagyunk agresszívok. Másodszor, miről beszélsz egyáltalán? A romák/cigányok azok, akik az utcákon élnek és nem tudnak állást szerezni, de ugyanez igaz a bevándorló törökökre is.</i></p>

<p>Név: Szóke Zsófia</p> <p>Nem: nő</p> <p>Kor:20</p> <p>Speciális körülmény: Zsófi diszlexiás</p> <p>Helyszín: Vacsora randevú</p>
<i>2. Sajnálom, szükségem van még egy kis időre, majdnem meg vagyok.</i>
<i>4. Tulajdonképpen szeretek sziklát mászni, zenét írni, főzni.</i>
<i>6. Igen, én is. De kérnék még egy másodpercet, mivel nem tudok olvasni és beszélgetni egyszerre.</i>
<i>8. Még nem vagyok benne biztos. Azt hiszem, hogy majdnem meg vagyok. (közelebbről nézi a menüt)</i>
<i>10. Nos, én nem igazán látom mi olyan vicces.</i>
<i>12. Ez nem igazán vicces, ugyan is ha kicsit jobban ismernél, akkor tudnád, hogy diszlexiás vagyok.</i>

<p>Név: Kék Barnabás</p> <p>Nem: férfi</p> <p>Kor:20</p> <p>Speciális körülmények: Barnabás nem tudja, hogy Zsófi diszlexiás</p> <p>Helyszín: Vacsora randevú</p>
Zsófi és Barnabás az első randin vannak. Az este jól megy és mindketten nagyon jól érzik magukat. Az étlapok az asztalon vannak és Zsófia reméli, hogy Barnabás nem veszi észre, hogy problémája van az olvasással. Zsófia diszlexiás és nehezen megy neki az olvasás, de Barnabás ezt nem tudja meg a randi végéig.
<i>1. Szóval, kitaláltad, hogy mit rendelsz?</i>
<i>3. Oké, mit szeretsz csinálni?</i>
<i>5. Ez tök jó. Nem gondoltam volna, hogy ennyi közös van bennünk. Jól érzem magam.</i>
<i>7. Szóval mit néztél ki rendelésre?</i>
<i>9. Mi a baj a menüvel? Nehézkesen megy az olvasás ma este? (nevet) Csak viccelek. Oké, de én nagyon éhes vagyok, kérlek rendelj.</i>
<i>11. Ez csak egy vicc volt. Mi a probléma?</i>

<p>Név: Kerekes József</p> <p>Nem: Férfi</p> <p>Kor: 21</p> <p>Származás: Fehér</p> <p>Helyszín: Buszon utazás</p>
<p>Józsika az iskolából hazafelé tart a busszal, amikor egyszer csak vitába keveredik egy mellette ülő idegennel. Váratlanul érte, amikor a buszon, egy lány elkezdett gúnyolódni egy túlsúlyos férfin, aki közöttük ült.. Ideges lett a hozzászólástól, védeni kezdte a férfit.</p>
<p>2. <i>Ne haragudj, te nekem beszélsz?</i></p>
<p>4. <i>Mivan?! (zavarodott és meglepődött a hölgyön)</i></p>
<p>6. <i>Nos, honnan tudod, hogy nem genetikai eredetű? Gondolod, hogy tulajdonképpen szeret ilyen lenni?</i></p>
<p>8. <i>(Frusztrált) Ez annyira érzéketlen. Gondoltál már arra, hogy talán ő azt gondolja anorexiás lan-galéta vagy?</i></p>
<p>10. <i>Ide hallgass! Azt gondolod, hogy nagyon menő vagy, mert olyan „tökéletes” a tested? Te nem tudhatod, hogy ő min ment keresztül, vagy hogyan lett ilyen.</i></p>

<p>Név: Andrej Olga</p> <p>Nem: Nő</p> <p>Kor: 19</p> <p>Származás: libanoni</p> <p>Helyszín: Buszon utazás</p>
<p>Olga hazafelé tartott az iskolából, amikor egy ismeretlen fiúval elkezdett beszélgetni. Durva napja volt az iskolában és ezért frusztráltan érintette az, hogy egy túlsúlyos férfi ült a buszon közöttük, ezután rosszindulatú megjegyzéseket tesz, így oldja fel a csalódottságát. Ő egy felső társadalmi osztályból származik és nagyon felszínes.</p>
<p>1. <i>Köszönöm Istenem, végre odébb ment. A kövér segge elfoglalt 3 ülést. És nézz rá.... mennyire gusztustalan.</i></p>
<p>3. <i>Sajnálom véletlen volt, de én csak azt láttam, hogy minden helyet elfoglalva ül, és ő olyan... kövér.</i></p>
<p>5. <i>Értem, én csak nézem az embereket, akik olyanok, mint ő és rosszul érzem magam tőlük. Őszintén, miért esznek ilyen sokat? Ránézek és rosszul leszek.</i></p>
<p>7. <i>Ha ő nem szeret ilyen lenni, akkor miért eszik éppen most egy Big Mac-et? Nézd, és van neki egy szuperméretű itala.</i></p>
<p>9. <i>(Nevet: hahaha) Nem, mert tudom, hogy soha nem leszek olyan.</i></p>

<p>Név: Erdős Nóra</p> <p>Nem: nő</p> <p>Etnikum: székely</p> <p>Kor: 32</p> <p>Helyszín: HP szervizközpont</p>
Nóra a HP szervizközpontjának vezetője Budapesten. Nóra kiváló minősítésű diplomát szerzett az ELTE-n, Székelyföldről származik, ezért az akcentusát néha nehezebb megérteni.
<i>1. Jó estét kívánok! Köszönjük, hogy a HP szervizközpontot hívta. Nóra vagyok, miben segíthetek?</i>
<i>3. Semmi probléma uram! Megadná a belépési azonosítóját, kérem?</i>
<i>5. Azt mondtam, hogy a belépési azonosítójára lenne szükségem.</i>
<i>7. Köszönöm uram! Tehát, mi a problémája a gépnek?</i>
<i>9. Rendben, akkor kérem indítsa újra a gépet.</i>
<i>11. Azt mondtam, kapcsolja ki a gépet.</i>
<i>13. Értem uram, de kérem indítsa újra ismét.</i>
<i>15. Most menjen a Start menüre, majd az internetbeállításokra.</i>
<i>17. Székelyföldi vagyok, de szerintem ez most mellékes.</i>
<i>19. Ahhoz, hogy segíthessek, az együttműködésére lenne szükségem.</i>
<i>21. Én vagyok a főnök.</i>

<p>Név: Naszály Sándor</p> <p>Nem: férfi</p> <p>Etnikum: magyar</p> <p>Kor: 19</p> <p>Helyszín: Kollégiumi szoba</p>
Sándor másodéves egyetemista, akinek nagyon fárasztó napja volt, melynek végén meg akart nézni egy filmet, de a laptopja nem működik. Ezért felhívja a szervizközpontot.
<i>2. Meg kellene javítani a laptopomat.</i>
<i>4. Tessék? Nem értem mit mondott!!</i>
<i>6. Ja, hogy azt! 923-456-122</i>
<i>8. Nem tudok kapcsolódni vele az internetre.</i>
<i>10. Mi van? Megint nem értem mit mond!</i>
<i>12. Már vagy tízszer megtettem. Komolyan, maguk semmihez sem értenek!</i>
<i>14. Oké, hogyan.</i>
<i>16. Internetopciók? Nem tudom, hogy maga beszél-e vagy valamilyen felvett hang, de rohadtul nem lehet érteni, amit mond. Hova valósi?</i>
<i>18. Ja, tőlem aztán jöhet akármilyen koszfészekből, csak mondja már meg, hogy a fenébe tudok felmenni arra a rohadt internetre!</i>
<i>20. Együttműködésre? Beszélhetnék a főnökével?</i>
<i>22. Csodás! Akkor adna valakit, aki normálisan beszél magyarul?</i>

<p>Név: Kalányos Mirella</p> <p>Nem: nő</p> <p>Kor: 19</p> <p>Származás: roma, aki roma környezetben nevelkedett</p> <p>Helyszín: Osztályterem</p>
Mirella nagyon mélyen ápolja közössége hagyományait. Büszke cigány származására, emiatt több sérelem is érte már.
<i>2. A kedvenc roma énekesem. De téged biztos nem érdekelne.</i>
<i>4. Igaz, hogy csak most találkoztunk, de láttalak már jó párszor. Különbnek érzed magadat nálunk, sose vagy a romák között, állítom, hogy le is nézel minket!</i>
<i>6. Cigány? Mégsem vagy képes a hozzád hasonlókkal elvegyülni, mindig csak a többiekkel vagy!</i>
<i>8. Nem ítélek, csak elegendem van az olyan romákból, akik elhagyják a saját kultúrájukat, mert fontosabbnak érzik, hogy a többség elfogadja őket, alkoholizáljanak és drogozzanak a többi szőke macával</i>

<p>Név: Orsós Róza</p> <p>Nem: nő</p> <p>Kor: 19</p> <p>Származás: roma, aki nem roma környezetben nevelkedett</p> <p>Helyszín: Osztályterem</p>
Róza eredetileg roma származású, azonban nevelőszülőknél nevelkedett, akik nem romák. Ugyan tisztában van származásával, nem is szégyelli, mégsem éli meg olyan mélyen, mint Mirella.
<i>1. Mi van a hátizsákodon?</i>
<i>3. Hogy érted, hogy úgysem érdekelne? Csak most találkoztunk, egyáltalán nem ismersz, ne ítéld!</i>
<i>5. Mégis miért néznék le titeket? Én is cigány vagyok! Miért gondolod te többnek magad?</i>
<i>7. Attól még, hogy nem olyanokkal mászkálok, mint amilyen én vagyok, még nem leszek kevésbé cigány. Nem tehetek arról, hogy nem ilyen közegben nőttem fel.</i>
<i>9. Mégis mi a francról beszélsz? Ez az én életem, úgy élem, ahogy akarom, semmi közöd nincs hozzá! Ne gondold magadat többnek másoknál!</i>

<p>Név: Oláh Vanessza</p> <p>Nem: nő</p> <p>Kor: 20</p> <p>Etnikum: cigány/roma</p> <p>Szocio-ökonómiai státusz: felső középosztálybeli</p>
<p>Vanessza és Gabi már középiskolás koruk óta ismerik egymást. Véletlenül összefutottak az utcán, és észrevették, hogy azóta bizonyos dolgok megváltoztak köztük.</p>
<p><i>1. Mi a helyzet csajszí?</i></p>
<p><i>3. Csak a szokásost. Suli meg hasonlók. Te?</i></p>
<p><i>5. Ezt hogy érted?</i></p>
<p><i>7. Tessék? Semmit sem tudsz rólam!</i></p>
<p><i>9. Minket? Mi az, hogy minket? Amikor legutóbb belenéztem a tükörbe, ugyanúgy roma voltam.</i></p>

<p>Név: Bogdán Gabriella</p> <p>Nem: nő</p> <p>Életkor: 19</p> <p>Etnikum: cigány/roma</p> <p>Szocio-ökonómiai státusz: alsó osztálybeli</p>
<p>Vanessza és Gabi már középiskolás koruk óta ismerik egymást. Véletlenül összefutottak az utcán, és észrevették, hogy azóta bizonyos dolgok megváltoztak köztük.</p>
<p><i>2. Nem sok. Nem láttalak mostanában. Mit csinálsz?</i></p>
<p><i>4. Suli és munka. Próbálok túlélni. De ezt te úgysem értheted!</i></p>
<p><i>6. Tudod te jól! Sosem kellett megdolgoznod semmiért...</i></p>
<p><i>8. Ismerem az egész életedet. Úgy csinálsz, mintha nem lennél cigány. Sosem lógsz olyanokkal, akik olyanok, mint mi. Talán szégyellsz minket?</i></p>

<p>Név: Rahman Chachra</p> <p>Nem: nő</p> <p>Kor: 47</p> <p>Etnikum: arab</p> <p>Helyszín: Budapest</p>
<p>Chachra a családjával egy vasárnapi délután sétál a városban, amikor belebotlanak a melegfelvonulásba. Sokkolja az, amit néhány nő, köztük Tamara művel előttük. Tamarán nincs melltartó, ki van festve, mint egy bohóc – gondolja Chachra – a gyerekeinek pedig nem kellene ilyesmit látniuk. Chachra öt évvel ezelőtt jött a családjával Magyarországra, ezért csak akcentussal beszéli a nyelvet.</p>

1. *Bocsánat, eltakarnád magadat? Nem szeretném, hogy a gyerekeim ilyesmit lássanak!*
3. *Miről beszélsz? Tudok magyarul! Mi a fene bajotok van nektek? Az oké, hogy minket lenéztek, de az rendjén van, ha két nő falja egymást az utcán?*
5. *Bizonyos dolgokhoz? Szerinted az normális, hogy itt vonaglotok ilyen göncökben, vagy épp ruhák nélkül a városban fényes nappal? Ti leszbikusok bukott nők vagytok. Vagy úgy öltöztök, mint a férfiak, vagy úgy, mint a kurvák!*
7. *Mi csak egy családi napot akartunk együtt tölteni nyugalomban. Erre ilyennel kell szembesülnünk? Nincs semmilyen törvény az ilyen deviancia ellen?*

Név: Kovács Tamara

Nem: nő

Életkor: 18

Etnikum: magyar

Helyszín: Budapest

Chachra a családjával egy vasárnapi délután sétál a városban, amikor belebotlanak a melegfelvonulásba. Sokkolja az, amit néhány nő, köztük Tamara művel előttük. Tamarán nincs melltartó, ki van festve, mint egy bohóc – gondolja Chachra – a gyerekeinek pedig nem kellene ilyesmit látniuk. Chachra öt évvel ezelőtt jött a családjával Magyarországra, ezért csak akcentussal beszéli a nyelvet.

2. *Elnézést, nem igazán értem, hogy miről beszél – mondja Tamara nagyon lassan, kihangsúlyozva minden szót – Talán, ha megtanul rendesen magyarul, akkor beszélhetünk.*

4. *Először is, drága asszonyom, ha nem látná, ez az én napom! Egyszer van egy évben lehetőségem arra, hogy kifejezzem magamat! És ha maga itt akar élni az országban, akkor jobb, ha hozzászokik bizonyos dolgokhoz.*

6. *Miről beszél? Maga lekurvázott? Ha nem tetszenek a dolgok, ahogy itt mennek, akkor húzzon el a családjával haza!*

8. *Törvények ellenünk? Mi ellen? Itt szabadság van, ez Magyarország! Ha nem tetszik, menj vissza a kibaszott Afrikába!*

Albatrosz

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

Az albatrosz játék egy olyan tevékenység, ahol hat beavatott személy – köztük nők és férfiak – mutatnak be egy üdvözlő jelenetet a többiek számára. A beavatottak viseljenek a megszokottól eltérő ruhát és a játék forgatókönyvében leírtaknak megfelelően viselkedjenek. Ha végig játszották a forgatókönyvet mindenki üljön le egy nagy körbe és beszéljék át mi is történt.

A JÁTÉK FORGATÓKÖNYVE

1. Az **albatrosz férfiak** széken ülnek, az **albatrosz nők** pedig mellettük térdelnek a padlón.
2. Az üdvözlő ceremónián a nők felállnak, és a férfiakhoz vezetik a vendégeket. Az **albatrosz férfiak** állnak és üdvözölnek minden férfit úgy, hogy vállukat és derekukat egyenesen tartják és összedörzsölik a térdüket egymással. A férfiak leülnek a **albatrosz férfiakkal**. Az **albatrosz nők** üdvözlik a női vendégeket úgy, hogy mindkét kezükkel végig simítják a lábukat, majd leveszik a nők cipőjüket, akik ezután a férfiak mellé térdelnek.
3. Kis szünet – Az **albatrosz férfiak** lehajtják az albatrosz nők fejét a földre.
4. Kézmosás – Az **alfa albatrosz nő** hoz egy kis edényben vizet az **albatrosz férfiaknak**, akik a kezüket a vízbe mártják, majd elegánsan megszáritják. Az **albatrosz nők** megismétlik ezt minden férfi résztvevővel.
5. Étkezés – Az **albatrosz férfiak** csattogó jelzést adnak az etetésre. Az **albatrosz nők** egy kukac szerű (pl.: gemicukor) ételt ajánlanak fel a férfiaknak kezdve az **albatrosz férfiakkal**. Az ételeket a férfiak szájába helyezik csipesszel (vagy fogpiszkálóval). A táplálkozás után az **albatrosz férfiak** köszörülik a torkukat, bőfögnék és ökölrel a mellkasukat veregetik. Az **albatrosz férfiak** a többi férfit is biztatják, hogy ismételjék meg a folyamatot. Az **albatrosz nők** ezután megetetik a nőket is, akik az ételt a kezükben tartják, majd az **albatrosz nők** visszatérnek az eredeti helyükre.
6. Kis szünet – Az **albatrosz férfiak** lehajtják az **albatrosz nők** fejét a földre.
7. Az **albatrosz férfiak** csattogó hanggal jelzik, hogy eljött az italok felszolgálásának ideje. Az **alfa albatrosz nő** fog egy korsót és abból egy kis mennyiségű cukor nélküli limonádét (vagy más italt) tölt az albatrosz férfiaknak kis poharakba. Ezt megismétli a férfiakkal és nőekkel is, majd visszatér a helyére.
8. Kis szünet – Az **albatrosz férfiak** lehajtják az **albatrosz nők** fejét a földre, a kiválasztott nők felállnak és kivonulnak az ajtón.

KÉRDÉSEK A FELDOLGOZÁSHOZ

1. Mit gondolsz a látottakról?
2. Milyen részei voltak az Albatrosziakkal való találkozásnak?
3. Milyen különbségek vannak az albatrosz férfi és albatrosz női szerepek között?
4. Milyen különbségek vannak az albatrosz férfiak és az albatrosz nők ruházata között? Miért?
5. Hogyan írnád le az albatroszi nyelvet?
6. Milyen hasonlóságok vannak a te kultúrádban és az albatrosz kultúrában?
7. Milyen különbségek vannak a te kultúrádban és az albatrosz kultúrában?
8. Mit gondolsz, milyen helyet foglal el a társadalomban az albatrosz nő? Miért?
9. Mit gondolsz, milyen helyet foglal el a társadalomban az albatrosz férfi? Miért?
10. Mi alapján választották az új tagokat, hogy csatlakozzanak az albatrosz férfiakhoz és albatrosz nőkhöz?
11. Milyen érzéseket és reakciókat váltott ki belőled a játék?

REFLEXIÓ

Miután a résztvevők átbeszélték, hogy ki mit értett az ismeretlen kultúra működéséből és milyen érzéseket váltott ki a jelenet, a tréner mesélje el, hogy az Albatroszi kultúrában a nőknek van nagyobb hatalmuk a férfiakhoz képest. Az, hogy talpukkal és homlokukkal megérintik a földet valójában privilégium náluk, hiszen úgy hiszik, hogy az istenség helye a földben, a természetben van. Az ételhez, italhoz is csak ők nyúlhatnak pusztá kézzel mivel az is a természet „gyümölcse”.

Ezután beszéljenek a résztvevők a hatalom és diverzitás témájáról, melyhez a trénernek segítséget nyújthat a Pszichológiai Kitekintő szócikkei.

Közösségépítés az előítéletek hálójában

A GYAKORLAT CÉLJA

A hallgatók figyelmét felhívni arra, hogy a sztereotípiák mennyire károsak, és veszélyesek tudnak lenni. Azonban ezt a célt, lehetőleg a játék végéig a tréner ne leplezze le a résztvevők előtt.

KELLÉKEK

1. színes kártyák, ahol a különböző színek bizonyos csoportokat jelölnek: fehérek, nők, feketék, homoszexuálisok, fogyatékossgal élők, cigányok. (A játékosok nem, csak a tréner, valamint a segítők tudják, hogy melyik szín melyik csoportot jelöli.)
2. fekete ragasztószalag
3. árlista minden csoportnak
4. egy ajándék a „fehérek” csoportjának
5. rendőrjelvény
6. 5-6 segítő
7. játékpénz
8. engedélyezési kérelmek
9. asztal és székek a „fehérek” csoportjának, székek a „fogyatékossgal élők” csoportjának
10. gumikesztyűk

A JÁTÉKOSOK

Polgármester

A közösség vezetője. Felügyeli az épületek építését, hozzá kell fordulni a fellebbezésekkel, ha valaki nem kap építési engedélyt. A polgármester azt fogadja el, amit saját belátása szerint jónak lát. Ő lesz az 1. számú segítője a trénernek.

Engedélyek bírálója

Feladata az építési engedélyek kiadása és a kérelmezők megítélése aszerint, ahogy jónak látja. Bár-mikor visszautasíthat bármilyen kérést. Ő a 2. segítője a trénernek.

Szállító

A szállítmányokat a mellékelt árlista alapján kell leszállítania. Ettől azonban saját belátása szerint eltérhet, vagy megtagadhatja a szállítást. Ő a 3. segítője a trénernek.

3-4 rendőr

Feladatuk a fenti három személy, valamint a lakosok kísérete, ellenőrzése, illetve az, hogy amennyi-ben úgy ítélik meg, hogy valakit le kell tartóztatni, megtehetik.

Lakosok

Feladatuk a lehető legjobb közösség megteremtése azokból az erőforrásokból, melyekkel rendelkeznek. Ők a játékban résztvevő játékosok.

A JÁTÉK LÉPÉSEI

1. A terem kialakítása: Olyan helyiség szükséges, melyet a fekete ragasztószalaggal 7 szekcióra lehet osztani. A legnagyobb méretű részt kapják a fehérek, minden csoportnak lesz egy szekciója, a hetedik rész helyén lesz a börtön.
2. Amikor bejönnek a játékosok, a tréner mindenkinek ad egy színes kártyát, ami alapján csoportokba kell rendeződniük. A tréner ne felejtse el az árlistát, valamint a játékpenzt sem!
3. Amikor mindenki elfoglalta a helyét (a különböző szekciókban eleve van egy színes kártya, így mindenki a megfelelő helyre fog állni), a tréner elmondja, hogy a játék célja az, hogy a lehető legjobb közösséget hozzák létre (minden csapat a sajátját).

JÁTÉKSZABÁLYOK

- Ha valaki elhagyja a saját játékerét, mindig meg kell kérnie egy rendőrt, hogy tartson vele. Visszatérésekor is egy rendőrnek kell kísérenie. Kizárólag egy ember hagyhat el egy adott szekciót egyszerre – kivéve, ha valaki börtönben van közülük.
- Építkezés előtt először mindig építési engedélyt kell kérni!
- Miután megadták az engedélyt, szükség van egy kísérőre, aki segít a beszállítónak a szállítmányok idehozatalában.
- Ha valaki bármilyen módon megszegi a szabályokat, börtönbe kerül!
- Ha nem adnak meg egy engedélyt, vagy a beszállító nem hajlandó szállítmányokat hozni, fellebbezhetnek a polgármesternél, aki saját belátása szerint dönthet az ügyről.

A „TRÜKK”!!!

A polgármesternek, az engedélyek bírálójának, a rendőröknek és a szállítónak minden sztereotípiából fakadó lehetőséget ki kell használniuk minden csoportra vonatkozóan. Kivételt képez a szabályok alól a fehérek csoportja, akiket sokkal pozitívabb elbírálás alá kell venni (pl. sohasem mennek börtönbe, nem utasítják el az engedélyüket, extra pénzt kapnak, olcsóbban kapják meg a szállítmányokat stb.). A tréner meggyőződik róla, hogy a fehérek területén vannak székek és egy asztal, valamint a játék kezdetén – amikor mindenki látja – ad nekik egy ajándékot!

NÉHÁNY HATÁSOS SZTEREOTÍPIA*Nők*

- Hol a férjed? Beleegyezett abba, hogy ezt csináld?
- Hol vannak a gyerekeid?
- Csak házakat, iskolákat, templomokat, parkokat, kórházakat és piacokat lehet nekik eladni!

Feketék

- Kérdezd őket a bandázásról.
- Gyakran ignoráld őket.
- Csak olcsó apartmanházakat, templomokat, kórházakat, gyorséttermeket és klubokat lehet nekik eladni!

Homoszexuálisok

- Amikor érintkezésbe kerülsz velük, vagy a közelükben vagy, viselj gumikesztyűt!
- Kérdezd őket az AIDS-ről!
- Gyakran ignoráld őket!
- Csak kórházakat, drága ingatlanokat, klubokat és drága éttermeket lehet nekik eladni!

Fogyatékosággal élők

- Mindenben segíts nekik, adj nekik széket!
- Sose ignoráld őket, mindig bánj velük úgy, mintha teljesen reménytelen lenne a helyzetük!
Mindent el lehet adni nekik, kivéve klubokat, iskolákat, parkokat és piacokat!

Cigányok/Romák

- Mindig tarts tőlük kellő távolságot, és gyakran tegyél úgy, mintha félnél minden mozdulataiktól!
- Mond nekik, hogy nem érted mit akarnak, legyél lenéző, és sétálj tovább!
- Csak olcsó lakóházakat és gyárat adj el nekik

PÉNZ

A játék elején a tréner minden csoportnak pénzt ad – folyamatosan csökkenő mennyiségben: a fehérek kapják a legtöbbet, őket a nők, majd a feketék, a fogyatékosokkal élők, a cigányok/romák és a homoszexuálisok kövessék.

REFLEXIÓ

A játék végén a tréner elegendő időt biztosít, hogy mindenki elgondolkozhasson azon, hogy pontosan mi is történt. A tréner átbeszéli a résztvevőkkel, hogy ki mit érzett, mikor érezték magukat a legrosszabbul és mi az, ami a leginkább zavarta őket a játék során. Fontos, hogy arra is próbáljanak meg válaszolni a résztvevők, hogy mit tudnának tenni annak érdekében, hogy az ilyen szituációkat meg lehessen előzni.

A feldolgozás előkészítésében segítséget nyújthat a Pszichológiai Kitekintő előítélet szócikke.

☞ *Melléklet: „Csoport” kártyák*

NŐK

**FOGYATÉKOSSÁGGAL
ÉLŐK**

FEHÉREK

FEKETÉK

CIGÁNYOK

HOMOSZEXUÁLISOK

✂ Melléklet: „Árlista” kártyák

Árlista
Modern apartman 80.000 Ft
Bank 20.000 Ft
Családi ház 100.000 Ft
Olcsó lakás 10.000 Ft
Iskola 40.000 Ft
Kórház 60.000 Ft
Klub 30.000 Ft
Templom 50.000 Ft
Gyár 60.000 Ft
Modern irodaépületek 100.000 Ft
Étterem 20.000 Ft
Gyorsétterem 15.000 Ft
Piac 80.000 Ft
Szórakozóhely 80.000 Ft
Park 20.000 Ft
Nemesi kúria 120.000 Ft

Árlista
Modern apartman 80.000 Ft
Bank 20.000 Ft
Családi ház 100.000 Ft
Olcsó lakás 10.000 Ft
Iskola 40.000 Ft
Kórház 60.000 Ft
Klub 30.000 Ft
Templom 50.000 Ft
Gyár 60.000 Ft
Modern irodaépületek 100.000 Ft
Étterem 20.000 Ft
Gyorsétterem 15.000 Ft
Piac 80.000 Ft
Szórakozóhely 80.000 Ft
Park 20.000 Ft
Nemesi kúria 120.000 Ft

Árlista
Modern apartman 80.000 Ft
Bank 20.000 Ft
Családi ház 100.000 Ft
Olcsó lakás 10.000 Ft
Iskola 40.000 Ft
Kórház 60.000 Ft
Klub 30.000 Ft
Templom 50.000 Ft
Gyár 60.000 Ft
Modern irodaépületek 100.000 Ft
Étterem 20.000 Ft
Gyorsétterem 15.000 Ft
Piac 80.000 Ft
Szórakozóhely 80.000 Ft
Park 20.000 Ft
Nemesi kúria 120.000 Ft

Árlista
Modern apartman 80.000 Ft
Bank 20.000 Ft
Családi ház 100.000 Ft
Olcsó lakás 10.000 Ft
Iskola 40.000 Ft
Kórház 60.000 Ft
Klub 30.000 Ft
Templom 50.000 Ft
Gyár 60.000 Ft
Modern irodaépületek 100.000 Ft
Étterem 20.000 Ft
Gyorsétterem 15.000 Ft
Piac 80.000 Ft
Szórakozóhely 80.000 Ft
Park 20.000 Ft
Nemesi kúria 120.000 Ft

<u>Árlista</u>
Modern apartman 80.000 Ft
Bank 20.000 Ft
Családi ház 100.000 Ft
Olcsó lakás 10.000 Ft
Iskola 40.000 Ft
Kórház 60.000 Ft
Klub 30.000 Ft
Templom 50.000 Ft
Gyár 60.000 Ft
Modern irodaépületek 100.000 Ft
Étterem 20.000 Ft
Gyorsétterem 15.000 Ft
Piac 80.000 Ft
Szórakozóhely 80.000 Ft
Park 20.000 Ft
Nemesi kúria 120.000 Ft

<u>Árlista</u>
Modern apartman 80.000 Ft
Bank 20.000 Ft
Családi ház 100.000 Ft
Olcsó lakás 10.000 Ft
Iskola 40.000 Ft
Kórház 60.000 Ft
Klub 30.000 Ft
Templom 50.000 Ft
Gyár 60.000 Ft
Modern irodaépületek 100.000 Ft
Étterem 20.000 Ft
Gyorsétterem 15.000 Ft
Piac 80.000 Ft
Szórakozóhely 80.000 Ft
Park 20.000 Ft
Nemesi kúria 120.000 Ft

✂ *Melléklet: „Építési engedély” kártyák*

Építési engedély Óperencia határában
Én, Schmitt Alfonz, Óperencia polgármestere, ezúton engedélyezem, hogy _____ _____ építkezésbe fogjon _____ területen.
<i>Schmitt Alfonz, Óperencia polgármestere</i>

Építési engedély Óperencia határában
Én, Schmitt Alfonz, Óperencia polgármestere, ezúton engedélyezem, hogy _____ _____ építkezésbe fogjon _____ területen.
<i>Schmitt Alfonz, Óperencia polgármestere</i>

Építési engedély Óperencia határában
Én, Schmitt Alfonz, Óperencia polgármestere, ezúton engedélyezem, hogy _____ _____ építkezésbe fogjon _____ területen.
<i>Schmitt Alfonz, Óperencia polgármestere</i>

Építési engedély Óperencia határában
Én, Schmitt Alfonz, Óperencia polgármestere, ezúton engedélyezem, hogy _____ _____ építkezésbe fogjon _____ területen.
<i>Schmitt Alfonz, Óperencia polgármestere</i>

Építési engedély Óperencia határában
Én, Schmitt Alfonz, Óperencia polgármestere, ezúton engedélyezem, hogy _____ _____ építkezésbe fogjon _____ területen.
<i>Schmitt Alfonz, Óperencia polgármestere</i>

Építési engedély Óperencia határában
Én, Schmitt Alfonz, Óperencia polgármestere, ezúton engedélyezem, hogy _____ _____ építkezésbe fogjon _____ területen.
<i>Schmitt Alfonz, Óperencia polgármestere</i>

Crash/Ütközések c. film

A GYAKORLAT CÉLJA

Cél, hogy a résztvevők együtt (vagy mindenki egyénileg előzetesen) megnézzék az Ütközések című filmet, majd közösen a tréner vezetésével elemezzék és értelmezzék azt. A film elgondolkodtat az előítélet, a diszkrimináció, a rasszizmus illetve a hatalom kapcsolatán és olyan példákat sorakoztat fel, ami lehetővé teszi az alábbi fogalmak részletes elemzését is.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

A film megtekintése után a feldolgozási szakasz főbb kérdéskörei a cselekményhez kapcsolódnak ráhangolódásképpen, majd ezután az előítélet és diszkrimináció témakörének mentén jutnak el a résztvevők a baleset tárgyalásához. A tréner a segítő kérdések felhasználásával tudja kiépíteni a bizalmi légkört, mely a film mélyebb értelmezéséhez, illetve az önálló téma kifejtéshez és vélemény-megosztáshoz vezet.

KÉRDÉSEK A CRASH (ÜTKÖZÉSEK) C. FILMHEZ

Cselekmény

1. Mi a mögöttes tartalma/üzenete ennek a filmnek? Indokolt ez?
2. Meg tudsz fogalmazni valamilyen kritikát a filmről?
3. Miután megtekintetted a filmet, mely konkrét elképzelésekkel és üzenetekkel értettél vagy nem értettél egyet és miért?
4. Hogyan változtak az egyes karakterek, illetve maga a történet az egész film alatt, és mit sikerült a karaktereknek megtanulniuk ezekből?
5. A férfi, akit elütöttek, rabszolgákat árult a furgonjában?
6. Hogyan csoportosítja az embereket az ő szociális-gazdasági státuszuk?

Hatalom, diszkrimináció és előítélet

1. Milyen szerepet játszott a karakterek gazdasági helyzete a filmben? A gazdasági helyzet volt a központi témája? Hogyan hatott a karakter gazdasági helyzete a bemutatott egyéb problémákra?
2. Hogyan csaptak be egyesek másokat azért, hogy gyorsabban megmásszák a társadalmi létrát, és nagyobb hatalommal rendelkezzenek?
3. Melyek voltak a rasszizmus különböző fajtái a filmben?
4. Hogyan befolyásolja a hatalom a rasszizmust és a diszkriminációt?
5. Miért ekkora ügy a rasszizmus az amerikai kultúrában?

6. Mi a modern társadalomra jellemző rasszizmus definíciója?
7. A filmben az anya hibáztatta az idősebb fiát fiatalabb fiának haláláért – mert saját magát helyezte előtérbe a családdal szemben. Ez egy valóban létező társadalmi-gazdasági probléma a szegény családokban?
8. Beszéljétek meg, hogy miért lehet az, hogy a spanyolajkúakat – bárhonnan is származnak – mexikóiaknak nevezik. A helyzet még rosszabb az arabok esetében, akiket terroristaként tartanak számon.
9. A szociológia bizonyította, hogy nincs tudományos alapja a „faji különbségnek”. Nincsenek biológiai különbségek a különböző „fajoknál”. Hogyan magyarázhatjuk meg az emberek közötti korlátokat? Csak a külső megjelenés az, ami elkülönít minket vagy azt tanultuk különböző intézményekben, hogy mi valójában belsőleg is különbözőek vagyunk azoktól, akik nem pont úgy néznek ki, mint mi?
10. Miként ábrázolja ez a film a felépített rasszizmus hatását a karakterek esetében?
11. Melyik karakter volt a filmben a legrasszistább? Miért?
12. Beszéljünk néhány implicit faji üzenetről melyeket a film felsorakoztatott és a kezelés módjáról, ami a különböző karakterekből kifolyólag változott.
13. Mi a különbség a között, hogy valaki sztereotipizál vagy rasszista? Hiszel abban, hogy van ezek között különbség? Magyarázd meg!
14. Miért vesznek fel sokkal több sértő megjegyzést az emberek más származásúaktól?
15. Nevez meg két olyan példát, ahol az embereket negatívan sztereotipizálták a filmben.
16. Milyenek mutatta a film a kisebbségeket, amiért azok kevésbé gazdagok, mint a Kaukázusiak?
17. A film alatt láthattuk, hogy minden csoportra több, mint egy másik csoport volt befolyással mind pozitív, mind negatív módon.

Fókuszkérdések a balesethez

1. Milyen konkrét képek maradnak veled a film vége után? Erőteljesebbek, ha képi formában maradnak, vagy ugyanolyan erősek írott formában is?
2. A film kezdetén Graham ezt mondja:

Ez az érintés érzése. Minden igazi városban sétálsz, tudod? Különböző emberek múltját felveszed, és más emberek keresztezik az utadat. Los Angelesben senki sem ér hozzád. Mindig a fém és az üveg mögött vagyunk. Azt hiszem, nagyon hiányzik nekünk ez az érintés, hogy egymásba ütközzünk, és így érezhessünk valamit.

 - Milyen módon „érintkeznek” az emberek a filmben?
 - Graham azt mondja, hogy az emberek egymásba ütköznek „csak, hogy érezzenek valamit”. Hogyan értelmezed ezt és hol találkozhatunk ezzel a filmben?
 - A filmben szereplő karakterek, akik megérintik egymást, kapnak bármi mást az „érintés” eredményeként?
3. A sztereotípiák, az előítéletek és a rasszizmus központi elemek a filmben. Hol lehet látni példákat ezekről?
4. Mondhatjuk azt, hogy a film központi témája egyszerűen az, hogy a sztereotípiák, az előíté-

letek és a rasszizmus nagyon gyakoriak az amerikaiaknál, vagy jobban jellemzőbb náluk, mint másutt? És ha több, akkor hogyan jelenik meg?

5. Sugallja a film a sztereotípiák, az előítéletek és a rasszizmus okait?
6. Tapasztalatod szerint a film pontosan ábrázolja a „faji” különválás mértékét a mindennapi életben?
7. Néhány konkrét kérdés egy-két specifikus jelenetről:
 - Graham anyja kedveli Petert, a kevésbé sikeres fiát, aki drogkereskedő és bűnöző, és a sikeresebb Grahamet is hibáztatja az öccse haláláért. Miért lehet ez így?
 - Megbocsátson Christina Ryannek, aki bántalmazza, de megmentette az életét?
 - Pontosán mi vezet ahhoz, hogy Tommy Hanson tiszt lelövi Petert, Graham testvérét az autóban?
 - Hasonlítsd össze Cameron akkori viselkedését, amikor Ryan félreállította és a későbbi viselkedését, amikor a három fehér rendőrrel szembenéz. Milyen különbséget veszel észre?
 - Jean, Ludacris és Farhad másként viselkedik a film vége felé közeledve, mint korábban. Melyek a fő különbségek?

Átlépni a határt

A GYAKORLAT CÉLJA

Ez egy összetett gyakorlat, nagymértékben növeli a tudatosságot önmagunkkal és másokkal kapcsolatban; az identitást illetően és számos egyéb területen.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

A tréner mond egy állítást, kategóriát, leírást, amely a résztvevőket jellemezheti. Ezután megkéri azokat, akikre ezek a leírások vonatkoznak, hogy lépjenek át a határt és forduljanak szembe a csoport többi tagjával. Ez pár másodpercig így fog maradni, azonban utána a résztvevők visszatérhetnek a csoporthoz.

KÉT FONTOS UTASÍTÁST KELL KÖVETNI A JÁTÉKBAN

HALLGATÁS: Az egész játék közben csendben kell lenniük a résztvevőknek (semmi vihogás vagy beszélgetés). Csend szükséges ahhoz, hogy a tagok átérezzék egymás érzéseit és gondolatait.

TISZTELET: Fontos, hogy tiszteletben tartsák a résztvevők egymás méltóságát a csoportban. Minden, amit megosztanak egymással, bizalmas. Ha egy résztvevő úgy érzi, hogy beszélnie kell arról, ami felmerül, a gyakorlat során azzal beszéljen, akire ez vonatkozik, ne mással.

ÚTMUTATÓ

1. Ne gyakoroljanak a résztvevők nyomást egymásra!
2. Minden kategóriának van egy kis „szürke mezője”. A résztvevők határozzák meg a kifejezéseket és úgy használják, ahogy ők maguk értelmezik azokat. Ha nem teljesen értik egy szó értelmét, az a legjobb, ha nem lépik át a vonalat.
3. Miután a tevékenység elkezdődik, nem lehet beszélni. Nem lehetnek megszakítások és nem lehetnek kérdések. A végén lesz elég idő kérdezni és megjegyzéseket tenni.
4. Fontos, hogy amennyire a résztvevők tudnak, őszinték legyenek, de nem kell többet mondaniuk, mint amit szeretnének. Ők dönthetik el, hogy mit szeretnének megosztani és jobban kifejtteni. Mindenki annyit mond el, amennyit szeretne. Ha valaki szeretne, ki is hagyhat egy-egy kérdést.
5. Ha valaki átlépi a vonalat, nézze meg, hogy ki cselekedett hasonlóan, ki van vele szemben, majd jegyezze meg az érzéseit és lépjen vissza.

✂ *Melléklet: „Lépd át a vonalat” tréneri tevékenység lap*

Lépd át a vonalat, ha...
lány vagy.
fiú vagy.
balkezes vagy.
nagyvárosból származol.
tudod, hogy mi szeretnél lenni felnőttként.
megnéztél már élőben egy focimeccset a helyszínen.
ezen a héten nyaralni mész a családdal.
láttad a Harry Pottert az elmúlt két hétben.
sportoló vagy.
te vagy az első a családban, aki főiskolára megy.
csaltál már vizsga közben.
anyagi támogatást kapsz.
nem Magyarországon születted.
elmúltál 21 éves.
te vagy a legidősebb gyerek a családban.
te vagy a legfiatalabb gyerek a családban.
egyke vagy.
a szüleid elváltak vagy külön élnek.
csak az egyik szülőddel élsz.
a családban, amelyben felnőttél volt alkoholista vagy drogfüggő.
kizárólag magyarnak tartod magad.
fehér európai vagy.
örököltél már valamit.
nem vagy fehér európai.
úgy érzed, keveset tudsz az kulturális örökségről.
vallásgyakorló vagy.
katolikus vagy.
protestáns vagy.
zsidó vagy.
ateista vagy.
van legalább egy szülőd, akinek nincs érettségije.
van legalább egy szülőd, akinek felsőfokú végzettsége van.
te, vagy egy családtagod volt már börtönben.
a családodat fizikai munkásként vagy munkásosztályba tartozónak határoznád meg.
a családod a középosztályba tartozik.
a családod a felsőosztályba tartozik.
szégyellted már, hogy a családod milyen anyagi helyzetben van.

mélyszegénységben nőttél fel.
külön élsz a szüleidtől.
alacsony az önbecsülésed.
neked, vagy egy rokonodnak étkezési zavarai vannak.
kövérenek érzed vagy érezted magad.
legalább 10 kilót szeretnél fogyni.
magányosnak érzed magad.
látható vagy nem látható tanulási nehézségeid vannak.
legalább egyszer sírtál ebben az évben.
személyesen ismeresz valakit, aki HIV pozitív.
egy rokonod HIV pozitív.
ismertél valakit, aki AIDS-ben halt meg.
neked vagy egy rokonodnak halálos betegsége van.
ismeresz valakit, akit szexuálisan zaklattak.
zaklattak szexuálisan.
támogatod az eutanáziát.
támogatod a halálbüntetést.
szerinted 16 éves korra kellene csökkenteni az alkohol és dohányáru fogyasztásának legalizálását.
szerinted legalizálni kellene a marihuána fogyasztást.
ismertél valakit, aki autóbalesetben halt meg.
neked, egy rokonodnak, vagy egy barátodnak volt már öngyilkossági kísérlete.
ismeresz valakit, aki öngyilkos lett.
drog vagy alkohol befolyásoltsága alatt vezettél járművet.
nem zavar a homoszexualitás.
meleg, leszbikus, biszexuális vagy transznemű vagy.
támogatod az azonos neműek házasságát.
támogatod az azonos neműek gyermekvállalását.
volt már homoszexuális, rasszista vagy a kulturális különbségeket kifigurázó vicced.
ha áldozata voltál már homoszexuális, rasszista vagy kulturális különbségeket kifigurázó viccnek.
nem szereted az ilyen vicceket, de nem teszel semmit ellenük.
feminista vagy.
nem vagy megelégedve a külsőddel.
a szüleidnek vagy nagyszüleidnek vannak előítéletes gondolatai.
előítéletes vagy.
volt már szerelmi csalódásod.
úgy érzed még sosem volt közeli barátságod valakivel.
utálsz magad.
úgy érzed igazságtalanok veled.
fenyegetve érzed magad.
meghalt egy közeli ismerősöd az elmúlt évben.
szeretnél most egy ölelést.

REFLEXIÓ

- Hogy érzed magad most?
- Hogy érezted magad, amikor válaszolni kellett? Mikor nem válaszoltál?
- Volt olyan kérdés, amire nehéz volt válaszolni?
- Hogy érezted magad, amikor sok emberrel álltál szemben? Hogy érezted magad, amikor kevés emberrel álltál szemben?
- Mit gondolsz, mi volt a játék célja?

A feladat feldolgozásához segítséget nyújthat továbbá a Pszichológiai Kitekintő identitásról, előítéletről és kontaktushipotézisről szóló szócikke.

„Minden ízű drázsé”

A GYAKORLAT CÉLJA

Ennek a játéknak a célja, hogy párbeszédre ösztönözze a résztvevőket az előítéletekről és különbözőségekről. A drázsék hat különböző színben és ízben található meg, összesen harminchat kombinációban. A trükk az, hogy egy narancssárga drázséra harapva azt gondolhatod, hogy az narancsízű, ám az lehet citromos, vaníliás, likőrös, limeos és cseresznyés is. Ez arra utal, hogy ne ítéljünk meg másokat kinézet vagy származás alapján.

ESZKÖZÖK

Egy zacskó drázsé, mely többféle ízt tartalmaz.

INSTRUKCIÓK

1. A résztvevők körbe rendezik a székeket.
2. A tréner körbe viszi a drázsékat és mindenki vesz 1-2 darabot, de még senki sem eszi meg őket!
3. A tréner sorban megkérdezi a résztvevőket, hogy ki miért választotta azt, amit választott.
4. A tréner azt is megkérdezi, hogy kinek melyik a legkevésbé kedvelt íz.
5. Mindenkit megkér a tréner, hogy egye meg a drázséját.
6. A tréner kéri, hogy emeljék fel a kezüket, akik azt az ízt érzékelték, amire számítottak.
7. Most azok emeljék fel a kezüket, akik más ízt érzékeltek, mint amire számítottak.
8. A tréner megkérdezi, hogy ki az, aki jobban kedvelte azt, amit ízlelt, mint amit várt?
9. Aki a kezét a piros drázsénál emelte fel, jelezze. A résztvevők megbeszélik, hogy ki mit ízlelt, és ezt folytatják, mindegyik színel kapcsolatban.
10. A résztvevők megvitatják, hogy hogyan függ ez össze a különbözőséggel.
11. Arról is beszélnek, hogy a résztvevők hogyan tudják továbbítani a látottakat a környezetüknek?
12. A tréner 6 drázsét ad minden személynek és megkéri őket, hogy osszák meg a drázsét 5 másik emberrel néhány napon belül és beszéljenek a tapasztalataikról.

Első gondolatok

A GYAKORLAT CÉLJA

Cél, hogy a résztvevők elgondolkozzanak azon, hogy egyes csoportokkal kapcsolatban milyen előítéletekkel, sztereotípiákkal rendelkeznek. Az is kiderül a gyakorlatból, hogy mely csoportokat tartanak inkább pozitívnak és melyekkel kapcsolatban vannak inkább negatív érzéseik. Miután ezek a felszínre kerültek a tréner kérdezze meg, hogy vannak-e a résztvevőknek akár pozitív akár negatív személyes tapasztalataik. Ha nincsen, akkor kérdezze meg, hogy miért vélekednek az adott csoportról úgy, ahogy. Mi határozza meg leginkább vélekedésüket? (pl. családból hozott vélemény, barátok, tanárok stb.)

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

A résztvevők átolvassák a táblázatban felsorolt szavakat és leírják az első két vagy három melléknevet, ami eszükbe jut az adott szóról. Nem számít, hogy negatív vagy pozitív-e, csak írják le rögtön, ami eszükbe jut!

☞ *Melléklet: „Első gondolatok” résztvevői lap*

Csoport	Gondolat
mozgássérült	
alföldi	
budapesti	
tanár	
zsidó	
fehér férfi	
cigány/roma	
homoszexuális	
ugandai fekete férfi	
férfi	
rendőrtiszt	
horvát	
arab	
hallgató	

Négy sarok gyakorlat

A GYAKORLAT CÉLJA

A gyakorlat célja, hogy a résztvevők egy-egy provokatív, elgondolkodtató állítással kapcsolatban véleményt formáljanak és ezt mások számára nyilvánvalóvá tegyék. Az eltérő vélemények lehetőséget teremtenek arra, hogy a résztvevők érveljenek saját meglátásaik mellett, ugyanakkor próbáljanak egy-egy helyzetet többféle szemszögből is megismerni és körül járni. A tevékenység rávilágít, hogy mindenkinek joga van saját elképzeléséhez, azonban az érvek és ellenérvek felsorakoztatása árnyalhatja vagy akár meg is változtathatja az egyének eredeti elképzelését.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

A tevékenység egy olyan terembe kerüljön megrendezésre, ahol a terem négy sarka jól megközelíthető. Mindegyik sarok más-más véleményt tükröz. A sarkok jelentései: „*egyetértek*”, „*nem értek egyet*”, „*erősen egyetértek*”, „*egyáltalán nem értek egyet*”. Miután elhangzik egy állítás, a résztvevők eldöntik, hogy melyik sarokba állnak. A tréner ezt követően megkérdezi, hogy miért az adott sarokot választották. Minden résztvevőnek lehetősége van megosztani személyes véleményét, indokát. Ha esetleg vita alakul ki a résztvevők között, a tréner biztosítsa ennek megfelelő menetét és kereteit.

☞ *Melléklet: „Négy sarok gyakorlat” tréneri tevékenység lap*

1. Az elkülönült lakhatást származás vagy nemi hovatartozás alapján kellene szabályozni a kollégiumokban. (Az emberek általában hajlanak arra, hogy a saját csoportjukat válasszák, így megkérdézheted nem lenne-e célszerűbb egy nem koeducált diákszálló, görög lakás stb.)
2. A példaképek hatásosabbak, ha ugyanaz a származásuk, nemük és a szexuális irányultságuk.
3. Az etnikai kisebbségek tagjai is lehetnek fajgyűlölők.
4. A homofób vicc lehet vicces. (Miután a hallgatók meghozták a döntést, kérdezd meg őket, hogy mi alapján lehet vicces vagy sértő egy ilyen jellegű vicc. A válaszok változatosak lehetnek, és választ nyújtanak arra, hogy az egyének gondolkodásmódja miért tér el annyira egymástól).
5. Az egyetemi mentor sokkal hatásosabb, ha azonos nemű a hallgatóval dolgozik együtt.
6. Elfogadható, ha az egyetemi felvételi eljárás figyelembe veszi a származást, a nemi hovatartozást és szexuális orientációt.
7. A cigány nyelvek valamelyikének is hivatalos nyelvnek kellene lennie Magyarországon.
8. Az abortusz tilalmának bevezetésével egyet értek.
9. A halálbüntetés bevezetésével egyet értek.
10. Az óvszer automaták iskolai kihelyezése pozitív intézkedés.
11. A szegregált oktatási formával egyet értek.
12. Az iskolai zaklatást közösségi munkával kellene büntetni.
13. Jó, hogy a hátrányos helyzetű tanulók könyvtámogatásban részesülnek.

REFLEXIÓ

A gyakorlat feldolgozásakor a tréner térjen ki a konszenzus szerepére és a fogalmak konstruktív természetére.

Ehhez segítséget nyújt a Pszichológiai Kitekintő szociális reprezentációról és hatalomról szóló cikke.

Az élet játéka

GYAKORLAT CÉLJA

Az Élet játéka sajátélményű gyakorlattal a résztvevők megtapasztalhatják a társadalmi különbségek-ből eredő előnyöket és hátrányokat, és azok hatását az iskolai sikerességre/lemorzsolódásra. (A célt a résztvevők csak a gyakorlat végén tudhatják meg!)

GYAKORLAT IDŐTARTAMA

120 perc

RÉSZTVEVŐI LÉTSZÁM

19-24 fő

GYAKORLAT KONTEXTUSA

Minden résztvevő kap egy a szerepét jelölő etikettet és a hozzá kapcsolódó instrukciókat (borítékban). Két típusú szereplő van a gyakorlatban:

1. Intézmények képviselői (segítők):

Oktatási Intézmény képviselője

Munkaügyi Központ képviselője

Bank képviselője

Ingatlan Iroda képviselője

Bevásárló Központ képviselője

Rendőrség képviselője

Bíróság képviselője

2. Különböző színkódokkal ellátott szereplők (résztvevők). A résztvevői színkódok különböző társadalmi csoportokat jelölnek (melyekről sem a résztvevők, sem a segítők nem tudnak):

Rózsaszín = nem roma magyar felsőközéposztály

Sárga = roma magyar alsóközéposztály

Zöld = nem roma magyar hátrányos helyzetű

Kék: roma magyar és hátrányos helyzetű (interszekcionalitás)

A különböző színkóddal ellátott szereplők eltérő indulótőkét (pénzmennyiséget) kapnak (boríték tartalma), valamint eltérő bánásmódban részesülnek, melyet az intézmények képviselői instrukcióik szerinti viselkedésükkel keltenek életre. Az élet játéknak sikeres teljesítéséhez a résztvevőknek először végzettséget kell szerezniük (Oktatási Intézmény), majd munkát kell találniuk (Munkaügyi

Központ), ezután banki kölcsönrel és fizetésük felvételével vagyont kell gyűjteniük (Bank), végül a felhalmozott vagyonukból otthont kell venniük maguknak (Ingatlan Iroda). A résztvevők anyagi javakat bármikor vehetnek maguknak, a rendőrség börtönbe zárhatja őket, és bírósági tárgyalásokon megtörténhet az ártatlanságuk vagy bűnösségük megállapítása.

A gyakorlat elején a résztvevők körben mászkálnak egy darabig, majd folyamatosan elkezdik meglátogatni a különböző intézmények képviselőit (a számukra kihelyezett asztaloknál). Az intézmények képviselői eltérő módon viselkednek, és eltérő lehetőségeket kínálnak fel a különböző színkódú résztvevőknek. A gyakorlat hatásossága céljából, az intézmények képviselőinek szerepjátékuk során kicsit eltúlzó viselkedésre kell törekedniük.

Ha valamelyik résztvevő észreveszi, hogy másképpen bánnak vele, mint a többi résztvevővel, és ennek az élményének hangot is ad, azonnal bajkeverőnek kell titulálni és a rendőrt kérni, hogy zárja Börtönbe. A hatalom az Intézmények képviselőinek kezében van.

Fontos része a folyamatnak, hogy a résztvevőknek maguktól kell rájönniük a gyakorlat menetére. Az intézmények képviselőinek nem szabad azt mondaniuk a résztvevőknek, hogy elsőként menj az Oktatási Intézménybe, azután a Munkaügyi Központba, majd a Bankba stb. Ha valaki elsőként az Ingatlan Irodába megy házat venni, el kell neki mondani az ingatlanok árát. Ha erre a résztvevő azt válaszolja, hogy nincs ennyi pénze, akkor az Ingatlan Iroda képviselője ajánlhatja neki, hogy vegyen fel kölcsönt. Amikor a Bankban kölcsönt szeretne felvenni, a Bank képviselője először rákérdez a foglalkozására. Amikor azt válaszolja a résztvevő, hogy nincs foglalkozása, a Bank képviselője mondhatja, hogy menjen és keressen munkát, és utána jöjjön vissza. A Munkaügyi Központ képviselője pedig a tanulmányokat/végzettséget igazoló papírt kéri elsőként.

MEGVALÓSÍTÁS LÉPÉSEI (TRÉNERI INSTRUKCIÓK)

1. A tréneri előkészület (szünetben elvégzendő tevékenység):

- A tréner berendezi a termet: 7 asztalt alakít ki a gyakorlatban szereplő hét intézmény számára, melyeknek nevét az asztalra helyezi, lefordítva, hogy a résztvevők ne lássák.
- A tréner előkészíti a szerepeket tartalmazó borítékokat. A boríték tartalma:
 - Instruktós lap (szerep szerint)
 - Üres etikett
 - 1 db A5-ös színkód/szerep szerinti színes lap (rózsaszín, sárga, kék, zöld – szereplőknek/ fehér – intézményi képviselőknél, segítőknek)
 - Indulótőke (egy papírlapra felírt pénzösszeg, színkód szerinti elosztásban)
- A tréner külön asztalra helyezi a színkóddal ellátott szereplők instrukcióit tartalmazó borítékokat és egy másik asztalra a segítők instrukcióit tartalmazó borítékokat.

2. A tréner felvezeti a gyakorlatot és kiosztja az instrukciókat tartalmazó borítékokat (5 perc):

Tréneri instrukció: „A következő gyakorlatban az Élet játékát fogjuk demonstrálni. Ebben a gyakorlatban két típusú szereplő egyikeként vehettek részt. Azt, hogy melyik típusú szereplőként szeretnétek részt venni, magatok választhatjátok ki.

(1) Az egyik típusú szereplőként az Élet játékának segítőjeként tudsz részt venni a feladatban, ami a gyakorlat folyamán demonstrált folyamatok megvalósításában irányító szerepet jelent. 7 fő segítő szereplőre van szükségünk.

(2) A másik típus választásával az Élet játékában résztvevő szereplőként tudsz részt venni a feladatban, ami a gyakorlat folyamán demonstrált folyamatok sajátélményű megélését teszi lehetővé. Minimum 8 fő résztvevő szereplőre van szükségünk.

A gyakorlat leírását és az azokhoz kapcsolódó instrukciókat, szerepeket az asztalokra helyezett borítékok tartalmazzák. A bal asztalon a segítő szerepek találhatóak, a jobb asztalon a résztvevői szerepek leírásai. Kérlek, hogy vegyetek el egy borítékot annak tükrében, hogy melyik szerepben szeretnétek részt venni a gyakorlat megvalósítása során. A borítékot csak a tréner jelzésekor nyissátok ki.”

3. A trénerek csoportbontásban moderálják a felkészülést a gyakorlatra (15 perc):

Az egyik tréner a segítő szereplőkkel egy külön térbe/terembe vonul, míg a másik tréner a résztvevői szereplőkkel a teremben marad.

Segítő szereplők felkészülésének instrukciói:

Tréneri felvezető: A tréner plenárisan ismertesse a gyakorlat kontextusában leírtakat (kihagyva a színek jelentését).

Egyéni munka:

A résztvevők olvassák el a borítékjukban található instrukciókat, és ha vannak kérdéseik, gondolják végig azokat.

Csoportos munka:

- A résztvevők tegyék fel kérdéseiket a gyakorlattal, instrukciókkal, esetleges félelmeikkel, a megvalósítás mikéntjeivel kapcsolatban.
- A tréner válaszolja meg a kérdéseket és emelje ki, hogy a feladat céljának elérése érdekében a szerepek szerinti viselkedés következetes megtartása nélkülözhetetlen a gyakorlat egésze folyamán.
- A megvitatást követően vegyék ki a borítékból a fehér színű lapjukat, vágják ki etikettbe helyezhető méretre, írják rá a szerepük szerinti beosztásukat (például Munkaügyi Központ képviselője), majd helyezték az etikettet a mellkasukra.

Résztvevői szereplők felkészülésének instrukciói:

Egyéni munka:

- A résztvevők olvassák el a borítékjukban található instrukciókat.
- Ezt követően vegyék ki a borítékból a színes lapjukat, vágják ki etikettbe helyezhető

méretre és rajzoljanak rá egy szimbólumot, ami őket a leginkább jelképezi, ami egyediségüket adja, majd helyezték az etikettbe azt.

Csoportos munka:

- A résztvevők üljenek körbe, és egymás után felszólalva (résztvevőnként 30 másodpercben) mutassák be a rajzolt szimbólumot és ismertessék, hogy miért jelképezi ez a szimbólum őket. A bemutatást követően helyezték ki mellkasukra a színt/szimbólumot jelölő etikettet.

4. A gyakorlat megvalósítása (45 perc):

A felkészülést követően a segítők csoportja visszamegy a terembe, a tréner felfordítja az asztalokra előre kihelyezett intézményi táblákat, melyek segítségével a segítők elhelyezkedhetnek a szerepük szerint kijelölt helyekre. Az elhelyezkedés után kezdődik a gyakorlat megvalósítása; a résztvevői szereplők körbejárnak és elkezdnek az intézményi szereplőkkel interakcióba lépni, minden szereplő az instrukciójának megfelelően viselkedik. A gyakorlat addig tart, amíg a tréner le nem állítja (45 perc elteltével).

5. A gyakorlat zárása, reflexió (55 perc):

Egyéni munka (5 perc): A résztvevők kitöltik a gyakorlatot összegző sablont, és megválaszolják az önreflexív napló reflexiós szempontjait írásban.

Kiscsoportos munka szerepek szerinti differenciált megvalósítása (20 perc):

- A résztvevők színkódjukkal megegyező résztvevői társaikkal egy kiscsoportot alkotnak és diákvartettben megvitatják az egyéni munkában leírt gondolataikat a kiadott szempontokon végighaladva. Egyszerre egy szempontot vitatnak meg, melynek tapasztalatát egy színkódnak megfelelő színes A4-es lapra rögzítik (az így feltárt tapasztalatokból közös megegyezéssel a leglényegesebbeket kiemelve). Addig ismétlik a lépéssort, amíg minden szempont megvitatásra és külön színes lapra rögzítésre nem került.
- A segítő szereplők egy külön kiscsoportot alkotva diákvartettben osztják meg tapasztalataikat a számukra létrehozott szempontok mentén, majd azokat külön (szempontok szerint) A4-es lapokra rögzítik. Az egyik tréner külön moderálhatja ezt a csoportot, ha sok érzelmi feszültséget tapasztal részükről a gyakorlat megvalósítása során. Ez esetben külön térben vitassák meg a reflexiós szempontokat, és legyen lehetőség számukra a szerepük eljátszása által generált negatív érzelmeik megosztására, ventilációra. Mindez azért is fontos eleme a gyakorlatnak, mivel a közös reflexió során a segítőkben keletkezett érzések nem tekinthetők relevánsak.

Nagycsoportos munka (30 perc):

- A kiscsoportok által összegzett tapasztalatokra a tréner csoportforgóban rákérdez (egyszerre egy szemponttal foglalkozva).

- Az összegzett élmények és szempontok megosztása után tréneri metában kiemelésre kerülnek a gyakorlat tanulságai, reflexiói.
- Zárásként, a tréner pozitív brainstorming gyakorlattal segíti a negatív érzések levezetését, valamint a gyakorlat tanulságainak cselekvéssé keretezését. Pozitív brainstorming hívó mondata: „*Mondj egy dolgot, amit azonnal megtehetsz élet-teredben egy támogató és befogadó közösség megteremtéséért?*”

AZ ÉLET JÁTÉKA – REFLEXIÓS KÉRDÉSEK I.

Résztevői szereplők (színpaddal rendelkezők)

1. Milyen érzéseket éltél át a gyakorlat során? Írd le a 3 legmeghatározóbbat ezek közül!
2. Milyen nehézségekkel kellett szembe nézned? Bárki viselkedett-e veled szokatlan módon?
3. Hogyan reagáltál ezekre a nehézségekre/viselkedésekre, mit cselekedtél?
4. Milyen társadalmi csoport tagja lehettél?
5. Hogyan viselkedtek a csoportok tagjai egymással? Voltak, akik együtt dolgoztak a gyakorlat megoldásán?
6. Mi lehetett a gyakorlat célja? Mire mutat rá?

REFLEXIÓ

1. Milyen érzéseket éltél át a gyakorlat során? Írd le a 3 legmeghatározóbbat ezek közül!
2. Mi okozott nehézséget a szereped eljátszásakor? Hogyan sikerült felülkerekedned a nehézségeken?
3. Mit láttál a résztvevőkön, amikor a szereped szerint viselkedtél velük? Szerinted miért adtak ilyen reakciókat? Volt-e már az életedben, hogy valamilyen személy hasonló reakcióját másoknak tulajdonítottad, mint most? Mi volt ez?
4. Milyen társadalmi csoportokat jelölhettek a színpadok?
5. Mit láttál, hogyan viselkedtek a csoportok tagjai egymással? Voltak, akik együtt dolgoztak a gyakorlat megoldásán?
6. Mi lehetett a gyakorlat célja? Mire mutat rá?

A tréner számára olvasásra ajánlott a Pszichológiai Kitekintő identitásról, Pygmalion hatásról és felelősség tulajdonításáról szóló szócikk. Ezen fogalmak tisztázása lehetőséget teremt a reflexiós beszélgetés mélyítésére.

RÓZSASZÍN SZÍNKÓDÚ SZEREPLŐ**Bevezető:**

A következőkben az Élet játéka gyakorlatot fogjuk elvégezni. A teremben hét különböző intézmény képviselőjével találkozhatasz. Az Oktatási intézményben diplomát/végzettséget szerezhetsz. A Bankban veheted fel fizetésed és kérhetsz kölcsönt. Az Ingatlan Irodában otthont találhatsz magadnak. A Munkaügyi Központban kereshetsz munkát. A Bevásárló Központban izgalmas tárgyakat és dolgokat vehetsz. A Börtönbe bizonyos esetekben bezárhatnak. A Bíróságon pedig a tárgyalások döntenek el a bűnösség vagy ártatlanság tényét. A cél, hogy az Élet játékát sikeresen teljesítsd. A borítékban található pénzösszeg/induló tőke segítségével lehet a gyakorlat sikeres elvégzéséhez. Sok sikert!

Instrukció:

Miután elolvastad a bevezetőt és készen állsz a gyakorlatra, tedd ki a borítékban található üres etikettet a mellkasodra! Ha felkerült az etikett, várd a tréneri instrukciókat!

Induló tőke: 800.000 Ft

SÁRGA SZÍNKÓDÚ SZEREPLŐ

Bevezető:

A következőkben az Élet játéka gyakorlatot fogjuk elvégezni. A teremben hét különböző intézmény képviselőjével találkozhatasz. Az Oktatási intézményben diplomát/végzettséget szerezhetsz. A Bankban veheted fel fizetésed és kérhetsz kölcsönt. Az Ingatlan Irodában otthont találhatsz magadnak. A Munkaügyi Központban kereshetsz munkát. A Bevásárló Központban izgalmas tárgyakat és dolgokat vehetsz. A Börtönbe bizonyos esetekben bezárhatnak. A Bíróságon pedig a tárgyalások döntenek el a bűnösség vagy ártatlanság tényét. A cél, hogy az Élet játékát sikeresen teljesítsd. A borítékban található pénzüsszeg/induló tőke segítségével lehet a gyakorlat sikeres elvégzéséhez. Sok sikert!

Instrukció:

Miután elolvastad a bevezetőt és készen állsz a gyakorlatra, tedd ki a borítékban található üres etikettedet a mellkasodra! Ha felkerült az etikett, várd a tréneri instrukciókat!

Induló tőke: 300.000 Ft

ZÖLD SZÍNKÓDÚ SZEREPLŐ

Bevezető:

A következőkben az Élet játéka gyakorlatot fogjuk elvégezni. A teremben hét különböző intézmény képviselőjével találkozhatasz. Az Oktatási intézményben diplomát/végzettséget szerezhetsz. A Bankban veheted fel fizetésed és kérhetsz kölcsönt. Az Ingatlan Irodában otthont találhatsz magadnak. A Munkaügyi Központban kereshetsz munkát. A Bevásárló központban izgalmas tárgyakat és dolgokat vehetsz. A Börtönbe bizonyos esetekben bezárhatnak. A Bíróságon pedig a tárgyalások döntenek el a bűnösség vagy ártatlanság tényét. A cél, hogy az Élet játékát sikeresen teljesítsd. A borítékban található pénzes összeg/induló tőke segítségével lehet a gyakorlat sikeres elvégzéséhez. Sok sikert!

Instrukció:

Miután elolvastad a bevezetőt és készen állsz a gyakorlatra, tedd ki a borítékban található üres etikettet a mellkasodra! Ha felkerült az etikett, várd a tréneri instrukciókat!

Induló tőke: 150.000 Ft

KÉK SZÍNKÓDÚ SZEREPLŐ

Bevezető:

A következőkben az Élet játéka gyakorlatot fogjuk elvégezni. A teremben hét különböző intézmény képviselőjével találkozhatasz. Az Oktatási intézményben diplomát/végzettséget szerezhetsz. A Bankban veheted fel fizetésed és kérhetsz kölcsönt. Az Ingatlan Irodában otthont találhatsz magadnak. A Munkaügyi Központban kereshetsz munkát. A Bevásárló Központban izgalmas tárgyakat és dolgokat vehetsz. A Börtönbe bizonyos esetekben bezárhatnak. A Bíróságon pedig a tárgyalások döntenek el a bűnösség vagy ártatlanság tényét. A cél, hogy az Élet játékát sikeresen teljesítsd. A borítékban található pénzösszeg/induló tőke segítségével lehet a gyakorlat sikeres elvégzéséhez. Sok sikert!

Instrukció:

Miután elolvastad a bevezetőt és készen állsz a gyakorlatra, tedd ki a borítékban található üres etikettet a mellkasodra! Ha felkerült az etikett, várd a tréneri instrukciókat!

Induló tőke: 70.000 Ft

OKTATÁSI INTÉZMÉNY KÉPVISELŐJE**Bevezető:**

Az élet játékában Te az Oktatási intézmény képviselőjeként fogsz részt venni. Kérlek, hogy olvasd el a szerepedhez kapcsolódó instrukciókat. Az instrukciókat a játék folyamán következetesen alkalmaznod szükséges, igyekezz szerepedet végig tartani, annak megfelelően viselkedni!

Instrukció:

Az oktatási intézmény képviselőjeként az iskolai felvételikért és végzettségek kiadásáért felelsz. A játék során ezeknek a következő lépései vannak:

- A jelentkező szereplőkkel iskolai jelentkezési lapot kell kitöltetned.
- A kitöltött jelentkezési lapok elbírálása alatt a szereplőknek színkódjuknak megfelelő mennyiségű időt kell várnia.
- Ha szükséges, hívd vissza a jelentkezőket és magyarázd el nekik a tanulmányi lehetőségeiket, tájékoztasd őket arról, hogy melyik képzés mennyibe kerül.
- Miután kiválasztotta a megfelelő képzést, tájékoztasd a jelentkezőt, hogy amíg a tanulmányait folytatja, ki kell ülnie a játékból. A tanulmányok/játékból való kiülés ideje színkódtól függ. A játékból való kiülés előtt a szereplőknek ki kell fizetniük a tanulmányaik költségét.
- A tanulmányok idejének leteltével állítsd ki és add át a végzettséget igazoló bizonyítványt.
- Ha bármely szereplő névtábláján, etikettjén „B” betűt láatsz, akkor az azt jelenti, hogy büntetett előéletű – kezeld őt ennek megfelelő távolságtartással, ezzel kapcsolatos rossz érzéseidnek bátran adj hangot.

SZÍNKÓDOK

Az előbbieken szemléltetett általános lépéseken túl, figyelembe kell vened a szereplők színkódját. A szereped eljátszásához az alábbi viselkedéseket kell tenned színkód szerint:

RÓZSASZÍN: Legyél nagyon kedves, segítőkész és tiszteletteljes a rózsaszín színkódú szereplőkkel. A rózsaszínű színkódú szereplők számára jelezd, hogy minden intézmény típusba felvételt nyertek, de mondd el nekik, hogy az MA/PhD végzettség az előrehaladás legjobb módja. Bátorítsd őket, hogy jöjjenek vissza további végzettségek megszerzéséért, amikor csak akarnak.

SÁRGA: Legyél gyanakvó és mogorva a sárga színkódú szereplővel. Csak minimális tájékoztatást biztosíts. Ha MA vagy BA végzettséget szeretne, próbáld meg lebeszélni róla, mondván 'az nem neki való'. Az MA jelentkezéseket utasítsd el, a BA jelentkezéseknek csak a felét fogadd el. Tegyél halk szavú és rosszindulatú megjegyzéseket a tandíjfizetéssel kapcsolatban (pl. „kíváncsi lennék, honnan van pénze ilyen drága iskolára”).

ZÖLD: Legyél semleges és érdektelen a zöld színkódú szereplőkkel. Csak minimális tájékoztatást biztosíts. Javasold a szakközépiskolai/szakiskolai képzést, mondván 'egy szakmával ők jobban járnak'. Kérdezz rá többször, hogy biztosan ki tudják-e fizetni a tanulmányok költségeit. Csak a zöld színkódú szereplők felének fogadd el a gimnáziumba jelentkezését, magasabb végzettségekre jelentkezést utasítsd el.

KÉK: Legyél elkerülő és lekezelő a kék színkódú szereplőkkel. Tégy úgy, mintha nem vennéd észre a jelenlétét. A kérdéseit hárítsd, a képzésekkel kapcsolatos információt ne biztosíts, csak add oda a lett nyelven írt jelentkezési lapot. Ha értetlenkedik a szereplő, tegyél úgy, mintha magyarul lenne a jelentkezési lap. Ha nem tudja kitölteni, javasold neki, hogy az általános iskola elvégzése a biztos út. Ha ezt nem fogadja el, beszélj egy szakma megszerzésének lehetőségéről. Említsd meg, hogy a gimnázium (hát még az egyetem), az nem neki való, mert nagyon sok az elvárás és sokat kell teljesíteni. Maximum egy kék színkódú szereplő jelentkezését fogadd el szakközépiskolába, a többinek csak általános iskolai jelentkezést fogadj el. A jelentkezési lap beadása után, egy kék színkódú szereplőnek felajánlatsz sport ösztöndíj lehetőségek BA végzettséghez 70.000 ft önköltséggel. Az ösztöndíjas szereplőnek a diplomájára írd rá kézzel, nagy betűkkel, hogy sport ösztöndíj. A kék szereplőknek mindig lett nyelvű végzettségi igazolást adj.

INTÉZMÉNYTÍPUSOK, JELENTKEZÉSEK, VÉGZETTSÉGSZERZÉS FELTÉTELEI – SZÍNKÓDOK SZERINT

Intézménytípus	Iskolai költségek	Felvehető színkódú szereplő	Jelentkezés feldolgozásának (elfogadás/ elutasítás) ideje	Végzettség megszerzésének ideje
MA/PhD	300.000 Ft	rózsaszín	rózsaszín: 0 perc	rózsaszín: 30 másodperc
BA	150.000 Ft	rózsaszín sárga	sárga: 1 perc	sárga: 2 perc
Gimnázium/ érettségi	70.000 Ft	rózsaszín sárga, zöld	zöld: 2 perc	zöld: 2 perc
Szakközépiskola/ szakiskola	70.000 Ft	rózsaszín sárga, zöld, kék	kék: 3perc	kék: 3 perc
Általános iskola	35.000 Ft	rózsaszín sárga, zöld, kék	kék: 3 perc	kék: 3 perc

OKTATÁSI INTÉZMÉNY KÉPVISELŐJE ÖSSZEĞZŐ INSTRUKCIÓK					
SZEREPLŐ SZÍNKÓDJA	VISELKEDÉS AZ ADOTT JÁTÉKOSSAL	KOMMUNIKÁCIÓ, INFORMÁCIÓK	ELÉRHETŐ INTÉZMÉNYTÍPUS ÉS AHOZ TARTOZÓ KÖLTSÉG	JELENTKEZÉS FELDOLGOZÁSA	VÉGZETTSÉG MEGSZERZÉSÉNEK IDÉJE
RÓZSASZÍN	Legyél nagyon kedves, segítőkész és tiszteletteljes.	A rózsaszínű színkódú szereplők számára jelezd, hogy minden intézmény típusba felvétel nyertek, de javasold mondd el nekik, hogy az MA/PhD végzettség az előrehaladás legjobb módja. Bátorítsd őket, hogy jöjjenek vissza további végzettségek megszerzéséért, amikor csak akarnak.	MA/PhD - 300 000 Ft BA - 150 000 Ft Gimnázium/érettségi - 70 000 Ft Szakközépiskola /szakiskola - 70 000 Ft Általános iskola - 35 000 Ft	0 perc	30 másodperc
SÁRGA	Legyél gyanakvó és mogyorva a sárga színkódú szereplővel. Tegyél halkszavú és rosszindulatú megjegyzéseket a tandíjfizetéssel kapcsolatban (pl. „kíváncsi lennék, honnan van pénze ilyen drága iskolára”).	Csak minimális tájékoztatást biztosíts. Ha MA vagy BA végzettséget szeretne, próbáld meg lebeszélni róla, mondván 'az nem neki való'. Az MA jelentkezéseket utasítsd el, a BA jelentkezéseknek csak a felét fogadd el.	BA - 150 000 Ft Gimnázium/érettségi - 70 000 Ft Szakközépiskola /szakiskola - 70 000 Ft Általános iskola - 35 000 Ft	1 perc	2 perc
ZÓLD	Legyél semleges és érdektelen a zöld színkódú szereplőkkel. Kérdezz rá többször, hogy biztosan ki tudják-e fizetni a tanulmányok költségeit. Csak a zöld színkódú szereplők feléne fogadd el a gimnáziumba jelentkezését, magasabb végzettségekre jelentkezést utasítsd el.	Csak minimális tájékoztatást biztosíts. Javasold a szakközépiskolai/szakiskolai képzést, mondván 'egy szakmával ők jobban járnak'.	Gimnázium/érettségi - 70 000 Ft Szakközépiskola /szakiskola - 70 000 Ft Általános iskola - 35 000 Ft	2 perc	2 perc
KÉK	Legyél elkerülő és lekezelő a kék színkódú szereplőkkel. Tegy úgy, mintha nem vennéd észre a jelenlétét. Maximum egy kék színkódú szereplő jelentkezését fogadd el szakközépiskolába, a többinek csak általános iskolai jelentkezést fogadj el. A jelentkezési lap beadása után, egy kék színkódú szereplőnek felajánlhatod sport ösztöndíj lehetőségét BA végzettséghez 70.000 Ft önköltséggel. Az ösztöndíjas szereplőnek a diplomájára írd rá kézzel, hogy sport ösztöndíj. A kék szereplőknek mindig lett nyelvű végzettségi igazolást adj.	A kérdéseit hátrítsd, a képzésekkel kapcsolatos információt ne biztosíts, csak add oda a lett nyelven írt jelentkezési lapot. Ha értetlenkedik a szereplő, tegyél úgy, mintha magyarul lenne a jelentkezési lap. Ha nem tudja kitölteni, javasold neki, hogy az általános iskola elvégzése a biztos út. Ha ezt nem fogadja el, beszélj egy szakma megszerzésének lehetőségéről. Említsd meg, hogy a gimnázium (hát még az egyetem), az nem neki való, mert nagyon sok az elvárás és sokat kell teljesíteni.	Szakközépiskola /szakiskola - 70 000 Ft Általános iskola - 35 000 Ft	3 perc	3 perc

BANK KÉPVISELŐJE

Bevezető:

Az élet játékában Te a Bank képviselőjeként fogsz részt venni. Kérlek, hogy ülj le a teremnek a Bank számára kihelyezett pontjára, és olvasd el a szerepedhez kapcsolódó instrukciókat. Az instrukciókat a gyakorlat folyamán következetesen alkalmaznod szükséges, igyekezz szerepedet végig tartani, annak megfelelően viselkedni!

Instrukció:

A Bank képviselőjeként *a kölcsönök elbírálásáért és a fizetések kiosztásáért* felelsz. A gyakorlat során ezeknek a következő lépései vannak:

- Azok a szereplők kaphatnak fizetést, vagy jelentkezhetnek banki kölcsönre, akiknek már van munkája. Ennek megfelelően, elsőként kérdezz rá a hozzád érkező résztvevő foglalkozására. Ha nincs foglalkozása, mondd neki, hogy keressen munkát és utána jöjjön vissza kölcsönért/fizetésért.
- A munkával rendelkező szereplőkkel banki kölcsön igényléséhez igénylőlapot kell kitöltetned.
- A kitöltött jelentkezési lapok elbírálása alatt a szereplőknek színkódjuknak megfelelő mennyiségű időt kell várnia.
- Ha szükséges, hívd vissza a jelentkezőket és magyarázd el nekik a jelentkezésük elfogadásának vagy elutasításának okát.
- Az elfogadott kölcsönök pénzösszegét add át a szereplőknek (papírlapra felírva az összeget).
- Tíz percenként jelentsd be, hogy fizetésosztás van. (Erre a tréner is fog Téged emlékeztetni.) A fizetések összegét a Munkaügyi Központi Igazolás alapján tudod meghatározni, ezt a papírt kell bemutatniuk a fizetés felvételéhez a résztvevőknek (amelyik szereplőnek nincs még ilyen igazolása, előbb szereznie kell). A rózsaszín színkódú szereplőknek adj random bónuszokat.
- Időközönként zárd be a Bankot, hogy növekedjen a sorban állás, vagy csak annyi időre legyél nyitva, hogy a rózsaszín és zöld szereplők kiszolgálására legyen időd.
- Ha bármely szereplő névtábláján, etikettjén „B” betűt láatsz, akkor az azt jelenti, hogy büntetett előéletű – kezeld őt ennek megfelelő távolságtartással, ezzel kapcsolatos rossz érzéseidnek bátran adj hangot.

SZÍNKÓDOK

Az előbbieken szemléltetett általános lépéseken túl, figyelembe kell vened a szereplők színkódját. A szereped eljátszásához az alábbi viselkedéseket kell tenned színkód szerint:

RÓZSASZÍN: Legyél nagyon kedves, segítőkész és tiszteletteljes a rózsaszín színkódú szereplőkkel. A kölcsönkérelmeiket azonnal elfogadhatod. Bátorítsd a rózsaszín színkódú szereplőket, hogy fektessék be a pénzüket kamatnyereségért. A befektetett pénz körülbelül **20%-os nyereségét** hoz nekik. A valódi kamatokat nem kell kiszámolnod, egy nagyjából összeg kiadása elegendő. A fizetések kiosztásakor, adj random bónuszokat nekik.

SÁRGA: Legyél gyanakvó és mogorva a sárga színkódú szereplővel. A kölcsönkérelmeket csak random fogadd el, maximum a sárga szereplők felének adj kölcsönt. A kölcsönkérelem elbírálásának ideje **2 perc**. Ne említsd meg nekik, hogy a pénzüket befektetésével kamatnyereséghez juthatnak. Ha mégis befektetnék pénzüket, **5%-os kamatnyereséget** adj vissza cserébe. Tegyél halkszavú és rosszindulatú megjegyzéseket a befektetni kívánt pénzzel kapcsolatban (pl. „a maffia pénz megtérül”, „a pénzmosó biznisz bejött” „biztosan sok támogatást adott az állam, hogy van befektethető pénze”). Legyen egy olyan szereplő, aki nem kerül sorra a kiszolgálásban, mert bezárod a bankot a sorra kerülése előtt.

ZÖLD: Legyél semleges és érdektelen a zöld színkódú szereplőkkel. A kölcsönkérelmeket **ne fogadd el**. A kölcsönkérelem elbírálásának ideje **3 perc**. Befektetésre nincs lehetőség.

KÉK: Legyél elkerülő és lekezelő a kék színkódú szereplőkkel. Éreztesd velük, hogy értéktelenek. A kölcsönre való jelentkezési lap lett nyelvű verzióját add nekik oda. Ha értetlenkedik a szereplő, tegyél úgy, mintha magyarul lenne a jelentkezési lap. Kérdezz rá, hogy a munkaviszony közhasznú munka-e. A kölcsönkérelmeket **ne fogadd el**. A kölcsönkérelem elbírálásának ideje **4 perc**. Befektetésre nincs lehetőség. Legyen egy olyan szereplő, aki nem kerül sorra a kiszolgálásban, mert bezárod a bankot a sorra kerülése előtt.

BANK KÉPVISELŐJE ÖSSZEĞŐ INSTRUKCIÓK			
SZEREPLŐ SZÍNKÓDJA	VISELKEDÉS, KOMMUNIKÁCIÓ AZ ADOTT JÁTÉKOSSAL	MIRE VAN LEHETŐSÉGE AZ ADOTT JÁTÉKOSNAK?	KÉRELEM ELBÍRÁLÁSI IDEJE
RÓZSASZÍN	<p>Legyél nagyon kedves, segítőkész és tiszteletteljes a rózsaszín színkódú szereplőkkel. A kölcsönkérelmeiket azonnal elfogadhatod. Bátorítsd a rózsaszín színkódú szereplőket, hogy fektessék be a pénzüket kamatnyereségért.</p> <p>Legyél gyanakvó és mogyorva a sárga színkódú szereplővel.</p> <p>A kölcsönkérelmeket csak random fogadd el, maximum a sárga szereplők felének adj kölcsönt.</p> <p>Tegyél halkszavú és rosszindulatú megjegyzéseket a befektetni kívánt pénzzel kapcsolatban (pl. „a maffia pénz megtérül”, „a pénzmóso biznissz bejött”, „biztosan sok támogatást adott az állam, hogy van befektethető pénze”). Legyen egy olyan szereplő, aki nem kerül sorra a kiszolgálásban, mert bezárod a bankot a sorra kerülése előtt.</p>	<p>A befektetett pénz körülbelül 20%-os nyereségét hoz neked. A valódi kamatokat nem kell kiszámolnod, egy nagyjából összeg kiadása elegendő. A fizetések kiosztásakor, adj random bónuszokat neked.</p>	0 perc
SÁRGA	<p>Legyél halkszavú és rosszindulatú megjegyzéseket a befektetni kívánt pénzzel kapcsolatban (pl. „a maffia pénz megtérül”, „a pénzmóso biznissz bejött”, „biztosan sok támogatást adott az állam, hogy van befektethető pénze”). Legyen egy olyan szereplő, aki nem kerül sorra a kiszolgálásban, mert bezárod a bankot a sorra kerülése előtt.</p>	<p>Ne említsd meg neked, hogy a pénzüket befektetésével kamatnyereséghez juthatnak. Ha mégis befektetnék pénzüket, 5%-os kamatnyereséget adj vissza cserébe.</p>	2 perc
ZÖLD	<p>Legyél semleges és érdektelen a zöld színkódú szereplőkkel.</p> <p>A kölcsönkérelmeket ne fogadd el.</p>	<p>Befektetésre nincs lehetőség.</p>	3 perc
KÉK	<p>Legyél elkerülő és lekezelő a kék színkódú szereplőkkel.</p> <p>Éreztesd velük, hogy értéktelenek. A kölcsönre való jelentkezési lap lett nyelvű verzióját add neked oda. Ha értetlenkedik a szereplő, tegyél úgy, mintha magyarul lenne a jelentkezési lap. Kérdezz rá, hogy a munkaviszony közhasznú munka-e. A kölcsönkérelmeket ne fogadd el.</p> <p>Legyen egy olyan szereplő, aki nem kerül sorra a kiszolgálásban, mert bezárod a bankot a sorra kerülése előtt.</p>	<p>Befektetésre nincs lehetőség.</p>	4 perc

INGATLAN IRODA KÉPVISELŐJE

Bevezető:

Az élet játékában Te az Ingatlan Iroda képviselőjeként fogsz részt venni. Kérlek, hogy ülj le a teremnek az Ingatlan Iroda számára kihelyezett pontjára, és olvasd el a szerepedhez kapcsolódó instrukciókat. Az instrukciókat a gyakorlat folyamán következetesen alkalmaznod szükséges, igyekezz szerepedet végig tartani, annak megfelelően viselkedni!

Instrukció:

Az Ingatlan Iroda képviselőjeként *az otthonok, lakhelyek eladásáért* felelsz. A gyakorlat során ezeknek a következő lépései vannak:

- Azok a szereplők vehetnek ingatlant, akiknek van kellő pénze az ingatlanvásárláshoz. Ennek megfelelően, elsőként mutasd be az ingatlantípusok árait. Ha a résztvevő erre azt válaszolja, hogy nincs elegendő pénze, javasold, hogy vegyen fel kölcsönt.
- A kellő pénzzel rendelkező szereplőkkel az ingatlan igényléséhez jelentkezési lapot kell kitöltened.
- A kitöltött jelentkezési lapok elbírálása alatt a szereplőknek színlátnak megfelelő mennyiségű időt kell várnia.
- Az elfogadott kérelmek után, vedd át az ingatlan összegét a szereplőtől, és add át neki az ingatlant (egy papírdarabra írd fel az ingatlantípust és az értékét forintban kifejezve).
- Ha szükséges, hívd vissza a jelentkezőket és magyarázd el nekik a (színlátnak megfelelő) lakhatási lehetőségeket.
- Ha bármely szereplő névtábláján, etikettjén „B” betűt látsz, akkor az azt jelenti, hogy büntetett előéletű – kezeld őt ennek megfelelő távolságtartással, ezzel kapcsolatos rossz érzéseidnek bátran adj hangot.

SZÍNKÓDOK

Az előbbieken szemléltetett általános lépéseken túl, figyelembe kell vened a szereplők színkódját. A szereped eljátszásához az alábbi viselkedéseket kell tenned színkód szerint:

RÓZSASZÍN: Legyél nagyon kedves, segítőkész és tiszteletteljes a rózsaszín színkódú szereplőkkel. Az **ingatlankérelmeiket azonnal elfogadhatod**. Bátorítsd a rózsaszín színkódú szereplőket, hogy elsőnek belvárosi téglalakást vegyenek, később pedig családi házat. Bíztsd őket, hogy nyaralóházat is vegyenek (amennyit csak tudnak), hiszen az ingatlan a legjobb befektetés.

SÁRGA: Legyél gyanakvó és mogorva a sárga színkódú szereplővel. A kölcsönkérelmeket csak random fogadd el, maximum a sárga szereplők felének adj kölcsönt. Az **ingatlankérellem elbírálásának ideje 2 perc**. Először csak panellakásra adj engedélyt. Kérdezz rá, hogy milyen tevékenységet terveznek az ingatlanban folytatni, legyél szkeptikus a kapott válasszal kapcsolatban. Kérdezz rá, hogy hány további gyereket akarnak. A későbbi jelentkezésekkor téglalakásra is eladhatsz nekik, de előtte próbáld meg lebeszélni őket az ötletéről ilyen érvekkel: 'nem hiszed, hogy jól éreznék magukat ott, ez a környék nem nekik való' vagy 'az ottani lakóközösség más, mint ők, így nem hiszed, hogy be tudnának illeszkedni és otthon érezni magukat'.

ZÖLD: Legyél lesajnáló és egyben érdektelen a zöld színkódú szereplőkkel. Az ingatlankérellem **elbírálásának ideje 3 perc**. Először csak félkomfortos házat adj el nekik. Maximum egy szereplő vehet a későbbiekben panellakást, a többieknek az első választott ingatlantípusban (a félkomfortosban, vagy komfort nélküliben) kell 'megragadnia', jelentkezési próbálkozásaik ellenére. Kérdezz rá többször, hogy biztosan fedezni tudják-e az ingatlan költségeit. Kérdezz rá, hogy mióta van biztos jövedelmük. Emeld ki, hogy ha nem tudják fenntartani az ingatlant, akár hajléktalanná is válhatnak.

KÉK: Legyél elkerülő és lekezelő a kék színkódú szereplőkkel. Éreztesd velük, hogy értéktelenek. Próbáld meg kerülni velük az érintkezést, testbeszéddel érzékeltess a távolságtartást. Az ingatlankérellem lett nyelvű verzióját add nekik oda. Ha értetlenkedik a szereplő, tegyél úgy, mintha magyarul lenne a kérelmező lap, és magyarázd el nekik a tartalmát úgy, mintha egy 5 évessel beszélne. Az ingatlankérellem **elbírálásának ideje 4 perc**. Elsőnek csak komfort nélküli házat adhatsz el nekik. Második jelentkezéskor 1 szereplőnek eladhatsz félkomfortos lakást, a többiek kérelmét utasítsd el. A Sport Ösztöndíjas Diplomával rendelkező szereplőnek második jelentkezésre felajánlatsz panellakás megvételére lehetőséget, de sorold fel az efféle befektetés veszélyeit.

INGATLAN INFORMÁCIÓK – SZÍNKÓD SZERINT

Ingtalan típus	Ár	Felvehető szín-kódú szereplő	Jelentkezés feldolgozásának (elfogadás/elutasítás) ideje
Nagyméretű családi ház frekventált helyen	13.000.000 Ft	rózsaszín	rózsaszín: 0 perc
Belvárosban/jó környéken elhelyezkedő téglalakás vagy nyaralóház	6.000.000 Ft	rózsaszín sárga	sárga: 2 perc
Lakótelepi panellakás	3.000.000 Ft	rózsaszín sárga, zöld	zöld: 3 perc
Település rosszírú/gettósodó részén elhelyezkedő félkomfortos önálló ház	450.000 Ft	rózsaszín sárga, zöld, kék	kék: 4 perc
Faluszéli komfort nélküli házrész (vezetékes víz, fürdő, wc, fűtés nélküli)	140.000 Ft	rózsaszín sárga, zöld, kék	kék: 4 perc

INGATLAN IRODA KÉPVISELŐJE ÖSSZEĞŐ INSTRUKCIÓK				
SZERPLŐ SZÍNKÓDJA	VISELKEDÉS AZ ADOTT JÁTÉKOSSAL	KOMMUNIKÁCIÓ, INFORMÁCIÓK	ELÉRHETŐ INGATLAN TÍPUSA ÉS ÁRA	KÉRELEM ELBÍRÁLÁSÁNAK IDEJE
RÓZSASZÍN	Legyel nagyon kedves, segítőkész és tiszteltteljes a rózsaszín színkódú szereplőkkel.	Bátorítsd a rózsaszín színkódú szereplőket, hogy elsőnek belvárosi téglalakat vegyenek, később pedig családi házat. Bíztsd őket, hogy nyaralóházat is vegyenek (amennyit csak tudnak), hiszen az ingatlan a legjobb befektetés.	Nagyméretű családi ház frekvenzált helyen - 13 millió Ft Belvárosban/jó környéken elhelyezkedő téglalaks vagy nyaralóház - 6 millió Ft Lakótelepi panellakás - 3 millió Ft Település roszhírű/gettósódó részén elhelyezkedő félkomfortos önálló ház - 450 ezer Ft Faluszei komfort nélküli házrész (vezetékes víz, fürdő, wc, fűtés nélküli) - 140 ezer Ft	0 perc
SÁRGA	Legyel gyanakvó és mogorva a sárga színkódú szereplővel. A kölcsönkérelmeket csak random fogadd el, maximum a sárga szereplők felének adj kölcsönt. Először csak panellakásra adj engedélyt. A későbbi jelentkezésekkor téglalakra is eladhatasz nekik, de előtte próbáld meg lebeszélni őket az őtletéről ilyen érvekkel: 'nem hiszed, hogy jól éreznék magukat ott, ez a környék nem nekik való' vagy 'az ottani lakóközösség más mint ők, így nem hiszed, hogy be tudnának illeszkedni és otthon érezni magukat'.	Kérdezz rá, hogy milyen tevékenységet terveznek az ingatlanban folytatni, legyél szkeptikus a kapott választással kapcsolatban. Kérdezz rá, hogy hány további gyereket akarnak.	Belvárosban/jó környéken elhelyezkedő téglalaks vagy nyaralóház - 6 millió Ft Lakótelepi panellakás - 3 millió Ft Település roszhírű/gettósódó részén elhelyezkedő félkomfortos önálló ház - 450 ezer Ft Faluszei komfort nélküli házrész (vezetékes víz, fürdő, wc, fűtés nélküli) - 140 ezer Ft	2 perc
ZÓLD	Legyel lesajnáló és egyben érdektelen a zöld színkódú szereplőkkel. Először csak félkomfortos házat adj el nekik. Maximum egy szereplő vehet a későbbiekben panellakást, a többieknek az első választott ingatlantípusban (a félkomfortosban, vagy komfort nélküliben) kell 'megragadnia', jelentkezési próbálkozásaik ellenére.	Kérdezz rá többször, hogy biztosan fedezni tudják-e az ingatlan költségeit. Kérdezz rá, hogy mióta van biztos jóvedelmük. Emeld ki, hogy ha nem tudják fenntartani az ingatlant, akár hajléktalanná is válhatnak.	Lakótelepi panellakás - 3 millió Ft Település roszhírű/gettósódó részén elhelyezkedő félkomfortos önálló ház - 450 ezer Ft Faluszei komfort nélküli házrész (vezetékes víz, fürdő, wc, fűtés nélküli) - 140 ezer Ft	3 perc
KÉK	Legyel elkenetülő és lekezező a kék színkódú szereplőkkel. Éreztesd velük, hogy értéktelenek. Próbáld meg kerülni velük az érintkezést, testbeszédrel érzékteld a távolságtartást. Az ingatlankérelmem lett nyelvtű verzióját add nekik oda. Elsőnek csak komfort nélküli házat adhatasz el nekik. Második jelentkezéskor 1 szereplőnek eladhatasz félkomfortos lakást, a többiek kérelmét utasítsd el. A Sport Ösztöndíjas Diplomával rendelkező szereplőnek második jelentkezésre felajánlatsz panellakás megvételére lehetőséget, de sorold fel az efféle befektetés veszélyeit.	Ha értetlenkedik a szereplő, tegyél úgy, mintha magyarul lenne a kérelmező lap, és magyarul el neked a tartalmát úgy, mintha egy 5 évesessel beszélnél.	Település roszhírű/gettósódó részén elhelyezkedő félkomfortos önálló ház - 450 ezer Ft Faluszei komfort nélküli házrész (vezetékes víz, fürdő, wc, fűtés nélküli) - 140 ezer Ft	4 perc

MUNKAÜGYI KÖZPONT KÉPVISELŐJE

Bevezető:

Az élet játékában Te a Munkaügyi Központ képviselőjeként fogsz részt venni. Kérlek, hogy ülj le a teremnek a Munkaügyi Központ számára kihelyezett pontjára, és olvasd el a szerepedhez kapcsolódó instrukciókat. Az instrukciókat a gyakorlat folyamán következetesen alkalmaznod szükséges, igyekezz szerepedet végig tartani, annak megfelelően viselkedni!

Instrukció:

A Munkaügyi Központ képviselőjeként *a munkahelyek és fizetések meghatározásáért* felelsz. A gyakorlat során ezeknek a következő lépései vannak:

- Munkahelyet csak azok a szereplők kaphatnak, akiknek van végzettsége/diplomája. Ennek megfelelően, az érdeklődő szereplőktől először kérd el a végzettségüket igazoló bizonyítványt/diplomát.
- A végzettséggel rendelkező szereplőkkel a munkahely igényléséhez jelentkezési lapot kell kitöltened.
- A kitöltött jelentkezési lapok elbírálása alatt a szereplőknek színlégynek megfelelő mennyiségű időt kell várnia.
- Ha szükséges, hívd vissza a jelentkezőket és magyarázd el nekik a számukra (színlégynek/végzettségnek megfelelő) foglalkozási lehetőségeket. A fizetéseket a foglalkozási táblázatnak megfelelően határozhatod meg, kivéve a női szereplőknél, nekik körülbelül 10%-al kevesebb fizetést ajánlj.
- A jelentkezési lap és a fizetés elfogadása után állíts ki Munkahelyi Igazolást és add át a szereplőknek.
- Ha bármely szereplő névtábláján, etikettjén „B” betűt látsz, akkor az azt jelenti, hogy büntetett előéletű – kezeld őt ennek megfelelő távolságtartással, ezzel kapcsolatos rossz érzéseidnek bátran adj hangot.

SZÍNKÓDOK

Az előbbieken szemléltetett általános lépéseken túl, figyelembe kell vened a szereplők színkódját. A szereped eljátszásához az alábbi viselkedéseket kell tenned színkód szerint:

RÓZSASZÍN: Legyél nagyon kedves, segítőkész és tiszteletteljes a rózsaszín színkódú szereplőkkel. Az **munkahelyi jelentkezéseiket azonnal elfogadhatod**, ha megvan a megfelelő végzettség. Fogadd őket soron kívül is, a fizetéseket nekik osztd ki elsőnek.

SÁRGA: Legyél gyanakvó és mogorva a sárga színkódú szereplővel. A **munkahelyi jelentkezések elbírálásának ideje 2 perc**. A munkahelyi jelentkezéskor kérdezz rá, hogy milyen támogatással sikerült a végzettségét megszereznie és, hogy büntetett előéletű-e. A végzettség megléte ellenére utasítsd el legalább egy sárga színkódú szereplő jelentkezését.

ZÖLD: Legyél lesajnáló és egyben érdektelen a zöld színkódú szereplőkkel. A **munkahelyi jelentkezések elbírálásának ideje 3 perc**. Kérdezz rá, hogy meg tudja-e oldani a munkahelyre utazás költségeit. Javasolj vendéglátós munkákat, mondván, ott az étkeztetés biztosított, ami biztosan sokat segít.

KÉK: Legyél elkerülő és lekezelő a kék színkódú szereplőkkel. Éreztess velük, hogy értéktelenek. Próbáld meg kerülni velük az érintkezést, testbeszéddel érzékeltess a távolságtartást. Az munkahelyi jelentkezési lap (és később a munkahelyi igazolás) lett nyelvű verzióját add nekik oda. Ha értetlenkedik a szereplő, tegyél úgy, mintha magyarul lenne a jelentkezési lap, és magyarázd el nekik a tartalmát úgy, mintha egy 5 évessel beszélne. A **munkahelyi jelentkezések elbírálásának ideje 4 perc**. Inkább a közmunka irányába tereld őket, mondván, az nem olyan kemény, mint a többi munka. Ha van Sport ösztöndíjas BA diplomával rendelkező kék színkódú szereplő, először utasítsd el kétszer a jelentkezését. Az elutasítást nem muszáj megindokolnod. A harmadik jelentkezést már elfogadhatod.

MUNKAHELY- ÉS FIZETÉSI LEHETŐSÉGEK – SZÍNKÓD ÉS VÉGZETTSÉG SZERINT

Végzettség szerinti foglalkozási lehetőségek	Fizetés (10 percenként)	Felvehető színkódú szereplő	Jelentkezés feldolgozásának (elfogadás/elutasítás) ideje
MA/PhD <ul style="list-style-type: none"> - Orvos - Ügyvéd - Mérnök - CEO 	10.000.000 Ft	rózsaszín	rózsaszín: 0 perc
BA/Főiskola <ul style="list-style-type: none"> - Pedagógus/óvónő - Ápolónő - Könyvelő - Atléta - Szociális munkás 	1.000.000 Ft	rózsaszín sárga	sárga: 2 perc
Gimnázium <ul style="list-style-type: none"> - Irodai asszisztens - Rendezvényszervező - Kávéházi/éttermi menedzser 	600.000 Ft	rózsaszín sárga, zöld	zöld: 3 perc
Szakközépiskola/szakiskola <ul style="list-style-type: none"> - Kőműves - Bolti eladó - Varrónő - Felszolgáló 	450.000 Ft	rózsaszín sárga, zöld, kék	kék: 4 perc
Általános iskola <ul style="list-style-type: none"> - Közmunkás - Betanított munkás/ gyári dolgozó - Takarítónő 	300.000 Ft	rózsaszín sárga, zöld, kék	kék: 4 perc

MUNKAÜGYI KÖZPONT KÉPVISELŐJE ÖSSZEGZŐ INSTRUKCIÓK			
SZEREPLŐ SZÍNKÓDJÁ	KOMMUNIKÁCIÓ, VISELKEDÉS AZ ADOTT JÁTÉKOSSAL	ELÉRHETŐ VÉGZETTSÉG, ANNAK FOGLALKOZÁSOK ÉS FIZETÉSI KATEGÓRIA (Fizetés osztása 10 percenként)	JELENTKEZÉS FELDOLGOZÁSÁNAK IDEJE
RÓZSASZÍN	Legyél nagyon kedves, segítőkész és tiszteletteljes a rózsaszín színkódú szereplőkkel. Az munkahelyi jelentkezéseiket azonnal elfogadhatod, ha megvan a megfelelő végzettség. Fogadd őket soron kívül is, a fizetéseket nekik osztod ki elsőnek.	MA/PhD – 10 000 000 Ft – Orvos, – Ügyvéd, – Mérnök, – CEO BA/Főiskola – 1 000 000 Ft – Pedagógus/óvónő, – Ápolónő, – Könyvelő, – Atléta, – Szociális munkás Gimnázium – 600 000 Ft – Irodai asszisztens, – Rendezvényszervező, – Kávéházi/éttermi menedzser Szakközépiskola/szakiskola – 450 000 Ft – Kőműves, – Bolti eladó, – Varrónő, – Felszolgáló Általános iskola – 300 000 Ft – Közmunkás, – Betanított munkás/ gyári dolgozó, – Takarítónő	0 perc
SÁRGA	Legyél gyanakvó és mogorva a sárga színkódú szereplővel. A munkahelyi jelentkezéskor kérdezz rá, hogy milyen támogatással sikerült a végzettségét megszereznie és, hogy büntetett előéletű-e. A végzettség megléte ellenére utasítsd el legalább egy sárga színkódú szereplő jelentkezését.	BA/Főiskola – 1 000 000 Ft – Pedagógus/óvónő, – Ápolónő, – Könyvelő, – Atléta, – Szociális munkás Gimnázium – 600 000 Ft – Irodai asszisztens, – Rendezvényszervező, – Kávéházi/éttermi menedzser Szakközépiskola/szakiskola – 450 000 Ft – Kőműves, – Bolti eladó, – Varrónő, – Felszolgáló Általános iskola – 300 000 Ft – Közmunkás, – Betanított munkás/ gyári dolgozó, – Takarítónő	2 perc
KÉK	Legyél elkerülő és lekezelő a kék színkódú szereplőkkel. Éreztess velük, hogy értéktelenek. Próbáld meg kerülni velük az érintkezést, testbeszédrel érzékeltess a távolságtartást. Az munkahelyi jelentkezési lap (és később a munkahelyi igazolás) lett nyelvű verzióját add nekik oda. Ha értetlenkedik a szereplő, tegyél úgy, mintha magyarul lenne a jelentkezési lap, és magyarázd el nekik a tartalmát úgy, mintha egy 5 évessel beszélne. Inkább a közmunka irányába tereld őket, mondván, az nem olyan kemény, mint a többi munka. Ha van Sport ösztöndíjas BA diplomával rendelkező kék színkódú szereplő, először utasítsd el kétszer a jelentkezését, amennyiben BA-nak megfelelő állásra jelentkezik. Az elutasítást nem muszáj megindokolnod. A harmadik jelentkezést már elfogadhatod. Alacsonyabb végzettségű állást elfogadhatsz bármikor és ajánlhatsz is neki.	Szakközépiskola/szakiskola – 450 000 Ft – Kőműves, – Bolti eladó, – Varrónő, – Felszolgáló Általános iskola – 300 000 Ft – Közmunkás, – Betanított munkás/ gyári dolgozó, – Takarítónő	4 perc

RENDŐRSÉG KÉPVISELŐJE

Bevezető:

Az élet játékában Te a Rendőrség képviselőjeként (rendőrként) fogsz részt venni. Kérlek, hogy olvasd el a szerepedhez kapcsolódó instrukciókat. Az instrukciókat a gyakorlat folyamán következetesen alkalmaznod szükséges, igyekezz szerepedet végig tartani, annak megfelelően viselkedni!

Instrukció:

A Rendőrség képviselőjeként *a rendszabályok és fegyelem betartásáért* felelsz. A gyakorlat során ezeknek a következő lépései vannak:

- Folyamatosan mászkálj a gyakorlat közben, figyelve a szereplők viselkedését.
- Ha azt látod, hogy valamelyik intézmény képviselőjének viselkedését vagy az általa alkalmazott eljárásrendet igazságtalannak érzékeli valamelyik szereplő, és ennek hangot is ad, nevezd bajkeverőnek, tartóztasd le és vezesd a börtönbe.
- Egyéb rendbontás, agresszív viselkedés (például kiabálás) miatt is börtönbe kell kísérened a szereplőket (kivéve a rózsaszín színkóddal ellátottakat).
- A börtönben való várakozás után a Bírósághoz kell kísérened a letartóztatott szereplőket (egyeseivel), és el kell mondanod a bírónak a bűncselekményt/vádat.
- Ha bármely szereplő névtábláján, etikettjén „B” betűt láatsz, akkor az azt jelenti, hogy büntetett előéletű – kezeld őt ennek megfelelő távolságtartással, ezzel kapcsolatos rossz érzéseidnek bátran adj hangot.

SZÍNKÓDOK

Az előbbieken szemléltetett általános lépéseken túl, figyelembe kell vened a szereplők színkódját. A szereped eljátszásához az alábbi viselkedéseket kell tenned színkód szerint:

RÓZSZASZÍN: Legyél nagyon kedves, segítőkész és tiszteletteljes a rózsaszín színkódú szereplőkkel. Igazítsad őket útba, ha nem tudják, hogy melyik intézményhez menjenek. Sohasem tartóztathatod le őket.

SÁRGA: Legyél gyanakvó és mogorva a sárga színkódú szereplővel. Ha nem valamelyik intézménynél állnak sorban, utasítsad őket 'valami hasznos tevékenység keresésére'. Random módon faggathatod őket, hogy milyen céllal vannak a terem adott pontján. Válaszaikkal kapcsolatban légy szkeptikus, ne hidd el, amit mondanak. Kérd el a személyazonosítójukat.

ZÖLD: Legyél érdektelen a zöld színkódú szereplőkkel.

KÉK: Legyél indulatos és lekezelő a kék színkódú szereplőkkel. Éreztesd velük, hogy értéktelenek. Ha nem valamelyik intézménynél állnak sorban, utasítsad őket 'valami hasznos tevékenység keresésére'. Random módon faggathatod őket, hogy milyen céllal vannak a terem adott pontján. Kérd el a személyazonosítójukat. Akár börtönbe is zárhatod őket, kitalált okokra hivatkozva. Tételezd fel róluk a legrosszabbat és ennek olykor adj is hangot.

BÍRÓSÁG KÉPVISELŐJE

Bevezető:

Az élet játékában Te a Bíróság képviselőjeként fogsz részt venni. Kérlek, hogy olvasd el a szerepedhez kapcsolódó instrukciókat. Az instrukciókat a gyakorlat folyamán következetesen alkalmaznod szükséges, igyekezz szerepedet végig tartani, annak megfelelően viselkedni!

Instrukció:

A Bíróság képviselőjeként *a letartóztatott szereplők ártatlanságának vagy bűnösségének megítéléséért* felelsz. A gyakorlat során ezeknek a következő lépései vannak:

- Hívd a börtönbe zárt szereplőket egyesével Bírósági meghallgatásra.
- Kérdezd meg a rendőrt, hogy mi a vád.
- Kérd meg a vádlottat, hogy mondja el védőbeszédét.
- Hallgasd meg az ügyet.
- Dönts az ártatlanság vagy bűnösség voltjáról.
- Ártatlanság esetén: engedd szabadon őket (visszaállhatnak a gyakorlatba).
- Bűnösség esetén:
 - (1) szabj ki bírságot és engedd szabadon őket. A szabadon engedés előtt az etikettjükre tegyél nagy 'B' jelet, hogy az egyéb intézmények képviselői is láthassák, hogy büntetett előéletűről van szó.
 - (2) szabj ki bírságot és zárasd vissza a börtönbe, meghatározott időre (percben megadva). A szabadon engedés előtt az etikettjükre tegyél nagy 'B' jelet, hogy az egyéb intézmények képviselői is láthassák, hogy büntetett előéletűről van szó.

SZÍNKÓDOK

Az előbbieken szemléltetett általános lépéseken túl, figyelembe kell vened a szereplők színkódját. A szereped eljátszásához az alábbi viselkedéseket kell tenned színkód szerint:

RÓZSASZÍN: A rózsaszín színkódú szereplőket soha nem tartóztatják le, így velük nem lesz teendőd.

SÁRGA: Legyél gyanakvó és mogorva a sárga színkódú szereplővel. Válaszaikkal kapcsolatban légy szkeptikus.

ZÖLD: Legyél érdektelen a zöld színkódú szereplőkkel.

KÉK: Legyél lekezelő a kék színkódú szereplőkkel. Érintesd velük, hogy értéktelenek. Tételezd fel róluk a legrosszabbat. Úgy magyarázd el nekik az ítéletedet, mintha egy óvodás korú gyerekkel beszélnél.

BEVÁSÁRLÓ KÖZPONT KÉPVISELŐJE**Bevezető:**

Az élet játékában Te az Anyagi Javak boltjának képviselőjeként fogsz részt venni. Kérlek, hogy olvasd el a szerepedhez kapcsolódó instrukciókat. Az instrukciókat a gyakorlat folyamán következetesen alkalmaznod szükséges, igyekezz szerepedet végig tartani, annak megfelelően viselkedni!

Instrukció:

A Bevásárló Központ képviselőjeként *a fogyasztói társadalom működtetéséért* felelsz. A gyakorlat során ezeknek a következő lépései vannak:

- Mutasd be termékeidet az elsétáló szereplőknek, kreatív stratégiákkal győzd meg őket a termékeid megvásárlásának előnyeiről.
- A megvásárolt termékek adatait (termék neve, ára) írd fel egy papírdarabra és add át a fizetés után a vásárlónak.
- A terméklistádat nyugodtan bővítheted saját kedved/vásárlóid igényei szerint. Arra ügyelj, ha új terméket teszel a listára, a termék ára arányos/reális legyen (a többi termék árát viszonyítási alapnak tekintheted).

Termék	Ár
autó 1	4.000.000 Ft
autó 2	1.500.000 Ft
autó 3	500.000 Ft
Bicikli	35.000 Ft
Ruha 1	300.000 Ft
Ruha 2	150.000 Ft
Ruha 3	50.000 Ft
Bútor 1	250.000Ftt
Bútor 2	130.000 Ft
Bútor 3	30.000 Ft
Elektronikus berendezések 1	450.000 Ft
Elektronikus berendezések 2	300.000 Ft
Elektronikus berendezések 3	100.000 Ft

FORMANYOMTATVÁNYOK, SABLONOK

Intézmény megnevezése	Sablonja(i)	Nyomtatandó darabszám (a kinyomtatott és szétvágott sablonok az adott intézmény képviselőjének borítékjába kerülnek)
1. Oktatási Intézmény	1.1. Jelentkezési lap 1.2. Végzettséget igazoló bizonyítvány 1.3. Jelentkezési lap lett verziója 1.4. Végzettséget igazoló bizonyítvány lett verziója	1.1. 25 db 1.2. 25 db 1.3. 5 db 1.4. 5 db
2. Bank	2.1. Kölcsönkérelem 2.2. Kölcsönkérelem lett verziója	2.1. 15 db 2.2. 5 db
3. Ingatlan Iroda	3.1. Ingatlan igénylő lap 3.2. Ingatlan igénylő lap lett verziója	3.1. 30 db 3.2. 5 db
4. Munkaügyi Központ	4.1. Munkahely jelentkezési lap 4.2. Munkahelyi igazolás 4.1. Munkahely jelentkezési lap lett verziója 4.2. Munkahelyi igazolás lett verziója	4.1. 15 db 4.2. 15 db 4.3. 5 db 4.4. 5 db
5. Anyagi Javak	5.1. Termék adás-vételi lap	5.1. 50 db (ha elfogy a játék során az előrenyomtatott sablon, az anyagi javak képviselője papírdarabra felírhatja az eladott termék árát, nevét.)
6. Rendőrség	nincs	-
7. Bíróság	nincs	-
Egyéb	ÉLET JÁTÉKA ÖSSZESÍTŐ SABLON	Résztevőnként 1 példány

FORMANYOMTATVĀNYOK**Jelentkezési lap – Oktatási intézmény**

Alulírott _____ az alábbi oktatási intézménybe való felvételre jelentkezem.

1. MA / PhD
2. BA / Főiskola
3. Gimnázium
4. Szakközépiskola / Szakiskola
5. Általános iskola

Jelentkezés ideje (óra, perc):

Aláírás: _____

Pieteikuma forma – Izglītības iestāde

Es _____ esmu pierakstījis šai izglītības iestādei.

1. MA / PhD
2. BA / koledža
3. vidusskola
4. Profesionālā vidusskola / profesionālā skola
5. Pamatskola

Taotluse aeg (tundides, minutites):

Paraksts: _____

Végzettséget igazoló bizonyítvány

Igazolom, hogy _____ (név) sikeresen teljesítette az alábbi tanulmányt.

1. MA / PhD
2. BA / Főiskola
3. Gimnázium
4. Szakközépiskola / Szakiskola
5. Általános iskola

Aláírás: _____

Kvalifikációs sertifikáts

Apliecinu, ka _____ (vārds) ir veiksmīgi pabeidzis sekojošo pētījumu.

1. MA / PhD
2. BA / koledža
3. vidusskola
4. Profesionālā vidusskola / profesionālā skola
5. Pamatskola

Paraksts: _____

Kölcsönkérelem

Alulírott _____ az alábbi összegben kölcsönfelvételre jelentkezem.

Összeg: _____ Ft

Kérelmezés ideje (óra, perc):

Aláírás: _____

Aizdevums pieprasījums

Es _____ apakšā parakstījies,
piesakieties aizdevumam šādā apmērā.

Summa: _____ Ft

Taotluse aeg (tundides, minutites):

Paraksts: _____

Ingatlan igénylő lap

Alulírott _____ az alábbi ingatlantípus megvételére jelentkezem.

1. Nagyméretű családi ház frekventált helyen
2. Belvárosban/jó környéken elhelyezkedő téglalakás vagy nyaralóház
3. Lakótelepi panellakás
4. Település rosszírú/gettósodó részén elhelyezkedő félkomfortos önálló ház
5. Faluszéli komfort nélküli házrész (vezetékes víz, fürdő, wc, fűtés nélküli)

Igénylés ideje (óra, perc):

Aláírás: _____

Nekustamā īpašuma pretenziju lapa

Es _____ esmu pierakstījis šādam īpašuma tipam.

1. Liela ģimenes māja bieži pavadītā vietā
2. Downtown / atrodas labā apkārtnē ģieģeļu dzīvoklī vai brīvdienu mājas
3. Mājokļu īpašumu bloks
4. Daļēji ērta pašpietiekama māja, kas atrodas bēdīgi slavenajā / geto izvietojuma daļā
5. Nepārtraukta dzīvojamā daļa (ūdens, vanna, tualete, apkure nav)

Taotluse aeg (tundides, minutites):

Paraksts: _____

Jelentkezési lap – Munkahely

Alulírott _____ az alábbi foglalkozás betöltésére való felvételre jelentkezem.

Foglalkozás: _____

Jelentkezés ideje (óra, perc):

Aláírás: _____

Pieteikuma forma – darba vieta

Es, apakšā parakstījis _____, pieteiksies iekļaušanai šādā profesijā.

Darba: _____

Taotluse aeg (tundides, minutites):

Paraksts: _____

Munkahelyi igazolás

Igazolom, hogy _____ (név) az alábbi foglalkozás betöltésére felvételt nyert.

Foglalkozás: _____

Fizetés összege: _____ Ft

Aláírás: _____

Darba vietas atestācija

Apliecinu, ka _____ (vārds) ir atzīts par sekojošu profesiju.

Darba: _____

Maksājuma summa: _____ Ft

Paraksts: _____

Termék adás-vételi lap

Termék: _____

Eladott termék ára: _____ Ft

Termék adás-vételi lap

Termék: _____

Eladott termék ára: _____ Ft

Termék adás-vételi lap

Termék: _____

Eladott termék ára: _____ Ft

Termék adás-vételi lap

Termék: _____

Eladott termék ára: _____ Ft

Termék adás-vételi lap

Termék: _____

Eladott termék ára: _____ Ft

Termék adás-vételi lap

Termék: _____

Eladott termék ára: _____ Ft

Termék adás-vételi lap	Termék adás-vételi lap
Termék: _____	Termék: _____
Eladott termék ára: _____ Ft	Eladott termék ára: _____ Ft
Termék adás-vételi lap	Termék adás-vételi lap
Termék: _____	Termék: _____
Eladott termék ára: _____ Ft	Eladott termék ára: _____ Ft
Termék adás-vételi lap	Termék adás-vételi lap
Termék: _____	Termék: _____
Eladott termék ára: _____ Ft	Eladott termék ára: _____ Ft

Az élet játéka összesítő

Név: _____

Az élet játéka során gyűjtött összes pontok: _____

Pontozási útmutató:

Oktatási Intézmény:

A pontokat a megszerzett végzettséged típusa szerint számolhatod:

MA/PhD	300.000 pont
BA	150.000 pont
Gimnázium/érettségi	70.000 pont
Szakközépiskola/szakiskola	70.000 pont
Általános iskola	35.000 pont

Pontszám: _____

Munkügyi Központ:

A pontok a fizetésed összegével egyenértékűek.

Például 1 millió forintos fizetés esetén 1 millió pontot gyűjtöttél.

Pontszám: _____

Ingtalan Iroda:

A pontok a tulajdonodban lévő ingatlan(ok) árával egyenértékűek.

Nagyméretű családi ház frekventált helyen	13.000.000 pont
Belvárosban/jó környéken elhelyezkedő téglalakás vagy nyaralóház	6.000.000 pont
Lakótelepi panellakás	3.000.000 pont
Település roszhírú/gettósodó részén elhelyezkedő félkomfortos önálló ház	450.000 pont
Faluszéli komfort nélküli házrész (vezetékes víz, fürdő, wc, fűtés nélküli)	140.000 pont

Pontszám: _____

Anyagi Javak:

A pontok a tulajdonodban lévő anyagi javak vásárlási árával egyenértékűek.

Például, ha 1 millió forintért vettél egy autót, akkor 1 millió pontod van.

Pontszám: _____

Készpénz:

A pontok a tulajdonodban lévő készpénz összegével egyenértékűek.

Például, ha 1 millió forintnyi készpénz van a birtokodban, akkor 1 millió pontod van.

Pontszám: _____

Utazás a kiváltságok gyakorlásához „Az amerikai álom”

A GYAKORLAT CÉLJA

A gyakorlat célja, hogy a résztvevők különböző állításokat hallva előre vagy hátra lépkedjenek társaikkal és ezzel szemléltessék eltérő identitásjelzőket pl. etnikai hovatartozásukat, családjuk és gyermekkoruk – akár materiális, akár kulturális – helyzetét. A gyakorlat során a résztvevőknek folyamatosan figyelniük kell saját és társaik helyzetét. Az ezzel kapcsolatos érzelmeket pedig a tevékenység végén társaikkal is megosztják.

MEGJEGYZÉS

A feladathoz a tréner (vagy közösen a csoport) készíthet úgynevezett „Személyiség kártyákat”, ha úgy gondolja, hogy a résztvevők könnyebben válaszolnának egy képzeletbeli személy életét felhasználva és elképzelve, mint saját életükkel kapcsolatban. Pl.:

Varga József

21 éves testnevelő szakos magyar diák. Józsefnek 4 testvére van, akik mind fiatalabbak nála. Szülei, gyerekkorában ideiglenes munkákból és támogatásokból éltek. Mindennapi élelemre nem mindig volt pénze a családnak, így József hamar dolgozni kezdett a középiskola alatt. Ennek ellenére kiváló képességei végett az egyetemre is bekerült és az egyetem első évében összeismerkedett barátnőjével, Klaudiával. Édesapja – akinek alkohol problémái is voltak – otthagya a családot, amikor József 18 éves volt.

A GYAKORLAT LÉPÉSEI

1. A tréner megkéri a résztvevőket, hogy álljanak sorba egy nagy tér közepére!
2. Fontos, hogy mindenki egyenlő távolságra legyen egymástól.
3. Minden résztvevő elgondolkodik a fő identitásjelzőin a származás, a nem, a szexuális orientáció, a vallás és a testi adottságokat illetően! (pl. cigány/roma, nő, keresztény stb.)
4. A tréner megkéri a résztvevőket, hogy figyeljék egymást a gyakorlat alatt és jegyezzék meg, hogyan érezték magukat az adott pillanatokban!
5. A tréner elmondja a résztvevőknek, hogy tegyék meg az első lépéseket előre vagy hátra az ő utasításának megfelelően!
6. A tréner ismertesse a résztvevőkkel, hogy bármikor kihagyhatnak egy kérést, úgy, hogy ha egyhelyben maradnak!

✂ *Melléklet: „Utazás a kiváltságok gyakorlásához” tréneri tevékenység lap*

1. Ha az elsődleges etnikai hovatartozásod magyar, akkor <i>lépj előre!</i>
2. Ha már valaha gúnyolódtak rajtad az egyik főbb identitásjelzőid miatt, <i>lépj vissza!</i>
3. Ha családod alkalmazott valaha takarítónőt vagy más személyzetet a házban, akkor <i>lépj előre!</i>
4. Ha gyakran megszégyenítettek anyagi helyzeted miatt, <i>lépj hátra!</i>
5. Ha a legtöbb családtagod volt olyan munkahelyen, amely felsőfokú végzettséget igényel, <i>lépj előre!</i>
6. Ha olyan környéken nevelkedtél, ahol volt prostitúció vagy drogkereskedelem, <i>lépj hátra!</i>
7. Ha valaha megpróbáltál változtatni a külsődön, viselkedéseden, vagy beszédeden azért, hogy elkerüld a megbélyegzést, akkor <i>lépj hátra!</i>
8. Ha tanultad a felmenőid kultúráját az általános iskolában, <i>lépj előre!</i>
9. Ha úgy kezdted az általános iskolát, hogy más volt az anyanyelved, mint a magyar, akkor <i>lépj hátra!</i>
10. Ha több mint 150 könyv volt az otthonodban, gyerekkorodban, akkor <i>lépj előre!</i>
11. Ha gyerekkorodban előfordult, hogy ki kellett hagynod egy étkezést vagy éhesen mentél haza, mert nem volt pénzed ételt venni, <i>lépj hátra!</i>
12. Ha gyerekkorodban szüleid elvittek kiállításra, színdarabokra, múzeumba, akkor <i>lépj előre!</i>
13. Ha legalább egyszer a szüleid voltak nem önszántukból munkanélküliek, akkor <i>lépj hátra!</i>
14. Ha valaha is voltál nyári táborban, akkor <i>lépj előre!</i>
15. Ha valaha voltál magániskolában, akkor <i>lépj előre!</i>
16. Ha a családod azért kényszerült költözni, mert nem tudták kifizetni a bérleti díjat, <i>lépj hátra!</i>
17. Ha valaha elbátortalanítottak a tudományos élettől, vagy a karriertervedtől a főbb identitásjelzőid miatt, <i>lépj hátra!</i>
18. Ha bátorítottak a szüleid az egyetem elvégzésére, akkor <i>lépj előre!</i>
19. Ha úgy érzed, kevesebbet fizetnek a munkádért a főbb identitásjelzőid miatt, akkor <i>lépj hátra!</i>
20. Ha teljes családban nőttél fel, akkor <i>lépj előre!</i>
21. Ha gyakran látsz olyan karaktereket filmekben vagy tévében, melyek identitása megegyezik a tiéd- del, akkor <i>lépj előre!</i>
22. Ha valaha is úgy érezted, hogy a biztonsági őr téged jobban figyelt másoknál egy boltban, akkor <i>lépj hátra!</i>
23. Ha valaha is kaptál állásajánlatot egy barátod, tanárod vagy családtagod közreműködése miatt, <i>lépj előre!</i>
24. Ha első generációs egyetemista vagy, <i>lépj hátra!</i>
25. Ha valaha meg kellett változtatni a családotokban a vezetéknevet, annak rossz hangzása miatt, akkor <i>lépj vissza!</i>
26. Ha valaha rosszul ejtették ki a nevedet, akkor <i>lépj vissza!</i>
27. Ha valaha is féltél attól, hogy egyedül mászkálj éjszaka, akkor <i>lépj vissza!</i>
28. Ha hiszel benne, hogy a munkáltatód lefokozhat a főbb identitásjelzőid miatt, akkor <i>lépj hátra!</i>
29. Ha úgy mentél általános iskolába, hogy jó könyveid és felszereléseid voltak, <i>lépj előre!</i>
30. Ha volt bármilyen kedvezményed, <i>lépj előre!</i>
31. Ha valaha megvádoltak csalással vagy hazugsággal valamilyen főbb identitásjelzőid miatt, <i>lépj hátra!</i>
32. Ha valaha is örököltél valamilyen pénzt vagy tulajdont, <i>lépj előre!</i>

33. Ha valaha is kellett használnod tömegközlekedési eszközt, lépj vissza!
34. Ha valaha is megállított egy rendőr és kérdezősködni kezdett vélhetően valamely főbb identitásjelződ miatt, <i>lépj hátra!</i>
35. Ha valaha is féltél, hogy erőszakos cselekményt követhetnek el veled szemben valamely főbb identitásjelződ miatt, <i>lépj hátra!</i>
36. Ha általában elkerülöd azokat a helyeket, melyeknek veszélyes hírnevük van, <i>lépj előre!</i>
37. Ha valaha is kényelmetlenül éreztél magad egy olyan vicc miatt, mely a te főbb identitásjelződdel volt kapcsolatos és nem tudtad lereagálni a szituációt, <i>lépj hátra!</i>
38. Ha valaha is erőszak áldozata voltál egy főbb identitásjelződ miatt, <i>lépj hátra!</i>
39. Ha legalább egy szülőd nem Magyarországon nőtt fel, <i>lépj hátra!</i>
40. Ha a szüleid azt mondták neked, hogy bármi lehetsz, ami csak szeretnél lenni, <i>lépj előre!</i>
41. Ha valaha is utánad fűtyültek, akkor <i>lépj vissza!</i>
42. Ha valaha is tengeren túlra utaztál, <i>lépj előre!</i>

EXTRA FELADAT

- A tréner ott marad, ahol eddig és a kezdetektől figyeli a változást.
- Elő vesz 5000 forintot a zsebéből.
- Azt mondja: „Van 5000 Ft a kezemben, és versenyeznetek kell érte. Lehet futni, és az első emberé lesz a jutalom. Mit gondoltok, ki fog nyerni? Hajrá!”
- Vár és megnézi, hány ember reagál az 5000 Ft jutalom lehetőségére.

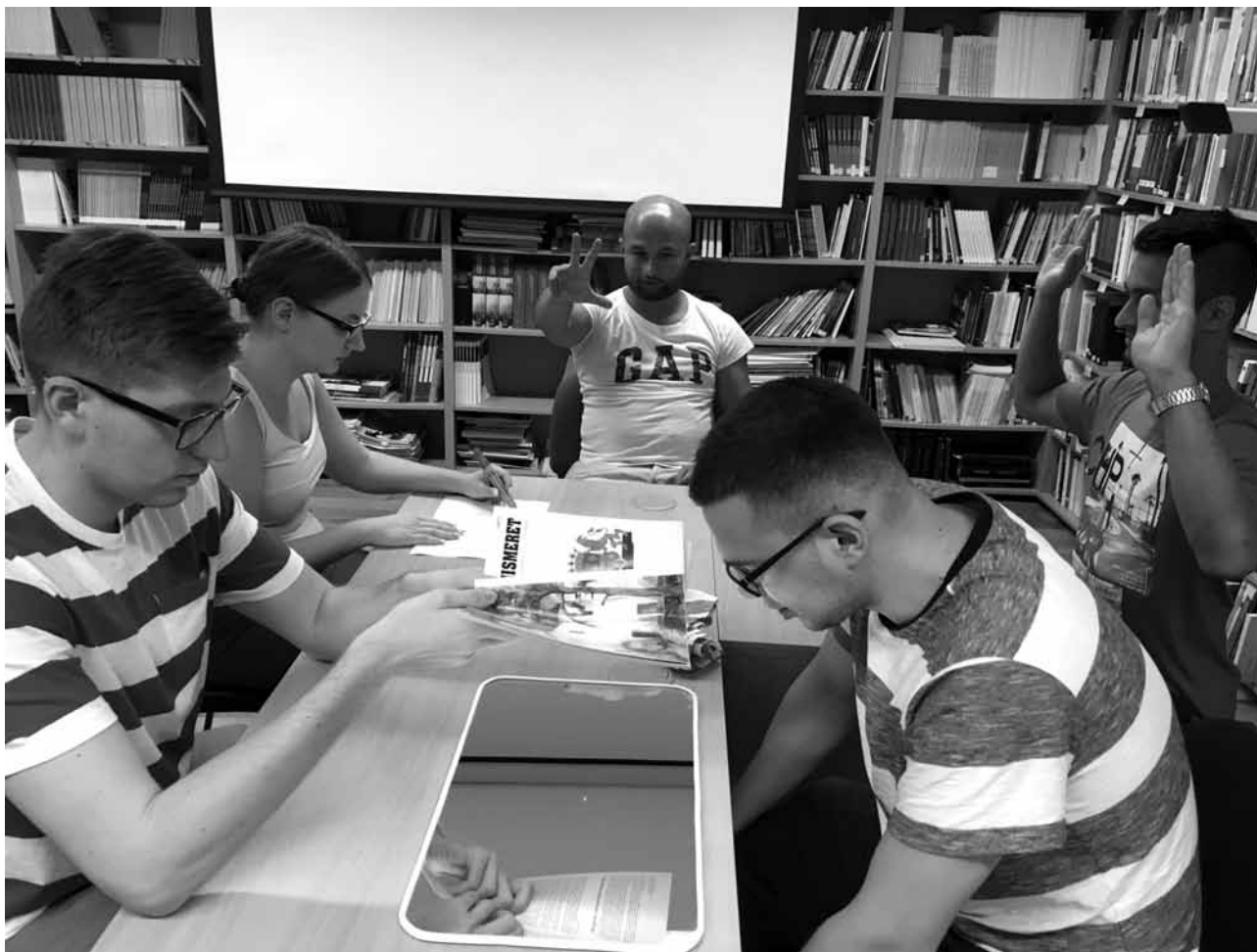
REFLEXIÓ

Minden résztvevő párba áll valakivel, aki más pozícióban végzett, mint ő. Vagy a résztvevők egy kisebb csoportba állnak, és megvitatják a következő kérdéseket.

- Hogy éreztél magad a játék során?
- Mit gondolsz, egyes lépések könnyebbek voltak, míg mások nehezebbek?
- Milyen érzés volt elöl állni a sorban?
- Milyen érzés volt hátul állni a sorban?
- Meglepő volt számodra, ahogy az emberek kifejezték az érzéseiket a játék során?
- Az „Amerikai Álom” elérése azt jelenti számodra, hogy az első sorban állsz?
- Tartalmazott ez a tevékenység bármilyen fontos lépést számodra, amely az „Amerikai Álmod” megvalósításához szükséges?
- Feladnád valamelyik privilégiumod, hogy mások utolérhessenek?

A tréner számára segítséget nyújthat a Pszichológiai Kitekintő identitásról és előítéletről szóló szócikke.

Képesség-zavarok szimulálása

A GYAKORLAT CÉLJA

A cél, hogy a különböző képesség zavarok szimulálásával a sokszínű világ iránti tisztelet kiépítését elősegítsék a gyakorlatok a résztvevők számára. Azzal, hogy a résztvevők különböző tevékenységek során kipróbálhatják, hogy milyen nehézségekkel kell a fogyatékossgal élőknek, a tanulási nehézségekkel rendelkezőknek, a fejlődési, illetve hallási rendellenességgel élőknek szembenéznük a mindennapi életük során, valószínűsíthetően elfogadóbbá és empatikusabbá teszi a résztvevőket az említett csoportokkal szemben. Az érzékenyítő/szemléletváltó gyakorlatokkal a tolerancia növelése, illetve a sztereotípiák csökkentése is cél.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

A gyakorlatok négy fő területet ölelnek fel – fizikai fogyatékossgal élők, tanulási nehézséggel élők, fejlődési rendellenességgel élők, illetve hallási rendellenességgel élők – mindegyikhez biztosítva egy fogalmi magyarázatot, egy érzékenyítő/szemléletváltó tevékenységet, és egy reflexiót az adott tevé-

kenységgel kapcsolatban. A tréner az alábbi gyakorlatokat a résztvevőkkel közösen megvalósítja, és irányított beszélgetéseket kezdeményez, amelyek minden esetben reflektív, értelmező módon elemzik a gyakorlatokat és az azzal kapcsolatos véleményeket, érzéseket.

1. Fizikai fogyatékossgal élők – mindennapi tevékenységekkel kapcsolatos készségek

Fizikai károsodásról beszélünk, amikor a csontok, ízületek, izmok, idegek vagy a gerincvelő működésében történik károsodás. A fizikai sérülés hatással van arra, hogy az egyén hogyan mozog, beszél vagy ír. A tréner átbeszéli a résztvevőkkel, hogy néhány dolog, amit mindennap tesznek, azzal ezeket a „kis izmokat” használják és ezt finom motoros készségeknek nevezik. Ide tartozik az izmokkal, ízületekkel és csontokkal végzett tevékenységek is (evés, ivás, rajzolás, gombolás, cipőkötés, fogmosás stb.).

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

A tréner minden résztvevőnek ad egy papírt és egy tollat. Ezután a résztvevők eljuttatják, hogy részlegesen nem tudják használni az ügyesebb kézfejük, ezért a gyakorlat során a nevüket és címüket a kevésbé ügyes kezükkel írják le. Utána, a tréner hosszú ragasztószalagokat oszt ki, majd a résztvevők az ügyesebb kezükön oda ragasztják a hüvelykujjukat és az első két ujjukat a tenyerükhöz. Így, (leragasztott ujjakkal) megpróbálják bekötni a cipőjüket, begombolni a ruhájukat, szétvágni egy papírlapot és lapozni egy könyvet stb.

REFLEXIÓ

- Mi teszi nehezzé a feladatot?
- Milyen felszerelések segíthetnek nekik?

2. Tanulási nehézség – olvasás

Az olvasás egy mindennapos készség, ami majdnem minden tantárgy során szükséges az iskolában. Ha valaki nem tud olvasni, annak nagyon nehéz jól teljesíteni az iskolában, függetlenül attól, hogy milyen okos vagy motivált. Az olvasási zavar az egyik legelterjedtebb tanulási nehézség.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

Emelj a tükör elé egy könyvet! Olvass a könyvből a tükrön keresztül! Mozgasd a könyvet fel-le. A résztvevők próbálják ki ezeket a tevékenységeket és figyeljék meg mennyivel nehezebb így tanulni.

REFLEXIÓ

- Nehéz volt olvasni?
- Használtad az ujjadat, hogy követni tudd, hol tartasz?
- Ismersz valakit hasonló problémákkal?
- Hogy tudsz segíteni egy ilyen embernek?
- Mi az a pár dolog, amiben egy olvasási nehézségekkel küzdő ember jól tud teljesíteni?

3. Fejlődési rendellenesség – utasítások

Fejlődési rendellenesség akkor történik, amikor valakinek a gondolkodásában és tanulási képességében általános lassulást figyelhetünk meg. Az utasítások nehezek lehetnek az enyhe értelmi képességűeknek, mert nem tanulnak gyorsan, vagy nem túl jól emlékeznek.

A GYAKORLAT CÉLJA

A hétköznapi szavak jelentése ebben a feladatban felcserélődik (alább látható), így ez a tevékenység fejlődési zavart fogja szimulálni.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

- a) Mindenki egy körbe áll, és a tréner megnevez 3-4 tevékenységet és a hozzájuk tartozó szavakat. Pl.:

Kezek a levegőben = MACSKA

Derékra tett kéz = KUTYA

Kezek a combon = HAL

- b) Először a résztvevők begyakorolják a három pozíciót. Majd megpróbálják az alábbi utasításokat végrehajtani.

Kezek a halon.

Jobb kéz a halon, bal kéz a kutyán.

Jobb kéz a macskán, bal kéz a kutyán.

- c) Most úgy utasít a tréner, hogy ő nem csinálja. Ha össze szeretné zavarni a résztvevőket, hozzá ad egy lábon állást, lábak együtt és külön stb.

REFLEXIÓ

- Mennyire voltak sikeresek a résztvevők, a feladat sok időt és erős koncentrációt vett igénybe?
- Mi segített nekik teljesíteni a gyakorlatot?
- Hogy érezték magukat?

4. Hallási rendellenesség – kommunikáció

Két fontosabb jellemzője van a hangoknak: hangerő és hangmagasság. A hangerő lehet halk és hangos. A hangmagasság magas és alacsony tónusokból áll. A kettő együtt alkotja a hanghullámot, amit hallunk. Hallási rendellenességgel élők rendszeresen veszteségeket tapasztalnak bizonyos tónusok vagy hangmagasságok között. A hallási rendellenesség az enyhétől a súlyosig is terjedhet és nehézségeket okozhat a másokkal való kommunikálásban.

A GYAKORLAT CÉLJA

A résztvevők kipróbálják ezt a játékot, azért, hogy szimulálják azt, hogy milyen nehéz megértetni magukat valakivel, aki halláskárosodásban szenved.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

A tréner párokat alkot. A pár egyik tagjának beszéd nélkül a következő üzeneteket kell kommunikálnia:

Szeretnék kérni egy pohár vizet.

Szeretnék kérni három könyvet.

Ebben a körben neked kell írnod a táblára.

Otthon három macskám van.

REFLEXIÓ

- Hogyan kommunikáltak, szemkontaktussal, gesztikulálással, tárgyak rámutatásával vagy írással stb.?
- Milyen érzés volt hangok nélkül kommunikálni?
- Mire kell emlékezni, mikor olyasvalakivel kommunikálunk, aki halláskárosodásban szenved?

A Pszichológiai Kitekintő inklúzióról szóló szócikke segítheti a tréner a reflexiós kör facilitálásában

Tökéletes egyetem

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

A következő utasításokat a tréner felolvassa a résztvevőknek:

Jó napot egyetemi polgárok! Azért hívtuk önöket össze, hogy segítsenek nekünk egy nagy vállalkozásban, és segítsenek megépíteni a tökéletes egyetemet a közösség számára. Mindenki számára kiosztunk bizonyos mennyiségű pénzt, hitelkártyát és minden szükséges papírt ahhoz, hogy meg tudja építeni azt az épületet, amit szeretne. Azonban, a következő dolgokat kérjük betartani:

1. A résztvevők minden csoportból egy képviselőt választanak, aki intézni fogja a csoporton kívüli papírmunkákat
2. A rendőr elvezeti a csoportokat a megfelelő helyekre, ahol el lehet végezni a papírmunkát.
3. A rendőr kézfeltevésre odafárad mindenkihez.

IDŐTARTAM

20 perc áll a résztvevők rendelkezésére a feladat elvégzéséhez. Amint befejezik a terveket, jelentkeznek a városi tanácsnál időpontért és engedélyezésért. A győztesek díjazásban részesülnek az erőfeszítésükért!

☞ *Melléklet: „Résztevői” kártyák*

TÖKÉLETES EGYETEM (RÉSZTVEVŐKNEK)
A feladatot az, hogy megépítsd a tökéletes egyetemet! Az építési engedély és a szükséges pénz rendelkezésedre áll. Az építési engedély kiváltásáért fizetni kell.
AZ ÁRAK A KÖVETKEZŐK:
300 000 FT AKÁRMILYEN EGYETEMI ÉPÍTMÉNY
600 000 FT SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉGET BIZTOSÍTÓ ÉPÍTMÉNYEKÉRT
900 000 FT ÉTKEZÉSEL KAPCSOLATOS ÉPÍTMÉNYEKÉRT
1 200 000 FT BÁRMILYEN LAKÓÉPÜLETÉRT
Ha több pénz kell, akkor a banktól lehet kölcsönt felvenni, és a rendőr tud elkísérni a bankhoz.
Ha végeztél, készülj fel a terv bemutatására a városi tanácsnak. Kérj időpontot, hogy bemutathasd a tervedet.

TÖKÉLETES EGYETEM (RÉSZTVEVŐKNEK)
A feladatot az, hogy megépítsd a tökéletes egyetemet! Az építési engedély és a szükséges pénz rendelkezésedre áll. Az építési engedély kiváltásáért fizetni kell.
AZ ÁRAK A KÖVETKEZŐK:
300 000 FT AKÁRMILYEN EGYETEMI ÉPÍTMÉNY
600 000 FT SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉGET BIZTOSÍTÓ ÉPÍTMÉNYEKÉRT
900 000 FT ÉTKEZÉSEL KAPCSOLATOS ÉPÍTMÉNYEKÉRT
1 200 000 FT BÁRMILYEN LAKÓÉPÜLETÉRT
Ha több pénz kell, akkor a banktól lehet kölcsönt felvenni, és a rendőr tud elkísérni a bankhoz.
Ha végeztél, készülj fel a terv bemutatására a városi tanácsnak. Kérj időpontot, hogy bemutathasd a tervedet.

TÖKÉLETES EGYETEM (RÉSZTVEVŐKNEK)
A feladatot az, hogy megépítsd a tökéletes egyetemet! Az építési engedély és a szükséges pénz rendelkezésedre áll. Az építési engedély kiváltásáért fizetni kell.
AZ ÁRAK A KÖVETKEZŐK:
300 000 FT AKÁRMILYEN EGYETEMI ÉPÍTMÉNY
600 000 FT SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉGET BIZTOSÍTÓ ÉPÍTMÉNYEKÉRT
900 000 FT ÉTKEZÉSEL KAPCSOLATOS ÉPÍTMÉNYEKÉRT
1 200 000 FT BÁRMILYEN LAKÓÉPÜLETÉRT
Ha több pénz kell, akkor a banktól lehet kölcsönt felvenni, és a rendőr tud elkísérni a bankhoz.
Ha végeztél, készülj fel a terv bemutatására a városi tanácsnak. Kérj időpontot, hogy bemutathasd a tervedet.

TÖKÉLETES EGYETEM (RÉSZTVEVŐKNEK)

A feladatot az, hogy megépítsd a tökéletes egyetemet! Az építési engedély és a szükséges pénz rendelkezésedre áll. Az építési engedély kiváltásáért fizetni kell.

AZ ÁRAK A KÖVETKEZŐK:

300 000 FT AKÁRMILYEN EGYETEMI ÉPÍTMÉNY

600 000 FT SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉGET BIZTOSÍTÓ ÉPÍTMÉNYEKÉRT

900 000 FT ÉTKEZÉSEL KAPCSOLATOS ÉPÍTMÉNYEKÉRT

1 200 000 FT BÁRMILYEN LAKÓÉPÜLETÉRT

Ha több pénz kell, akkor a banktól lehet kölcsönt felvenni, és a rendőr tud elkísérni a bankhoz.

Ha végeztél, készülj fel a terv bemutatására a városi tanácsnak. Kérj időpontot, hogy bemutathasd a tervedet.

☞ *Melléklet: „A tökéletes egyetem szabályai” kártyák*

<p>Rendőőr</p> <p>A feladatod az, hogy a körön kívül a résztvevőket kíséred el. Ha valakit a határukon kívül láatsz, kíséred a fogdába (kivéve a rózsaszín háromszögek csoportját). SOHA NE ZÁRJ A RÓZSASZÍN HÁROMSZÖGBŐL BÖRTÖNBE SENKIT! Mindig sokkal kedvezőbb legyél a rózsaszín háromszöggel, és engedd, hogy elhagyják a helyüket és szabadon mászkáljanak. Nyugodtan legyél goromba a többi csoporttal (kék négyzet, sárga téglalap, zöld kör.)</p>
<p>Városi tanács</p> <p>A résztvevők jönni fognak, hogy aláírassák a tanáccsal az engedélyüket. Nyugodtan váraoztass mindenkit, kivéve a rózsaszín háromszögeket. Azonban ne feledd, hogy csak 20 perc van a feladat elvégzésére. Ha végeztek a terveikkel, állapodj meg velük egy időpontban, amikor fogadod őket. Pénzt kérni más csoportoktól elfogadható. Még akár kenőpénzt is elkérhetsz.</p>
<p>Bankár</p> <p>Jönni fognak hozzád hitelért, a rózsaszín háromszögeknek mindent adj, amit csak kérnek, a többi csoporttól azonban nyugodtan kérj kenőpénzt, de csak végső megoldásként. Amennyire lehet, nehezítsd meg a dolgukat, és legyél annyira lassú, amennyire csak kedved tartja.</p>
<p>Lázadók</p> <p>Próbálj meg más csoportokat zargatni (a rózsaszín háromszögeket ne)! Például az egyik csapatnak mondd el, hogy mit csinál a másik stb.</p>

EGYÉB SZABÁLYOK A TRÉNERNEK

- Ha a résztvevők szabálytalankodnak, nyugodtan küldje őket a tréner a börtönbe.
- A tréner testbeszéde is mutassa ki azt, hogy van különbség a csoportok között.
- Egy két rasszista megszólalást a tréner engedjen meg magának.
- Amikor kisebbségi csoportok tagjaival beszél a tréner, tegyen úgy, mintha nem értené, amit mondanak, és ismételtesse meg velük.
- Ne engedje a tréner, hogy a közösségek egyesüljenek, ha ez előfordul, juttassa a vezérüket börtönbe.
- A rózsaszín háromszögeket a lehető legjobban kell segítenie a trénernek.

REFLEXIÓ

- Minden csoportnak: Milyen élmény volt ez számodra? Milyen folyamatokon mentél keresztül te és a csoportod?
- Milyen érzéseket váltott ki belőled ez feladat?
- Éltél már át hasonlót a való életben? Mesélj nekünk róla!
- Milyen pozitív lépéseket tudnál tenni egyetemi képviselőként?
- Mit tanultál ebből a tevékenységből?

A tréner és a résztvevők számára hasznos lehet a Pszichológiai Kitekintő előítélet és identitás szócikkeinek áttekintése.

☞ *Melléklet: „Puska lap” a trénernek*

Puska lap
(NE MUTASD MEG A RÉSZTVEVŐNEK)
Kék négyszög = Mozgássérültek
(7 500 000 Ft kezdőösszeg)
Sárga téglalap = Homoszexuálisok
(5 400 000 Ft kezdőösszeg)
Rózsaszín háromszög = Fehérek
(30 000 000 Ft kezdőösszeg)
Zöld kör = Cigány/roma származásúak
(3 300 000 Ft kezdőösszeg)

Kiváltság séta

MEGJEGYZÉS A GYAKORLATHOZ

Az egyetemi sokféleség gyakran kényes téma, részben azért, mert a diákok és/vagy tanárok vonakodók, hogy a saját felelősségüket felismerjék ezen a területen. Az egyetem polgárai gyakran nem ugyanazt a nyelvet beszélik és a nézőpontjuk, életszemléletük is eltér. Ez a gyakorlat nem nyújt biztos megoldást a kiváltsággal, az elnyomással vagy a sokféleségekkel kapcsolatos problémákra, de vitát generálhat és ez általában már önmagában mindig jó kezdet. Ugyanakkor, ez egy érzékeny gyakorlat lehet néhány résztvevőnek, hiszen egy bizalmi környezetben mindenkinek valamilyen szinten meg kell nyílnia és tiszteletben kell tartania a másik gondolatát, véleményét a feladat és a megvitatás alatt egyaránt.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

A résztvevők egymás mellé állnak egy vonalat képezve a teremben. Ezt követően a tréner felolvassa a Mellékletben található állításokat. A tréner közli a résztvevőkkel, hogy csak arra a kérdésre válaszoljanak, ami még nem kényelmetlen számukra. (Lehetőség: A feladat behunyt szemmel is teljesíthető). A gyakorlat végeztével mindenki megfordul. A tréner megkéri a résztvevőket, hogy maradjanak ott, ahol vannak, és nézzenek körbe egy percig. Ezután a résztvevők körbe ülnek, és a tapasztalataikról beszélnek. Az alább látható kérdések segítik a tréner munkáját a gyakorlat feldolgozásában és értékelésében.

REFLEXIÓ A GYAKORLATHOZ

- Hogy érezted magad miközben lépned kellett?
- Hogy érezted magad a feladat alatt?
- Ennek a sétának van jelentősége a privilégiumok mérése során?
- Meg tudod határozni azt a kérdést vagy részt, amik megegyeznek a saját kiváltságaiddal?

REFLEXIÓ A MÉLYEBB FELDOLOGZÁSHOZ

- *Ez az egyetem egy olyan környezet, ahol a kisebbségek úgy érzik, hogy hangsúlyozhatják, az erejüket vagy ahol elnyomást tapasztalhatnak?*
- *Ez egy olyan hely, ahol a kisebbségi csoportok tagjai biztonságban vannak és fontosnak érzhetik magukat?*
- *Mit jelent az az embereknek, hogy a kiváltságos pozíció szerepet játszik az elnyomás kialakításában?* Fontos, hogy a résztvevők megvizsgálják és lássák, hogy hogyan veszik ki a részüket az elnyomási rendszerekből.
- A befogadó egyetemi sokszínűség nem a több fiattól, barna bőrtől, vagy a leszbikusoktól válik sokszínűvé. Ezek nem csak számok, ez egy olyan légkör teremtéséről szól, amihez az említett emberek szabadon hozzájárulhatnak.

Kérdés: *Mi jut eszedbe, ha azt mondom, hogy rasszista?*

- Az „izmus” végződés által (rasszizmus, szexizmus...) jön létre az elnyomás rendszere. Az elnyomás rendszere végig fut az összes intézményen.

Kérdés: *Mi az intézmény? Nevez meg párat! (oktatás, igazságszolgáltatási rendszer, banki rendszer, ingatlan rendszer, stb.) Hogyan hat az elnyomás rám, mint egyénre? Például, mint fehér nőnek bizonyos kiváltságaim vannak, ugyanakkor vannak olyan helyek, helyzetek ahol hatalomtól megfosztott vagyok.*

Kérdés: *Mint fehér embernek mi az a néhány kiváltság, ami adott, de a színes bőrű emberek számára nem? Mint nő melyek azok a kiváltságok, melyek a férfiakkal ellentétben nőként nem illetnek meg? (mint roma nő, horvát, lengyel, sváb stb.)*

✂ *Melléklet: „Kiváltság séta” tréneri tevékenység lap*

HA TE...	LÉPÉSEK
Nő vagy	Tegyél hátra öt lépést
Elsősorban magyarnak tartod magad Mindenki más	Tegyél előre egy lépést Lépj kettőt hátra
18 év alatti vagy	Lépj kettőt hátra
Van egészségügyi biztosításod	Lépj kettőt előre
Krónikus beteg vagy mozgássérült vagy	Lépj kettőt hátra
Heteroszexuális vagy Mindenki más Biszexuális vagy Transznemű vagy	Lépj kettőt előre Lépj kettőt hátra További három lépés hátra További öt lépés hátra
Van autód	Egyet előre minden autó után
Magán középiskolába jártál	Lépj kettőt előre
Első éves egyetemista vagy Mindenki más	Lépj egyet hátra Lépj egyet előre
Diplomás vagy	Lépj egyet előre
Szüleid egyetemi végzettségűek	Lépj egyet előre
Van munkád	Lépj egyet előre
Ha minimálbért kapsz	Lépj kettőt hátra
Tagja vagy/voltál az egyetemi atlétika csapatnak	Lépj kettőt előre
Van számítógéped	Lépj egyet előre minden számítógép után
Szüleid egy országos klub tagjai	Lépj hármat előre
Egy zártkörű klubnak vagy szervezetnek tagja vagy (pl. leányszövetség, testvériség)	Lépj egyet előre
Nem Magyarországon születted	Lépj kettőt hátra
A magyart csak második nyelvként beszéled	Lépj kettőt hátra
Részben roma származású vagy	Lépj négyet hátra
Teljesen roma származású vagy	Lépj még hármat hátra
55 éves kor körül vagy	Lépj egyet hátra
Tavaly voltál nyaralni	Lépj kettőt előre
Hallókészüléket használsz	Lépj hátra ötöt
Képes vagy lépni előre, vagy hátra	Lépj hármat előre

Társadalmi-gazdasági játék

A GYAKORLAT CÉLJA

Cél, hogy a résztvevők egy játék során saját magukon megtapasztalják a hatalom erejét. A gyakorlat érzékelteti a résztvevőkkel, hogy az életben egyesek előnyökhöz jutnak, míg mások valamilyen oknál fogva hátrányok sokaságával kell, hogy megküzdjenek. Az igazságosság és a szerencse témakörét is taglalja ez a gyakorlat, ezek reflektálására a játék elvégzése után lesz lehetőségük a játékosoknak.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

1. A tréner ismerteti a résztvevőkkel, hogy ebben a játékban, a jólét és a *hatalom* kifejezések jelentését kell elmagyarázni. A jólét 100 Ft-ban van meghatározva. Mindössze egy szabály van: a résztvevők nem érinthetik meg a csoport többi tagját.
2. A résztvevők átrendezik úgy a termet, hogy meglehetősen nagy terük legyen a játékra. A résztvevők egy körbe állnak vagy ülnek és szétszórják a forintokat egyenletesen a kör közepén. Három játékos ezt nem teszi meg. Néhány játékos pedig kézvédőt visel, de azt, hogy ez miért szükséges, ne mondják el, amíg a többiek nem kérdezik.

Megjegyzés: Fontos, hogy néhányan több pénzzel kezdjenek, mint mások, néhányuk kezdjen 3 vagy 4 forinttal többel, a tréner számukra különleges puttonyokat biztosít.

Az érkezés sorrendjében a résztvevők annyi pénzt szednek össze, amennyit tudnak úgy, hogy nem érnek egymáshoz. (Kivéve az a három, aki nem állt be a körbe).

Megjegyzés: Szükséges az erőszakosságot kizárással vagy bírsággal büntetni, ha valaki hozzáért valakihez.

3. Miután az összes érme be lett gyűjtve, a résztvevőknek jelölik a vagyonukat és az osztályukat.
 - 1.) NAGY VAGYON ÉS HATALOM (6 vagy több forint – ez lesz a kisebb csoport)
 - 2.) KISEBB VAGYON ÉS HATALOM (akiknek 3-6 közötti forintjuk van – ez lesz a közepes csoport)
 - 3.) KEVÉS PÉNZ ÉS HATALOM (akiknek csak 3 vagy kevesebb forintjuk van – ez lesz a legnagyobb csoport)
4. A tréner emlékezteti a csoportot, hogy ezek a forintok jelképezik a vagyonukat és hatalmukat a világban. Az összeg, amit birtokolni fognak, kielégíti az igényeiket (pl.: alapvető oktatás, megfelelő étkezés, jó egészségügy, megfelelő háztartás) és az egyéb dolgokat, amiket szeretnének. (pl.: magasabb szintű oktatás, autók, számítógépek, játékok, tv és egyéb élvezeti cikkek). Az osztályok felosztása a következőképpen alakul:

- Akiknek 6 vagy annál több forintjuk van, azok ki tudják elégíteni alapvető és a luxus igényeiket is.
 - Akiknek 3 és 6 közötti forintjuk van, azok az alapvető igényeiket tudják csak kielégíteni.
 - Akiknek 3 vagy annál kevesebb forintjuk van, azoknak gondot okoz a betegségek gyógyítása, az oktatás hiánya, az alultápláltság és a nem megfelelő menedék.
5. A tréner elmondja a résztvevőknek, hogyha szeretnének, adhatnak pénzt a többi játékosnak, de nem kötelező. Akik így tesznek, a nevük „DONOR” -ként lesz feltüntetve a táblán. Pár percet ad a tréner a résztvevőknek az összeg újraelosztására. A tréner megkérdezi azoknak a nevét, akik adományoztak és az összeget, amennyit adtak. A tréner felírja őket a táblára vagy névtelenül írja fel őket „DONOR” -ként. A tréner megkérdezi, hogy változott-e valakinek a társadalmi beosztása a kapott összegnek köszönhetően, és jelezze a váltásokat egy diagramon.

REFLEXIÓ

A hatékony megbeszélés érdekében a következő kérdéseket teszi fel a tréner. A tréner győződjön meg róla, hogy elegendő időt szentel a válaszadásnak.

- Mit gondoltál az összegek beszerzéséről és elosztásának a módjáról?
- Tisztességesen bántak-e veled?
- Adott valaki pénzt neked? Te kaptál vagy adtál pénzt? Miért igen, vagy miért nem? Ez milyen érzés volt? /Mit gondoltál erről?
- Mi határozza meg, hogy az emberek pénzt adományozzanak? Tudod, hogy mit jelképeznek a forintok? Van valaki, akinek a nevét nem írták fel? Bűnösnek érezte magát? Vagy bármi ilyenminek?
- Milyen nézőpontból reprezentálja ez a játék a világ vagyonának és hatalmának a megosztását?
- Mi van azzal a három játékosal, akik nem vettek részt a játékban? Elég tisztességesek voltak? Milyen hasonlóság van köztük és a Föld többi embere között? Milyen emberek ők? A legvégén lesz esélyünk?
- Mi van a kesztyűs (vagy kézfedős) játékosokkal? Milyen embereket reprezentálnak ők? Ők milyen csoportba kerülnek?
- A különböző csoport tagjai hogyan érezték magukat a szituációkban? A méltányos elosztásra vonatkozó ajánlott terv tükrözi-e, hogy az osztálynak több vagy kevesebb pénz jutott-e?
- A játék után jobban megérted a szegény emberek/nemzetek helyzetét vagy viselkedését? És a tehetősebb embereket/nemzeteket?
- Egyes emberek miért adtak többet, mint mások? Pontos bemutatása volt a kevesebb és több hatalommal bíró embereknek?
- Ki az, akinek van és kik a nincstelenek manapság? Melyek a gazdagabb és a szegényebb országok? Kik a gazdagok és kik a nincstelenek az országunkban vagy a közösségünkben? Miért?
- A gazdag országoknak érintetteknek kellene lenniük a nincstelenek ügyében? Mi okból? Gaz-

dasági? Morális? Vallási? Politikai? A gazdagoknak miért kellene pénzt vagy erőforrásokat adni a nincsteleneknek? Ez megoldás lehet a szegénység problémájára?

- A nincstelenek hogyan javíthatnának a helyzetükön? Melyek azok az akciók, amelyekben a nincstelenek a világon és az otthonukon részt vesznek a gazdagsági és a hatalmi egyenlőtlenségek kezelésében?
- Gondolod, hogy a hatalmat és a vagyont újra el kellene osztani a világon? Miért vagy miért nem? Ha igen, hogyan valósítanád meg? Milyen elvek vezetnének a javaslatok megtételében? Gondolod, hogy a hatalmat és a vagyont újra el kellene osztani az országodban? Miért igen, vagy miért nem? Ha igen, hogyan valósítanád meg? Milyen elvek alapján kezdeményeznéd a változtatást?

A Pszichológiai Kitekintő kisebbségről szóló szócikke segíthet közelebb kerülni a gyakorlat során felmerülő kérdések megértéséhez.

Célpont/Nem célpont

A GYAKORLAT CÉLJA

A célpont/nem célpont gyakorlat egy olyan tevékenység, amely a társadalomban megjelenő sztereotípiákkal foglalkozik, melyek igen erőteljesek, és gyakran személyesek tudnak lenni. A gyakorlat célja, hogy a résztvevők elhelyezzék önmagukat egy kulturális vagy etnikai csoportba, ahova leginkább odatartozónak érzik magukat. Ezután a tréner ismerteti a csoporttal szembeni gyakori sztereotípiákat, miközben a két csoport (célpont, nem célpont) megfigyeli egymás reakcióit. A gyakorlat végén a tréner irányításával a résztvevők átbeszélnek a gyakorlat célját, eredményességét és a résztvevők személyes véleményét, illetve a bennünk felgyülemelő érzelmeket.

A TEREM ELRENDEZÉSE

A terem két részre van osztva egy, a padló közepénél elhelyezett ragasztószalag segítségével. A terem, egyik fele a célcsoport területe, a másik oldal pedig a nem-célcsoport területe.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

A csoportokat a gyakorlatot vezető tréner hirdeti ki. A gyakorlat során a résztvevők saját magukat azonosítják a célcsoport tagjaiként.

PÉLDA

„Kérem, hogy az összes vegetáriánus lépjen át a célcsoport területére.” Miután az, aki azonosította magát, mint vegetáriánus és átlépett, szembefordul a nem-célcsoport tagjaival. Ezután a tréner felolvassa a (Mellékletben található) csoporthoz tartozó szavakat mondatokba foglalva a megfelelő hatás miatt.

Pl.: *„A vegetáriánusok hippik. A vegetáriánusok csalók és képmutatók. Azok az emberek, akik vegetáriánusok, azok túlérzékenyek. Azt gondolják, hogy mindenkinek hozzájuk kell igazodni.”* A célcsoport és a nem-célcsoportban résztvevők egymásra néznek a mondatok felolvasása során. A tréner időnként megáll néhány pillanatra, hogy a résztvevők szemkontaktust tudjanak teremteni. Ezután a résztvevők a tréner utasítására visszaállnak a kiindulópontba. Ezután a tréner a következő csoportot kéri is az iménti példa szerint cselekszik ismét. Ez folytatódik több körön keresztül. Végül egy könnyített beszélgetés következik.

A GYAKORLAT SZABÁLYAI

- Tilos a beszéd! Ez egy csendes foglalkozás. Tilos a nevetés! A nevetés egy védekező mechanizmus és a nevetés meg tud sérteni valakit a teremben...
- Kezdszkor mindenki a nem-célcsoport területén áll.
- Mikor a tréner felolvassa a nevet a csoportnak, azok az emberek, akik saját magukat

azonosítják a csoport tagjaként, elhagyják a nem-célcsoport területét és átmennek a célcsoport területére. Azoknak, akik átléptek a másik területre megfordulnak és szemtől szembe állnak a nem-célcsoport tagjaival.

- A résztvevőknek saját magukat kell azonosítaniuk egy-egy csoporttal. Egyik résztvevő se mondja a másinak, hogy ő oda tartozik! Mindenki maga dönti el, hogy melyik csoporttal azonosul.
- A tréner tartson folyamatos szemkontaktust a résztvevőkkel.
- Miután a csoport tagjai meghatározták magukat és a célcsoportba léptek, a tréner elkezd felolvasni az adott csoporttal kapcsolatban állításokat.
- Ezután a tréner megkéri a célcsoportot, hogy nézzen a nem-célcsoportra, a nem-célcsoport pedig a célcsoportra.
- Végül a célcsoport visszalép a nem-célcsoport területére.

REFLEXIÓ

- Milyen érzés volt ott állni a célcsoport területén? Milyen érzés volt ott állni a nem-célcsoport területén?
- Az összes alkalom közül, mikor a nem célcsoport területéről a célcsoport területére léptél, mikor érezted magad a legkényelmetlenebbül?
- Volt olyan alkalom, mikor a nem célcsoport területén maradtál, annak ellenére, hogy úgy érezted, hogy a célcsoportba tartozol?
- Volt olyan alkalom mikor nem voltál biztos a döntésedben vagy nem a csoportba tartozónak érezted magad?
- Amikor átnéztél a célcsoport területére és szemkontaktust teremtettél valakivel, akit ismeresz, majd a narrátor felolvasta a sztereotípiákat a barátodról, hogyan érezted magad?
- Honnan veszed észre, hogy elkezdesz a sztereotípiák alapján megítélni másokat?
- Miért fontos, hogy észleljük és megértsük azt, hogy hogyan használjuk a sztereotípiákat?

✂ Melléklet: „Célcsoportok” tréneri kártyák

<p>Vegetáriánusok</p> <ul style="list-style-type: none"> – hippik – nyafogósak – képmutatók – túlérzékenyek – úgy gondolják, mindenkinek igazodnia kell hozzájuk 	<p>Cigányok/Romák</p> <ul style="list-style-type: none"> – tolvajok – hangosak és mindig csapatokban járnak – kényelmetlenségeket okoznak – jó táncosok és zenészek – nagy családosak – szegények – buták 	<p>Tanárszakosok</p> <ul style="list-style-type: none"> – nincsenek túlterhelve – kevés, vagy épp semmilyen erőfeszítésbe nem telik megtartani egy kurzust vagy órát – azért tanulnak, hogy tanult bémiszitterek legyenek – félnek a komoly és nehéz munkától – nem volt más, ami érdekelte őket – bulizósak – furcsák
<p>Vidéki emberek</p> <ul style="list-style-type: none"> – némák – bunkók – tanulatlanok – csavarosan beszélnek – nagy családosok – fajgyűlölők – dohányoznak, vagy épp cigarettát rágnak – állatokat tartanak – tanulatlanok – biciklivel járnak 	<p>Zsidók</p> <ul style="list-style-type: none"> – zsigoriak – mindig jó üzletet kötnek – pokolra jutnak (mert megölték Jézust) – kihasználják a nőket – nagy orruk van és sötét göndör hajuk – az elit tagjai – gazdagok – lenézők 	<p>Tetováltak vagy piercingesek</p> <ul style="list-style-type: none"> – hitvány emberek – dohányzók – alacsony társadalmi osztályból származnak – iszákosak – feltűnési viselkedésük van – sok a felesleges pénzük – unatkoznak – menők akarnak lenni
<p>Tehetős emberek</p> <ul style="list-style-type: none"> – nem nagyon törődnek más emberekkel – nincsenek igazi barátaik – csak befolyásos emberekkel érintkeznek – luxus nyaralásokon vesznek részt – bunkók és lekezelők – szörnyen sznobok – rasszisták és felületesek – úgy viselkednek, mintha mindenki nekik dolgozna 	<p>Mazorettesek</p> <ul style="list-style-type: none"> – sznobok – elsődleges fontosságú a számukra egy férfi találása, akihez hozzámehetnek – népszerűek – meg kell fizetni a barátságukat – gazdagok – ellenségesek a riválisokkal szemben és visszatámadnak, ha kell 	<p>Környezetvédők</p> <ul style="list-style-type: none"> – fákat ölelgető hippik – vegetáriánusok – fiatal szélsőségesek – képmutatók – rámenősek és/vagy kritikusak – fontoskodók – nincsenek más gondjaik az életben – sok a szabadidejük

<p>Dohányosok</p> <ul style="list-style-type: none"> – piszkosak – tapintatlanok – büdösek – környezetszennyezők – sárga fogúak – igénytelenek – pénzköltők – rossz lehelletűek 	<p>Egyesületi/Szervezeti tagok</p> <ul style="list-style-type: none"> – csak azért csatlakoznak, hogy legyen, egy hely ahol ihatnak – nem foglalkoznak az iskolával, csak buliznak – fizetnek a barátokért – trehány alakok – vonzóbbnak gondolják magukat a nőknél, mert ők tagok – homályos a látásuk – nincs igazi testvériség, a legtöbb tag nem fektet be elég energiát 	<p>Nők</p> <ul style="list-style-type: none"> – csak szexre kellene – túl érzelmesek – nem tudnak titkot tartani – a szexet használják fel arra, hogy a férfiakat manipulálják – nevetgélősek és éretlenek – anyagiasak – megjátsszák magukat – kurvák, ha több szexuális partnerük van – gyengék és szükségük van férfiakra – rossz vezetők és sofőrök – kevésbé érdekli őket a szex, mint a férfiakat
<p>Vörös hajúak</p> <ul style="list-style-type: none"> – szexik – hevesek – érzelmesek – nyers személyiségek – okosak – ki akarnak tűnni a tömegből 	<p>Állami férőhelyes hallgatók</p> <ul style="list-style-type: none"> – mindig van munkahelyük az iskolán kívül – pénzügyi támogatásban is részesülnek – szegény vagy kevésbé tehetős családokból származnak – rossz érettségi eredményeik vannak – alacsony tudományos eredményekkel rendelkeznek 	<p>Tanulási nehézségekkel küszködők</p> <ul style="list-style-type: none"> – igazából csak lusták – hülyék – nem rendelkeznek szociális készségekkel – hiperaktívak – gyógyszeres kezelés alatt állnak – nem tanulnak – kibuknak az iskolából – nehézségeiket hibáztatják minden miatt, ami velük történik
<p>Nagyon vékony emberek</p> <ul style="list-style-type: none"> – nem foglalkoznak magukkal – anorexiásnak vagy bulimiások – betegek – alul tápláltak – szerencsések – különös csodabogarak 	<p>Cserediások</p> <ul style="list-style-type: none"> – úgy gondolják az oktatási rendszer krémét képezik – úgy gondolják, hogy amelyik oktatási rendszerből érkeztek az jobb – azt tettetik, hogy nem értik az angolt – kizárják a többiekét és csak más cserediásokkal lógnak – mindig arról beszélnek, hogy mennyivel jobbak a dolgok a saját országaikban 	<p>Képzőművészek</p> <ul style="list-style-type: none"> – elvontak – nincsenek leterhelve – ez nem egy komoly élet/karrier választás – csak a társadalmi részvétel az ő terepük – sok a szabadidejük – furcsák

<p>Atléták</p> <ul style="list-style-type: none"> - csak azért kerültek be egyetemre, mert atlétikai ösztöndíjakat nyertek el - jobb étkezési lehetőségeik és kiváltságaik vannak - korrepetálni kell őket - számukra csak a győzelem számít - mindig keményen buliznak - csak az edzéssel törődnek és csak akkor járnak be az egyetemre, amikor tesi órájuk van - nem karrieristák - túlzásba viszik az egészséges életmódot - szteroidokat használnak - a férfiak túl magas szexuális étvágyúak 	<p>Kövér emberek</p> <ul style="list-style-type: none"> - lusták - nem képesek arra, hogy a súlyukat kordában tartsák - disznók - többet esznek, mint mások - nem képesek nagy nyomással járó munkát végezni - nem törődnek magukkal - kompenzálni próbálják a kövérségüket azzal, hogy túl hangosak vagy halkak - alacsony az önbecsülésük - sosem volt kapcsolatuk, mert vagy nem jönnek be senkinek 	<p>Fizikai fogyatékossgal élők</p> <ul style="list-style-type: none"> - fogyatékossgukat arra használják fel, hogy előnyökhöz jussanak - nem olyan rossz a helyzetük, mint ahogy láttatják - nem normálisak - idegesítik őket azok, akik nem élnek fogyatékkal - nem produktívak - savanyúak és negatívan állnak mindenhez - sajnálnivalóak - életképtelenek
<p>Adminisztrátorok</p> <ul style="list-style-type: none"> - félnek a változásoktól - nem tudnak a diákokkal kapcsolatot kialakítani - jobban törődnek azzal, hogy a dolgok hogyan néznek ki, mint amik valójában - bizonyos tanulókat pártfogolnak - minden pénzt ők kontrollálnak 	<p>Férfiak</p> <ul style="list-style-type: none"> - az egyetlen téma, amiben otthonosan érzik magukat, az a sport - érzéketlenek - macsónak gondolják magukat, ha több nővel lefeküdtek - úgy hiszik, a nők csak egy dologra jók - rossz beszélőkéjük van - félnek attól, hogy kimutassák az érzelmeiket - nem tudják kezelni a haragjukat 	<p>Melegek, leszbikusok, és biszexuálisok</p> <ul style="list-style-type: none"> - hordozzák és felelősek az AIDS-ért - nem lehetnek szülők - különleges jogokat kívánnak - szexuálisan deviánsak - molesztálók - nincs hosszú kapcsolatuk
<p>Alkoholisták gyerekei</p> <ul style="list-style-type: none"> - nincs jó példaképük - szellemi és fizikai alkoholistákká válhatnak - szégyellik otthonukat és családjukat - kevés az önbizalmuk - szükségük van gondoskodásra - ők is alkoholisták lesznek 	<p>Feministák</p> <ul style="list-style-type: none"> - férfi gyűlölők - bajkeverők - nincs humorérzékük - szinglik vagy elváltak - rosszindulatúak - egyenlő jogok aktivista csoporttagok 	<p>Ateisták</p> <ul style="list-style-type: none"> - nem hisznek egy istenben - pokolra jutnak - nincs érzékük a spiritualitáshoz - etikátlanok - rossz nevelésben részesültek - erkölcstelenek és nincs szerepük, modelljük

Fehér emberek	Magabiztos nők	Katolikusok
<ul style="list-style-type: none"> - hatalmuk van és elnyomnak másokat - sohasem részesültek hátrányos megkülönböztetésben - rasszisták - gazdagok - képzettebbek - türelmetlenek - a női nem gyenge 	<ul style="list-style-type: none"> - agresszívek - embergyűlölők - leszbikusok - a problémákért a férfiakat teszik felelőssé - feministák - túlkompensálnak és azt hiszik, hogy körülöttük mindenki lenézi őket - szeretnek mindenkit felügyelni 	<ul style="list-style-type: none"> - azt hiszik, hogy mindenki más pokolra kerül - a lányok szűz kurvák - elitisták - csak a saját véleményükre adnak

Privilegiumok megértése

A GYAKORLAT CÉLJA

Cél, azon privilegiumok elemzése a gyakorlat során, amelyeket mi magunk is fenntartunk. Néha csak azokat a területeket látjuk, ahol elnyomottak vagyunk, arra fókuszálva, hogy mások ereje, befolyása és felelőssége szükséges a változáshoz, azonban, ez nem mindig mások felelőssége.

A privilegium kulcsfontosságú szerepet tölt be az elnyomó rendszerek fenntartásában. A Webster szótára szerint a privilegiumot úgy lehetne definiálni: „A kiváltság a jog, a szívesség vagy a mentesség, amelyet egy egyénnek vagy egy csoportnak adnak meg, és ezáltal különbözővé válnak másoktól.”

Egy másik lehetséges definíció

A privilegium egy láthatatlan csomag a megszerzett források/vagyon közül, amivel a mindennapi élet során számolhatok, de amire emlékeztetni kell, hogy ne felejtkezzem el természetes mivoltukról. Valójában a privilegium egy láthatatlan, súlytalan hátizsák különleges tartalommal; biztosítékokkal, eszközökkel, útmutatókkal, kódkönyvekkel, útlevelekkel, vízumokkal, iránytűkkel, öltözékekkel, vészhelyzeti felszereléssel.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

A résztvevők a Mellékletben szereplő résztvevői lapot megkapják és a privilegiumokkal kapcsolatos állításokat meghallgatják.

- Ha a résztvevő azonosul az állítással és úgy érzi igaz, akkor ne csináljon semmit.
- Ha a résztvevő nem ért egyet a kijelentéssel vagy úgy érzi, hogy nem esik egybe az ő tapasztalataival, akkor jelölje azt a privilegiumról szóló állítást egy vonallal a jegyzetlapon.

☞ Melléklet: „Privilegiumokról szóló állítások” résztvevői lap

1. Az ország vezetője ugyanolyan származású, mint én. (SZÁRMAZÁS)
2. Amikor vásárolni megyek, könnyen találok a méretemhez és alakomhoz megfelelő ruhát. (MÉRET)
3. Nyilvánosan megcsókolhatom vagy foghatom annak a személynek a kezét, akivel randizok, anélkül, hogy valaki erőszakosan lépne fel velünk szemben vagy beszólnának. (SZEXUALITÁS)
4. Amikor bevásárolni megyek, nem kell attól tartanom, hogy az eladók vagy a biztonsági őrök követnének, megfigyelnének. (SZÁRMAZÁS/MEGJELENÉS)
5. A legtöbb vallási vagy kulturális ünnep, amit a családommal ünneplünk; hivatalos nemzeti ünnepek, munkaszüneti napok. (VALLÁS/KULTÚRA)
6. Amikor valaki megpróbál meghatározni, leírni engem, akkor nem említi a rasszomat. (SZÁRMAZÁS)
7. Amikor dühös vagy érzékeny vagyok, akkor az emberek nem hátrítják el a véleményemet azzal a tipikus mondattal, hogy „a havi baj tünete” vagy „épp megjött neki”. (NEM)
8. Amikor kifejtem a véleményemet, akkor nem azt feltételezik automatikusan, hogy a hozzám hasonlóak képviselője/felszólalója vagyok. (SZÁRMAZÁS)
9. Könnyedén tudok üdvözlő lapokat venni, amik kifejezik a kapcsolatomat a számomra fontos embereknek. (SZEXUALITÁS)
10. Könnyedén találok olyan hajápolási termékeket és olyan fodrászt, aki tudja kezelni a hajtípusomat. (SZÁRMAZÁS)
11. A családban normális az, ha valaki diplomát szerez. (TÁRSADALMI OSZTÁLY)
12. Ha a barátaimmal elmegyek például vacsorázni, akkor nem kell azon aggódnom, hogy a hely nem megfizethető a számomra. (KÉPESSÉG)
13. Biztosra vehetem, hogy ha megjelenek egy eseményen, akkor biztos lesznek ott mások, akik ugyanolyan származásúak, mint én. (SZÁRMAZÁS)
14. Az emberek nem bocsátkoznak feltételezésekbe a munkahelyi etikámat, morálomat vagy az intelligenciámat és a testi adottságaimat illetően. (MÉRET)
15. Amikor határozottan kifejtem a véleményemet, az emberek inkább eltökéltnek és magabiztosnak tartanak, mint agresszívnek. (SZÁRMAZÁS/NEM)
16. Amikor a hozzám hasonló származású emberekkel vagyok, akkor az emberek nem feltételezik azt, hogy elkülönítjük magunkat tőlük. (SZÁRMAZÁS)
17. Könnyedén beszélhetek a kultúrámról, anélkül, hogy azt érezném, hogy mások elítélnék. (SZÁRMAZÁS/ETNIKUM)
18. Általában megengedhetem magamnak nagyobb erőfeszítés nélkül is, hogy azt tegyem, amit a barátaim szórakozásképp csinálnak. (TÁRSADALMI OSZTÁLY)
19. Amikor valamilyen nyomtatványt töltök ki, akkor könnyen azonosulok azzal a jelzővel, meghatározással, amit ki kell pipálnom. (NEM/SZÁRMAZÁS)
20. Olyan ruhát választhatok ki, amiben kényelmesen érzem magam és kifejezi a személyiségeimet és tudom, hogy nem fognak miatta megbámulni az utcán. (NEM/MEGJELENÉS)
21. Ha a rendőr leszólít vagy megállít az úton, akkor biztosra vehetem, hogy nem a bőrszínem miatt állított meg. (SZÁRMAZÁS)
22. A korom miatt a hozzáértésem sosem kérdőjeleződött meg. (KOR)
23. Nem félek, ha este egyedül kell hazasétálnom. (NEM)
24. Az emberek nem ítélik meg az intelligenciámat illetően a beszédstílusom miatt. (NEM/SZÁRMAZÁS)
25. Amikor megjelenek egy tanórán vagy más eseményen, nem kell azon aggódnom, hogy nem lesz ott egy tolmács, aki segítene megérteni a történéseket vagy részt venni azokban. (KÉPESSÉG/NYELV)

26. Foglalhatok repülőjegyet, elmehetek moziba, vezethetek, és nem kell aggódnom, hogy vajon lesz-e olyan hely, ahol kényelmesen elférek. (MÉRET/KÉPESSÉG)
27. Amikor felvesznek egy iskolába vagy munkahelyre, akkor az emberek feltételezik, hogy azt a bizonyítványaim, az eredményeim miatt értem el, és nem a származásom vagy a nemem miatt. (SZÁRMAZÁS/TÁRSADALMI OSZTÁLY/NEM)
28. Amikor gyerekként a lisztet játszottam és beszórtam magamat, akkor a színe passzolt a bőrömhöz. (SZÁRMAZÁS)

REFLEXIÓ

- Hogy érezted magad a tevékenység közben?
- Milyen volt rátekinteni a vonalak számára a lapodon?
- Milyen érzés volt észrevenni, hogy másoknak mennyi vonala van és összehasonlítani a tieiddel, vagy épp a te jelzéseidnek a hiányával?
- Milyen érzés rendelkezni vagy épp nem rendelkezni valamilyen privilégiummal? Ezek alapján mi a privilégium? Hogyan definiálnád?

A szexuális irányultság komplexitása

A GYAKORLAT CÉLJA

Bemutatni azt, hogy a szexuális irányultság sokkal komplexebb és változatosabb, mint a négy alapvető, ismert fogalom (*heteroszexuális, lesbikus, homoszexuális, biszexuális*).

A GYAKORLAT LÉPÉSEI

1. A tréner kiosztja a „*Szexuális irányultság meghatározása*” résztvevői lapot, majd megkéri a tanulókat, hogy töltsék ki 10 perc alatt, néma csendben.
2. Miután mindenkinek sikerült kitöltenie, a tréner megkéri a résztvevőket, hogy ismertessék az első kérdésre adott válaszokat. Valószínűleg nagy lesz az egyetértés, és mindenki a lesbikus választ adja.
3. A második kérdéssel is ugyanígy jár el a tréner. Itt sem lehet nagy különbség, és sejthető, hogy a biszexuálist jelölték meg válaszként.
4. A következő kérdésnél valószínű, hogy megosztottabbak lesznek a kitöltők, és ez véleménykülönbségeket fog a felszínre hozni.
5. A tréner vezetésével a résztvevők megvitatják a többi kérdésre adott választ is. Biztosan eltérő véleményeket fognak generálni, és fel fog merülni a kérdés, hogy mégis mitől függ a szexuális irányultság. *Szokás, önmeghatározás, determinált vagy választható? Esetleg ezek kombinációja?*

PROVOKATÍV KÉRDÉSEK

- Ha valaki azt állítja, hogy a szexuális irányultság megszokás kérdése, tedd fel azt a kérdést, hogy a szüzeknek akkor miért van szexuális irányultsága?
- Ha valaki azt állítja, hogy a szexuális irányultság kizárólag önmeghatározás kérdése, tedd fel a kérdést, hogy pl. egy erőszaktevő, aki magát egy rendes fickónak tartja, őt miért ne tarthatnák mások is annak, hiszen mindez csak önmeghatározás kérdése, nem?
- Ha valaki azt mondja, hogy a szexuális kísérletezést nem kell figyelembe venni, amikor a szexuális irányultságot akarjuk meghatározni, kérdezd meg, hogy hány szexuális kísérletezést szabad megengedni, mielőtt az számítana? (5, 6 stb.?)

✂ Melléklet: „A szexuális irányultság meghatározása” résztvevői lap

Döntsd el az alábbi tíz személyről, hogy a felsorolt négy kategória közül hova lehetne őket besorolni! Jelöld x-el a megfelelő helyen! (*heteroszexuális (H), leszbikus (L), homoszexuális (M), biszexuális (B)*)

Állítások	H	L	M	B
1. Egy nő, aki romantikus párkapcsolatban volt egy másik nővel, és nem tudja elképzelni, hogy hasonló kapcsolatot kialakítson egy férfival.				
2. Egy férfi, aki mind nőekkel, mind férfiakkal volt párkapcsolatban, habár erősebben kötődik a férfiakkal.				
3. Egy férfi, aki jobban érdeklődik a férfiak, mint a nők iránt, mégis, eddig csak nőkkel volt szexuális kapcsolata.				
4. Egy középkorú férfi, aki tinédzser kora óta homoszexuálisként határozza meg magát, azonban két alkalommal is megcsalta férfi partnerét egy nővel.				
5. Egy olyan nő, aki mindig is heteroszexuálisként határozta meg magát, most azonban hirtelen szexuálisan érdeklődni kezdett egy másik nő iránt.				
6. Egy férfi, aki elvett egy biszexuális nőt, egy évvel azután, hogy férfi szeretője AIDS-ben meghalt.				
7. Egy nő, aki önmagát leszbikusként határozza meg, kiáll a homoszexuálisok jogaiért, ilyen területen dolgozik, mégis egy monogám házasságban él egy férfival.				
8. Egy nő, aki az egyetemi évei alatt a női szobatársával élt szexuális életet, de azóta kizárólag férfiakkal volt kapcsolata.				
9. Egy nő, aki mind fizikálisan, mind érzelmileg inkább a nőket preferálja, de eddig csak férfiakkal volt szexuális tapasztalata.				
10. Egy férfi, aki soha senki iránt nem vonzódott szexuálisan, és nem is volt szexuális kapcsolata.				

REFLEXIÓ

A hazai Megismerés és Melegség program oldala további érdekes és hasznos kiadványokat tud felmutatni, amennyiben további kérdései lennének a trénernek vagy a résztvevőknek a témában.

A személy, aki legkevésbé szeretnék lenni

A GYAKORLAT CÉLJA

Ösztönözní a kisebb-nagyobb csoportokat arra, hogy megbeszéljék, hogy mit jelent egy kisebbségi csoporthoz tartozni. Ez a játék segít felszínre hozni a sztereotípiákat, melyeket így képesek lesznek megvitatni a résztvevők. A gyakorlat segíthet empatikussá tenni az egyént azon tanulókat íránt, akik hátrányos helyzetűek a lexikális tudásukat ílletően, szociálisan, vagy akár más módon. Továbbá, a tevékenység kihangsúlyozza a támogatási rendszer fontosságát minden hallgató számára.

A GYAKORLAT LÉPÉSEI

1. A tréner elhelyezi a jelzőkkel ellátott lapokat a terem különböző részein.
2. A tréner megkéri a résztvevőket, hogy sétáljanak körbe és olvassák el a jelzőket, majd álljanak azon személy mellé, akivel a legkevésbé tudnak azonosulni.
3. A tréner kérje meg csoportokat, hogy beszéljék meg egymással a választásaikat.
4. Ezután a tréner körbemegy és megkérdezi a csoportok tagjait, hogy miért így döntöttek.
5. A tréner megismétli a folyamatot új feladatként és megkéri az résztvevőket, hogy álljanak azon személy mellé, akivel a legjobban azonosulnak/akire szeretnének hasonlítani.

REFLEXIÓ

- A tréner kérjen meg minden csoportot, hogy vitassák meg a választásuk érzelmi komponenseit!
- Kérje meg a résztvevőket, hogy vitassák meg a választásuk és a sztereotípiák közötti kapcsolatot!
- Milyen kategóriák lehetnének még hasznosak? A résztvevők adjanak tippeket!

⌘ (A tréner nyomtassa ki a következő 5 oldalt, hogy az ismertető lapokat ki tudja helyezni a teremben.)

1. Egyedülálló 30-as édesanya két kicsi gyerekekkel és teljes egyetemi ösztöndíjjal

2. Új hallgató az Alföldről (aki senkit sem ismer, és a határterületekről származik)

3. Roma hallgató (olyan középiskolába járt, ahol a diákok többsége roma volt)

4. Kerekesszékes hallgató (végzős, számítástechnikai főszakos, akinek már van munkája)

5. Homoszexuális hallgató (jó egyetemi támogatottsággal)

Értékek gyakorlása

A választás

A GYAKORLAT CÉLJA

A gyakorlat során a résztvevőknek kezdetben egyénileg kell felelősséget vállalniuk döntésükért, majd az egyéni véleményük ismertetése után a kollaboratív döntéshozatal gyakorlása a cél. A résztvevők társadalmi igazságossága, önálló döntéshozatala, ugyanakkor együttműködése is fejlődik ezzel a tevékenységgel, hiszen a diákok eltérő értékrendszere, szubjektív véleményük, illetve tapasztalataik is befolyásolják döntésüket, azonban a végső döntésben társaikkal közösen kell megegyezniük. Ezzel az érvelési módjuk és a problémamegoldó képességük is fejlődik.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

Egy támogató felajánlotta, hogy három diák egyetemi képzésének díját teljes mértékben átvállalja. Az egyetemi bizottság (résztevők) feladata az ösztöndíj odaítélése, mely során összesen kilenc lehetséges hallgatóból három tanulót kell kiválasztaniuk, akik részesülhetnek az ösztöndíjből. *A diákok ismertetése, jellemzése a Mellékletben található.*

A hallgatókat a tréner csoportokra bontja és a fent említett információkat, illetve a korlátozásokat érdemes megosztania velük. A megadott információk alapján a résztvevőknek döntést kell hozniuk az ösztöndíj felosztásáról.

KORLÁTOZÁSOK

1. Csak 3 diák részesülhet ösztöndíj támogatásban.
2. A pályázó hallgatók közül egyikük sem lehet egyetemista az ösztöndíj nélkül.
3. A bizottság csak a következő megadott információk alapján dönthet.

☞ *Melléklet: „Diákok” résztvevői lap*

Zsuzsa – Én egy 2 éves gyermeket nevelő hajadon anya vagyok. A fiam apja 3 hónappal József fiam születése előtt eltűnt. Még mindig a szüleimmel élek, de a dolgok nem mennek jól. Azt hiszem, nem szeretnek a gyerekre felügyelni, amikor szórakozni megyek a barátaimmal. 18 éves vagyok és részmunkaidőben dolgozom a McDonald’s-ban, hogy a napközit ki tudjam fizetni. A középiskolában nagyon jó voltam az üzleti tárgyakból és érdekel a 2 éves titkárnői képzés, így jobb állásom lehetne, gondoskodhatnék magamról és a fiamról.

Mohammed – 28 éves palesztin vagyok és Jordániában nőttem fel. Jelenleg állandó lakhellyel rendelkezem Magyarországon. A családom hamarosan idejön, hogy együtt lehessünk és segíteni akarok nekik. Az Erasmus arra ösztönzött, hogy megpályázzam ezt az ösztöndíjat. Gyorsan tanulok magyarul, egyre könnyebben olvasok újságokat és magazinokat. Keményen dolgozok és gyorsan tanulok. A családom révén sokat tudok az üzleti életről és ezt szeretném Magyarországon is tanulni.

István – 23 éves vagyok és nagyon jól tanultam középiskolában, de nem akartam főiskolára menni pár évig, amíg be nem nő a fejem lágya. Most vissza szeretnék menni az iskolába, hogy szociális munkát tanuljak. Úgy érzem, tényleg tudnék segíteni az embereken. Az utóbbi években kiderült, hogy HIV fertőzést kaptam. Gyógyszeres kezelést kaptam és most tünetmentes vagyok. Hogy elvégezhessem az iskolát, vissza kell költöznöm a szüleimhez. Ez az ösztöndíj tényleg megadná azt a magabiztosságot, amire szükségem van.

Zoltán – 18 éves vagyok és az utolsó 3 évet református gimnáziumban töltöttem. Azt mondják, nehéz gyerekkorom volt. A szüleim drogoztak, így nem volt előttem jó példa. A gimnáziumban viszont volt egy jó tanárom, aki buzdított arra, hogy szeressek tanulni és olvasni. A haverjaim azt mondták, hogy az igazi pénz az utcán van, de én nem akartam az életem hátralévő részét börtönben tölteni. A barátaim azt hiszik, örültt vagyok, de én úgy gondolom, hogy a tanulás és a kemény munka meghozza a gyümölcsét.

Tibor – 17 éves vagyok és fociztam a középiskolában, de nem voltam elég jó az atlétikához, hogy főiskolás lehessenek. Én edzem a csapatot a közösségünkben. Nem voltam jó tanuló középiskolában, mert fociztam és dolgoznom is kellett. De én voltam az első személy a családban, aki elvégezte a középiskolát és én leszek az első, aki főiskolára próbál jelentkezni. Az anyám nagyon büszke rám. Sok mindent el kell érnem, hogy edző lehessenek – talán az egyetemen. Segíteni akarok a gyerekeken, ahogy a tanáraim és az edzőm segítettek nekem is.

Szandra – 18 éves vagyok és a nagynéném nevelt fel engem a három fiútestvéremmel együtt. Nyertem néhány művészeti versenyt középiskolában és a tanárom azt mondta, hogy látja bennem a lehetőséget. Szeretem a művészetet, de a többi tantárgy számomra elég unalmas. A barátom azt szeretné, ha összeházasodnánk és családot alapítanánk, de az én álmom a festészet, és nem tudom, hogyan lehetne a kettőt összeegyeztetni. Dolgoztam emberekkel, akik főiskolára mentek – azt gondolják én is mehetnék. Szerintem igazuk van.

Erzsébet – 60 éves vagyok és csak most szereztem meg az érettségit egy esti iskolában. Van négy gyerekem, akiket éjjeli biztonsági őrként tartok el. Ők szintén próbálnak bekerülni az egyetemre. A férjem két éve meghalt és itt hagyott engem pénz nélkül. Megfogadtam, hogy jól fogok tanulni és jó osztályzatot szerzek. Szeretek iskolába járni. Csodálatos érzés lenne számomra visszaülni az iskolapadba és elnyerni az ösztöndíjat.

Antal – 18 éves vagyok és az elmúlt 4 évben egy gyermekotthonban éltem, mert nem tudtam együtt élni az anyámmal. Tavaly az öcsém is odaköltözött. Sohasem voltam jó tanuló, de jól kijövök az emberekkel, az otthonban azt mondják, hogy nagy önfegyelmem van. Szeretek sci-fi-t olvasni. 25 órát dolgozok hetente egy étteremben. Szívesen kiköltöznék és élném a saját életem. Ez az ösztöndíj hozzásegítene ahhoz, hogy mindezt elérhessem.

Noémi – 28 éves vagyok, elváltam és 3 gyerekem van. Egyikük asztmás és emiatt sokat hiányzik az iskolából. A férjem mindig támogatta. Részmunkaidőben szakácsként dolgozok. Szeretnék egy jobban fizető állást, hogy jobb életet teremthessek a gyerekeimnek. A barátommal élek, aki segít a lakásban. Szeretnék olyasmit tanulni, mint az üzlet, a könyvelés vagy az informatika, hogy jobb állást szerezzek. Remek tanuló voltam középiskolában, szerettem a történelmet, pszichológiát és az angolt. Matematikából viszont nem jeleskedtem. Szükségem van erre az ösztöndíjra a gyerekeim miatt.

NEGYEDIK RÉSZ
KÖZÖSSÉGÉPÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK

Egy sokszínű közösség jövőképe

A GYAKORLAT CÉLJA

A tevékenység segíti egy olyan közösség létrehozását, amely támogatja a sokszínűséget. Ezt a közösséget az egyes résztvevők kreativitásukkal és tudatosságukkal alkotják meg.

A GYAKORLAT LEÍRÁSA

A résztvevőket a tréner felosztja 4-6 főből álló csoportokra. A gyakorlat menete a következő:

- A résztvevők elgondolkoznak, hogy milyen lenne egy közösség, amely értékeli a sokszínűséget.
- Az elképzelésüket a résztvevők lerajzolják egy flipchartra különböző színű filctollakkal.
- A résztvevők megtervezik két-három lépésben, hogy hogyan hozható létre az elképzelésük.
- Ezután minden csoport bemutatja az elkészített munkáját, és felsorolja megtervezett lépéseket. Az elképzelés bemutatása után a többi csoport kérdéseket tehet fel vagy megjegyzéseket tehet az előadónak.
- A tréner összegzi, hogy véleménye szerint mindannyian egy olyan környezetben szeretnénk élni és dolgozni, ahol szabadok lehetünk, és mindenki megbecsült tagja lehet a közösségnek. Egy ilyen sokszínű közösséget csak együtt gondolkozva, dolgozva hozhatunk létre.
- A tréner megkéri az egyes résztvevőket, hogy saját maguk töltsék ki a Mellékletben található „Akadályok ledöntése” című munkalapot. Ezután megkéri a résztvevőket arra, hogy összpontosítsanak az egyéni és a csoportos elképzelésekre, fellépésekre. Ezek elősegítik, hogy a résztvevők leküzdjék azokat az akadályokat, amelyek egy diverz/sokszínű közösség kialakítása során felmerülhetnek.

☞ *Melléklet: „Az akadályok ledöntése” című munkalap*

Egyéni akciók (Cél, a sokszínű közösség létrehozása során felmerülő akadályok ledöntése.)

-
-
-
-
-
-
-
-

Csoportos akciók

-
-
-
-
-
-
-
-

✂ Melléklet: „Az akadályok ledöntése” című munkalaphoz ötletek

Egyéni akciók (Cél, a sokszínű közösség létrehozása során felmerülő akadályok ledöntése.)

- Beszélj valakivel, akivel eddig soha nem beszéltél.
- Küzd le a sztereotípiákat, hogy megismerkedj különböző emberekkel.
- Érd el olyanokat, akik egyedül vannak.
- Önkénteskedj egy civil szervezetnél.
- Mentoráld a fiatalabb gyerekeket, adj nekik tanácsot vagy segítséget, amikor szükségük van rá.
- Csatlakozz egy új klubhoz vagy szervezethez. Ismerj meg különböző embereket.
- Szólj közbe, ha meghallod, hogy valaki tisztességtelen megjegyzést tesz.

Csoportos akciók

- Indíts el egy olyan klubot, amely lehetőséged adhat arra, különböző származású emberek számára, hogy egymással találkozhatnak.
- Működj együtt az önkormányzattal, hogy támogathasd vagy akár létrehozhasd a városodban/falvában közösségi programokat, sporteseményeket vagy egyéb tevékenységeket.
- Mutass be a csoportoddal olyan párbeszédet vagy tevékenységet, amelynek központi témája a sokszínű közösség létrehozása.
- Hozz létre olyan programot, melynek keretében különböző közösségek találkozhatnak.
- Szerezz támogatást a projektjeid létrehozásához.
- Csatlakozz az Erasmus programokhoz és segítsd a külföldi diákokat.

PSZICHOLÓGIAI KITEKINTŐ

(Serdült Sára, Siegler Anna)

DIVERZITÁS

A biodiverzitás, magyarul biológiai sokféleség az élőlények minden öröklött változatosságát jelenti. Nem csak a Föld fajainak sokféleségét, hanem a fajon belüli variabilitást és az élőlényegyüttesek változatosságát is értjük alatta. A biodiverzitás, azaz környezet sokszínűségének biztosítása alapvető az életfenntartásnak szempontjából. A diverzitás, azaz a sokszínűség fogalma a társadalomtudományokban és a szociálpszichológiában is azt jelenti, hogy egy csoport nem homogén, hanem minél nagyobb teret ad a különbözőségek megjelenésére. A társadalmi diverzitás, akárcsak a környezeti diverzitás, elengedhetetlen a harmonikus és jól működő közösségek kialakításához és fenntartásához. Ez leginkább vonatkozik az etnika, vallási, nemi sokszínűségekre, de tágabb értelemben ide tartozik a gondolati és szólásszabadság, illetve az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában lefektetett alapvető polgári és politikai jogok által meghatározott sokszínűség.

További ajánlott irodalom:

– Howarth, Caroline and Andreouli, Eleni (2016) “Nobody Wants to Be an Outsider”: From Diversity Management to Diversity Engagement. *Political Psychology*, 37(3) 327–340.

ELŐÍTÉLET

Az előítélet egy olyan sztereotíp reprezentáció, ami érzelmileg telített. Az előítélet társadalmi kontextusba ágyazott, azaz erősen befolyásol minket abban, hogy miről mit gondolunk, az, hogy a környezetünk mit közvetít felénk. Annak ellenére, hogy előítéletei mindenkinek vannak, ezeknek gyakran nem vagyunk tudatában. Ennek az egyik oka, hogy nagyon erősen hozzánk tartoznak, természetesek számunkra, és észrevétlenül élünk velük együtt. A másik oka annak, hogy az előítéleteinket nem tudatosítjuk, az az, hogy társadalmilag nem kívánatos előítéletesnek lenni. Pedig attól, hogy nem beszélünk róla, nem szűnünk meg előítéletesnek lenni, sőt, ha ezen meggyőződéseink mentén cselekszünk, akkor azt már diszkriminációnak nevezzük.

Az előítéletekkel szembeni fellépés első lépcsőfoka, hogy felismerjük az előítéleteket, és ennek a módja, hogy beszélünk ezekről a kérdésekről. Az előítélet csökkentésének egyik módszere lehet, ha különböző felek (csoportok, egyének) egymással kapcsolatba, azaz kontaktusba kerülnek. A kontaktus hipotézis szerint az egymással való érintkezés csökkenti az előítéletet, azonban ahogy a kutatásokból kiderül fontos a kontaktus minősége. Az előítélet csökkenése csak akkor történik meg, amikor valós interakció is történik a felek között. A másik megismerése, a hasonlóságok felismerése és a különbségek megértése szükséges ahhoz, hogy egy előítéletes, negatív viszonyulásban változás következhesse be.

További ajánlott irodalom:

- Béres-Deák Rita, Bognár Zoltán, Boros Ilona, Daróczi Gábor, Dombos Tamás, Liska Márton, Majoros Kata (2016) Útmutató az előítéletes alapú iskolai zaklatás megelőzéséhez és kezeléséhez. Budapest: Háttér Társaság, Romaversitas Alapítvány, Társaság a Szabadságjogokért (TASZ), Tett és Védelem Alapítvány (TEV).
- Erős Ferenc (2007) Irányok és tendenciák az előítéletek kutatásában. *Educatio folyóirat* 2007:(1) 3-9.
- Kende Anna, Lantos Nóra (2016) A kontaktusalapú előítélet-csökkentés lehetőségei és korlátai: egy intervenció tapasztalatai. *Társadalomtudományi Szemle* 2016:(2) 38-60.
- *Oktatási segédlet a zsidó és roma közösségekről*: http://zsidóság.haver.hu/wp-content/uploads/2018/06/HAYER_UCCU_glosszarium.pdf

FELELŐSSÉG TULAJDONÍTÁSA

Személyek esetében akkor tulajdonítunk felelősséget cselekedeteikért, ha feltételezzük, hogy a cselekvőnek szándékában állt a cselekvés végzése, képes volt végrehajtani azt, és meg is tette. Gyakran előfordul azonban, hogy nem vesszük figyelembe a szituáció kényszerítő erejét és a gyors helyzetfelismerés érdekében inkább az adott személy belső tulajdonságának következményének tulajdonítjuk az adott tettet. Például ha ismeretlen verekedő gyerekeket látunk, agresszívként könyveljük el őket. Míg ha több kezdeti információ birtokában vagyunk (a saját gyerekünk verekszik), akkor szituatív okokat keresünk a viselkedésének magyarázására.

HATALOM

A hatalom szerepe nagyon fontos és megkerülhetetlen, amikor lehetőségekről, szabadságról beszélünk. Különböző csoportok, közösségek, egyének különböznek az általuk birtokolt hatalom tekintetében. Minél kevesebb hatalma van valakinek, annál kevesebb lehetősége. Ez az evidensnek tűnő kijelentés nagyon fontos implikációkat hordoz magában szociálpszichológiai szempontból: azt, hogy miről, mit gondoljuk, miként vélekedjünk, hogyan viselkedjünk vele kapcsolatban, azok a közösségek döntenek el, amelyek nagyobb hatalommal bírnak. Ez azt jelenti, hogy minél kevesebb hatalommal bírnak (akár hierarchiában betöltött státusz vagy tömegekhez való hozzáférhetőség szempontjából), annál inkább kiszolgáltatottak vagyunk másoknak, és annál kevesebb szabadságunk van. Ez a korlátozottság a reprezentációalkotásra vonatkoztatva azt jelenti, hogy nem tudunk bizonyos jelentéseket kizárni, megszüntetni, ezáltal a cselekvési lehetőségeink is korlátozottak.

IDENTITÁS, CSOPORTIDENTITÁS

Az identitás önazonosságunknak feleltethető meg és annak személyes és társas aspektusáról beszélhetünk. A személyes identitás az ént, és annak integritását foglalja magába, míg a csoportidentitás a csoporttagságaink mentén realizálódik: azok a csoportok határozzák meg hogy miként lehet minket leírni, melyeknek tagjai vagyunk. A csoporttagság sokféle lehet: választott, veleszületett, vágyott (olyan csoportok alapján, amilyenek tagjai szeretnénk lenni, de nem vagyunk), illetve elutasított

(olyan csoportok alapján, amivel azonosítanak minket, de mi nem azonosulunk velünk). A csoporttagságaink definiálják az énképünket, és megteremtik létezési kereteinket. Meghatározzák, hogy kik vagyunk, hogyan viselkedhetünk adott helyzetekben, illetve, hogy milyen lehetőségeink vannak az életben való eligazodásban. Saját énképünkhöz hozzájárulnak csoporttagságaink és önértékelésünket befolyásolja, hogy mások miként értékelik identitásunk építőköveit, milyen társas kontextus vesz bennünket körbe. Vannak olyan értékelések, melyek pozitívan járulnak hozzá a csoportidentitáshoz, és vannak olyanok, amelyek negatívan. Negatív értékelésekkor előítéletekről beszélhetünk, és a pozitív önkép fenntartása fenyegetetté válik. Ez a fenyegetettség gyakran megalapozottnak tűnő diszkriminációhoz vezet, ami viszont rombolja a társas kapcsolatokat és egészségtelen társadalmi működéshez vezet. Sztereotípiafenyegetésnek nevezzük, amikor képességeinktől függetlenül a teljesítményünk azért változik, mert elhisszük, hogy igazak a rólunk, csoportunkról szóló elképzelések.

További ajánlott irodalom:

- Bigazzi Sára (2015) Én-ek. Diverzitás, dialógus, tudás, In: Szerk.: Arató Ferenc, Szerk.: Varga Aranka *Befogadó Egyetem: Az akadémiai kiválóság fejlesztése az inklúzió szempontjainak érvényesítésével*. Pécs: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet. 27-42.
- Bodor Péter (2015) (szerk.): *Emlékezés, identitás, diskurzus*. Budapest: L'Harmattan.
- Stephan, W. G., Stephan, C.W. (2000). An integrated threat theory of prejudice. In Oskamp, S. (szerk.): *Reducing prejudice and discrimination*, 225–246, Hillsdale, NJ: Erlbaum.

INKLÚZIÓ

Az inklúzió a diverzitással szorosan összekapcsolódó fogalom. Azt a gyakorlatot jelenti, melyben olyan közösségeket hozunk létre, ahol a sokszínűség érték. Az inklúzió során –szemben az asszimilációval és integrációval- nem a kisebbséget formáljuk a többség képére, hanem a többség próbál meg alkalmazkodni és teret adni a sokszínűségnek. Ennek a megvalósítása nagy kihívásokat jelent, mivel azzal jár, hogy nem csak a kisebbségnek, hanem a többségnek is változnia kell. Amikor kisebbségi léttel és esélyegyenlőséggel foglalkozunk, nem csak a kisebbségi csoport tagjainak empowermenttjével, hanem a többség előítéletességével, identitásával is dolgoznunk kell, hogy készek legyenek a különbségek elfogadására és méltányolására.

További ajánlott irodalom:

- Varga Aranka (2015) Az inklúzió szemlélete és gyakorlata, Pécs: Wlilocki Henrik Szakkollégium, PTE BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Romológiai Kutatóközpont, 302 p.

KISEBBSÉG

A kisebbség a szociálpszichológiában nem feltétlenül számbeli, mennyiségbeli különbséget, hanem hatalombeli különbséget jelent. Ez azt jelenti, hogy Sao Paoloban hiába afro-amerikai a lakosság többsége, hatalmi szempontból mégis a társadalom legszélén állnak, rendkívül alacsony a politikai döntéshozatalban való részvételi lehetőségük, nagyon erős a társadalmi előítélet velük szemben, mely bekorlá-

tozza a cselekvési és létezési lehetőségeiket. Az ebben az értelemben vett kisebbségi létnek, kisebbségi identitásnak pszichológiai következményei is vannak, mivel sokkal nagyobb küzdelem árán tudják csak fenntartani az általuk fontosnak tartott jegyeket a többségi hatásokkal szemben.

További ajánlott irodalom:

– Serdült Sára (2015) Lenni és lehetni: Az identitás és az inkluzív kiválóság kapcsolata. In. (szerk.) Arató Ferenc és Varga Aranka (2015) *Befogadó Egyetem – Az akadémiai kiválóság fejlesztése az inklúzió szempontjainak érvényesítésével*. Pécs: Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet. 61-75.

KONFLIKTUS, KONSZENZUS

Az embertársas lény. Az egyén érdeke gyakran ütközik, vagy nem teljesen egyezik meg a közösség érdekeivel, értékeivel, értékrendszerével, szándékával; továbbá egyes közösségek is ütközhetnek egymással. Ezeket a helyzeteket nevezzük konfliktusnak. A konfliktusos helyzeteknek többféle kimenetele lehet. A konfliktushelyzetek kimenetele nagyban függ a konfliktusban résztvevők viselkedésétől, stratégiáitól. Konfliktushelyzetekben különféle viselkedéses mintázatok figyelhetők meg, ilyen pl. az elkerülés, passzivitás, támadás vagy agresszió, asszertivitás. Beszélhetünk egyénre (vagy akár közösségre) jellemző gyakran megjelenő viselkedéses stílusról, azonban ezek stílusok keveredhetnek egymással, valamint a helyzet is meghatározza, hogy milyen mintázatok dominálnak. A konfliktus lezárásának egyik lehetséges végkimenetele, ha olyan döntés születik, mely mindegyik félnek megfelel. Ezt nevezzük konszenzusnak. Ha ehhez mindkét fél enged valamennyit az álláspontjából, azt nevezzük kompromisszumnak. A kompromisszum nem feltétele a konszenzusnak, viszont kompromisszumos megoldás esetében a konszenzus fenntartása érdekében fontos, hogy a kompromisszum ne csak egy felet érintsen, hanem egyfajta kölcsönös együttműködés legyen, ahol a cél az önérdék érvényesítésén túlmutatóan a pozitív kapcsolat fenntartására irányul.

További ajánlott irodalom:

– Tajfel, H., Turner, J. C. (1979): An Integrative Theory of Intergroup Conflict. In: Austin, W. G., Worchel, S. (szerk.): *The Social Psychology of Intergroup Relations*. Monterey, CA, Brooks-Cole.

PYGMALION EFFEKTUS

Pygmalion hatásnak nevezzük azt a folyamatot, amely során az egyénnek egy másik személyre vonatkozó elvárásai általa válnak valóságossá, hogy kiváltják az elvárásokat megerősítő viselkedést. Számos kutatás kimutatta, hogy ha a tanárok azt várják, hogy a diákok jól fognak teljesíteni, másként beszélnek velük, mintha rossz teljesítményt jeleztek volna elő számukra. Ez a máshogy viszonyulás pedig képes teljesítménybeli különbségeket előidézni ugyanolyan képességű diákoknál. Ugyanez a jelenség az élet bármilyen területén megjelenhet. Sztereotípiáink arra készítetnek bennünket, hogy megkülönböztetett bánásmódban részesítsük társainkat.

SZOCIÁLIS REPRESENTÁCIÓ

A szociális reprezentáció elmélet szerint minden tudás, ismeret közösségek által megalkotott konstrukció. Ezek a konstrukciók a kommunikáción keresztül születnek meg és terjednek: csak arról tudunk, amiről beszélünk. Ennek értelmében egyéni tudás nincsen, azt tudjuk csak eldönteni, hogy valamivel egyetértünk vagy sem, hogy egy adott tudáshoz hogyan viszonyulunk. Vannak tudások, amit széles körben mindenki elfogad, nagyon szilárd és stabil konszenzuális tudások, ha úgy tetszik tények. Ezek a társasan osztott tudások nagyon fontosak olyan szempontból, hogy segítenek nekünk eligazodni a világban, és segítik a zökkenőmentes együttélést. Ugyanakkor, ha úgyis tűnik, hogy ezek objektív, rajtunk kívül álló igazságok, amiket nem lehet megváltoztatni, fontos, hogy felismerjük, hogy felelősségünk van az alakításukban. A szavak magukba foglalják a reprezentált fogalmak tartalmát és értékelését, a dialógus pedig lehetőséget teremt mindkét összetevő megváltoztatására. Azok, akik hatalommal rendelkeznek azért is képesek erőteljesebben befolyásolni ezeket a konstrukciós folyamatokat, mert nagyobb befolyásuk van a kommunikációra. A médián keresztül könnyűszerrel lehet nézeteket megosztani, így akinek több lehetősége van megjelenni a tv-ben, újságok oldalán, több lehetősége is lesz a saját képére formálni a szociális reprezentációkat. Ha pedig valaki közismert, celeb a véleménye többek számára tűnhet relevánsnak, csak azért, mert többen kíváncsiak rá. Azonban minden tantermi és barátokkal folytatott beszélgetés lehetőséget teremt a szavak jelentésének újratehermentésére, így a tömegek is hatalmat nyerhetnek együttes erejük által.

További ajánlott irodalom:

– Bigazzi, Sára (2015) Tudás és kontextus: a szociális reprezentáció elmélete. In Varga A. (Ed), *A nevelésszociológia alapjai*, PTE BTK Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék, Wlisslocki Henrik Szakkollégium, Pécs

JEGYZET

JEGYZET

SZÉCHENYI

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFECTETÉS A JÖVŐBE